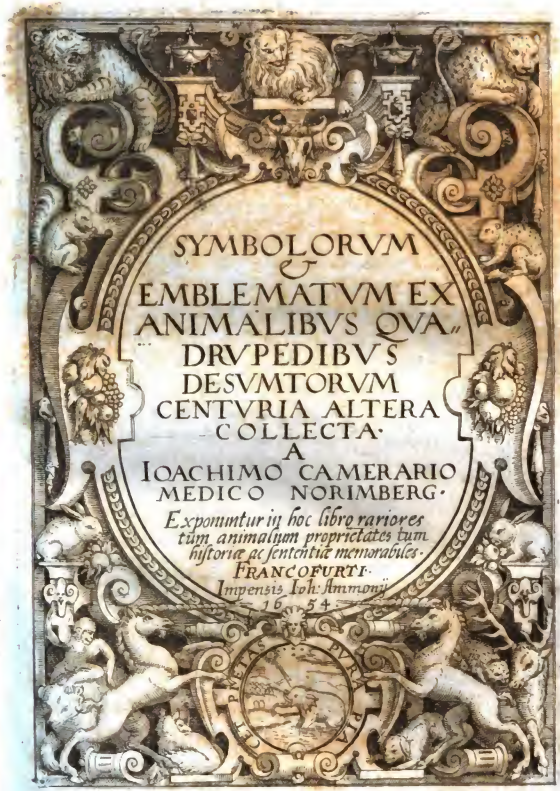

Digitized by Google

Digitized by Google

IN II. IOACH. CAMERARII EMBL. ET SYMB. CENTVRIAM.

Ecquid adhuc superest? animalia bruta loquuntur,
Et variæ monstrant cognitionis iter.
Virtutisq; suæ non una exempla ministrant,
Quæ natura animis delituisse dedit.
Ne si deficerent doctores atque Magistri,
(Hei procul à nostrâ sint mala tanta domo!)
Nulla aliunde queas vitæ præcepta parare,
Quàm quæ mortali prodita voce capis.
Aspice quæ libro CAMERARIVS *edidit isto,*
Aspice sculptoris symbola facta manu.
Quàm varios hominum mores, quàm multa videbis,
Quæ nos à brutis non didicisse pudet!
Si te delectat pietas, si provida virtus,
In solo invenies hæc Elephante bona.
Et sua portat Equus, portat sua commoda cervus,
Quæq; Aper addiscas jam moriturus habet.
Et scelerum hic cernis pœnas, & præmia justi,
Et fugere insidias, qua ratione queas.
Quicquid agis, sapienter agas, neu despice, si quid
Ad mores faciunt hæc documenta tuos.
Nil nocet unde habeas, sed nil habuisse nocebit,
Sit satis ut possis arte cavere malum.
Brutorum qui facta videt, non & sapit istis,
Hic verè bruto brutior esse potest.

HELIAS PUTSCHIUS

Digitized by Google

I.

NON *tam propter molem corporis, qua alia animantia Elephas vincit, quam ob rationis quandam similitudinem, atque inprimis speciem pietatis, ab eo in his Symbolis ac Emblematibus exordiri placuit.* *Apud Aelianum enim lib.* VII. *c.* XLIV. *pulchra est sententia & commemoratione digna:* ἐλέφαντες μὲν θεὸς σεβονται, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἢ ἄρα γε καὶ θεοὶ, καὶ ὄντες εὐφρονίζουσιν ἡμῶν, ἀφ' ὁποίων; *id est, Ergo Deum Elephantes venerantur, homines autem sit ne Deus nec ne sit, dubitant, tum sit, humanasne res curare dignetur? Sed & alia multa admiratione digna, & propemodū fidē superantia de Elephante, tā veteres quā recentiores autores litteris mandarunt, quæ legi pleraque poterunt apud Aristotelem, Plinium, Plutarchum, Aelianum, Strabonem, Solinum, ac qui nostris temporibus de illo scripserunt, apud Garziam de horto Hispanum, atq; eruditiss. virum Iustum Lipsium in Epistolis. Scribit autem Solinus & alii confirmant, Elephantes Luna splendente gregatim amnes petere, ac mox aqua aspersos, solis exortum certis gestibus salutare, deinde in suos saltus reverti. Vnde & φιλόσοφον ζῶον Elephas Arriano dicitur lib. de rebus Indicis. Merito itaque exemplo huius animantis nos quoque assidue ad pietatem colendam, atque puramente* DEVM *venerandum assuefacere debemus: quam quidam veterum* ἀρχὴν καὶ τελότην πασῶν τῶν ἀρετῶν, *id est, omnium virtutum principium atq; finem esse dixit; cum quo Aristotelis sententia congruit,* ἀρχὴ ἁπάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δὲ εὐσέβεια. *Omnium quidem rerum principium optimum* DEVS, *virtutum autem pietas. Alii alias inscriptiones addiderunt, ut* PIETAS NOS DEO CONCILIAT. *vel,* VT DIGNVS ADOREM. *vel,* SIC ARDVA PETO. *item,* PRÆLATA TRIVMPHO. *Nostra vero ex Tibulli notiss. versibus desumpta est.*

CASTA

I.

CASTA PLACENT SVPERIS.

Injiciat nobis brutorum hæc cura ſtuporem,
Qui tarda incipimus quærere mente Deum.

Digitized by Google

II.

STRABO *lib.* XV. *de India loquens Elephantis, hoc encomium illis tribuit, quòd sint naturâ mites, & mansueti, atq; ad animal ratione præditum accedant propius. Sic Aristoteles lib.* IX. *Hist. animal. placidissimum & mitiss. omnium ferarum dicit Elephantem. Aiunt autem tantâ illius esse mansuetudinem erga debiliora animalia, ut gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim removeat atq; segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet atq; proterat. Addunt præterea φυσιολόγοι, illum nisi lacessitum non facile irasci vel sævire. Vnde Serenissi. Dux Sabaudiæ Emanuel Philibertus occasionem Symboli sumens, addidit,* INFESTVS INFESTIS. *Sed prior nobis magis arridet sententia, quamvis & hæc altera interdum locum habere debeat. Idq; utrumq; breviter admodum Cicero exponit, lib.* 1. *de Officiis hisce verbis: Nihil laudabilius, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoq; non minus prudenter: Et tamen ita est probanda mansuetudo, ut adhibeatur Reipub. causa severitas, sine qua administrari civitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans, ait:*

πρηΰλαι μὲν τε φρένες ἐσθλῶν:

Placabiles sunt animi bonorum.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Cuius generis multa præclara dicta leguntur apud Senecam in duobus libris de Clementia ad Neronem.

Alibi ascriptum reperitur. REGNI CLEMENTIA CVSTOS. *desumtum ex Claudiani hemistichio, Mundi clementia custos.*

MAN-

II.

MANSVETIS GRANDIA CEDVNT.

Praterit, haud Elephas animalia parvula ledit;
Nempe quod hinc clemens Rex imitetur habet.

IN

Digitized by Google

III.

IN Aethiopiæ parte, cujus regni caput est Meroe, teste Strabone & Aeliano, reperiuntur Dracones, quibus cum Elephantis pugna esse solet. Plinius refert Indicos Elephantos esse maximos, ac bellantes cum ipsis perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circumflexu facile ambiant, nexuq́, nodi perstringant: mutuamq́, illorum necem Philo quoque Iudæus narrat tract. περὶ ἀφθαρσίας κόσμε. Hoc Symbolum Iovius scribit à se esse excogitatum in gratiam Sinibaldi & Ottoboni Fliscorum, qui illud usurparunt ad memoriam justæ ultionis (quemadmodum ipsi arbitrabantur) propter fratrem tertium Hieronymum Comitem, crudeliter ab æmulis suis Fregosiis interfectum, cũ eam ob causam paulò post quinq́, etiam ex familia Fregosia violenta morte perierint. Addita fuit inscriptio Hispanica: NON VOS ALABAREIS, *id est, nõ est quod vos gloriemini propter crudelitatẽ vestrã, cum potius de Reip. Genuensis principatu legibus aut armis legitimis debuissetis cõtendere. CL. vir D. Sambucus in Emblematib. de hac cruenta pugna tales versus composuit.*

Qui victor fertur cum victo se periturum,
Ambitione magis quam ratione tument.
Quid mihi profuerit vinctus, qui mutua collo
Vincula moliture, me interimatq; cadens?
Sic Elephas stratus complexibus usq; Draconis,
Conterit hærentem mole, ruensq́ue necat.
Ille mihi tandem pretium meritumq́; triumphus
Pendit, qui factum non nece, laude beat.
Interdum causa melius cessisse videmur,
Dum mors vindictam leniat aut moveat,
Sed tamen è summo vinci, victoria quædam est,
Conditio servi corrigitur domino.

Usus est quoq́, hoc symbolo Delphinus Titio Comes Tesanæ, cum inscriptione non multum dissimili, VINDICE DEO.

NON

Digitized by Google

III.

NON IMPUNE FERES.

Contemnit mortem, qui non moriturus inultus,
Vna etiam eſt hoſtis certa ruina ſui.

Digitized by Google

IV.

RHINOCEROS à cornu quod in naso unicum habet, quasi naricornis dici potest. Martialis de gemino cornu licentia poëtica loquitur, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, non proprie cornu sit. Taurum Aethiopicum Pausanias lib. V. & lib. IX. vocat. nec apparet Aristotelem huius animalis feciſſe in ſuis ſcriptis mentionem. Huius accuratam deſignationem curavimus exprimi ab icone in aes eleganter inciſa, ex Hiſpania nuper allata. Tradit autem Suetonius Auguſtum Imperatorem primum Populo Romano Rhinocerotem ſpectandum exhibuiſſe, quamvis Plinius hoc Pompeio Magno aſcribat. Alterum hunc habet hoſtem Elephas cum cornu ad ſaxa limato ſeſe ad pugnam præparet, & in dimicatione cum Elephanto alvum adverſarii ut molliorem petat. Eamq; pugnam deſcribit quoq; Oppianus lib. II. de Venatione. ac exemplum commemorat Munſterus lib. V. Coſmographiæ, ubi Elephas à Rhinocerote victus ſuccubuerit. Quod ſi ventrē hoſtis ſui non præoccupaverit Rhinoceros (ut Aeltanus refert) proboſcide Elephanti feritur, ac dentibus tandem dilaniatur. Hoc Symbolo uſus eſt Alexander, Dux Florentinus, gener Caroli V. Imper. Roman. eo innuens, pro conquirenda nominis gloria, atq; inſuper ad Imperatoris ſui exiſtimationem propagandam, magno animo ſe nullum periculum ſubterfugere, atque eam ob cauſam vel præclaram victoriam reportaturū, vel ipſam etiam mortem ſubiturum eſſe. Aſcriptum fuit dictum Hiſpanicum, NON BVELVO SIN VINCER, id eſt, non diſcedam ſine victoria, alludens ad verſiculum Martialis:

Rhinoceros nunquam victus ab hoſte redit.

NON

IV.

NON ERGO REVERTAR INVLTVS.

Vincere, vel pulchra laus est occumbere morti,
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

Digitized by Google

V.

RHINOCEROTEM *non nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam aegre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, post lentitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit.*

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota Magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissa prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursum,
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem, sed ad justam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locū suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absq; discrimine nō ubique imitandi sunt, sed potius aurea sententia ante oculos habenda, QVO MAIOR, EO PLACABILIOR. *Quod dictum Nic. Reusnerus in Symbolis Imperat. prolixe explicat. Aristotel. quidem affirmat in Eth.* τὰς ἀνδρείας εἶναι θυμοειδεῖς, *fortes esse iracundos, &* τὸν θυμὸν ὥσπερ συνεργεῖν, *iram adiuvare eos, adducto etiam ibi Homeri testimonio. Sed Euripides præclarè monet,* ἄσκει σώφρονα δ' ὀργήσιαν, εἶναι πρὸς σοφῷ ἀνδρὶ, *id est, sapientis esse operam dare, ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib. v. Aeneid.*

VIM

V.

VIM SUSCITATA IRA.

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne læsus in arma ruit.

Digitized by Google

V.

RHINOCEROTEM *non nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam aegre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, post lentitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit.*

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota Magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissa prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursum,
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem, sed ad justam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locū suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absq; discrimine nō ubique imitandi sunt, sed potius aureasententia ante oculos habenda, QVO MAIOR, EO PLACABILIOR. *Quod dictum Nic. Reusnerus in Symbolis Imperat. prolixe explicat. Aristotel. quidem affirmat in Eth.* τὸς ἀνδρείους εἶναι θυμοειδεῖς, *fortes esse iracundos, &* τὸν θυμὸν ὥσπερ συνεργεῖν, *iram adiuvare eos, adducto etiam ibi Homeri testimonio. Sed Euripides præclarè monet,* ἄσκει σώφρονα δ' ὀργήσιαν, εἶναι χρὴ σοφῷ ἀνδρὶ, *id est. sapientis esse operam dare, ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib. v. Aeneid.*

VIM

V.

VIM SUSCITAT IRA.

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne læsus in arma ruit.

Digitized by Google

VI.

PER *Leonem, animal generosum & validum, tam sacri quam profani scriptores fortitudinē & robur exprimere voluerunt, sicuti serpens fuit typus prudentiæ & intelligentiæ, Quapropter Albertus Baduarius Nobilis Venetus Leonem, cui circa collum serpens fuit circumvoluta, ostendere voluit, fortitudinem semper esse cum prudentia conjungendam, addiditque græcam inscriptionem,* ΟΥΔΕΝ ΚΑΘΗΚΟΤΕΡΟΝ, *id est, nihil decentius nec præclarius. Officium enim prudentis viri est, ut Aristoteles tradit* VI. *Ethic. Nicomachi:* δύναται καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, *id est, posse recte in medium consulere de iis, quæ sibi ipsi sunt bona ac utilia. Idem autor* III. *Ethicorum vult* ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα περὶ φόβους καὶ θάρρη, *Fortitudinem esse medium inter metum & confidentiam. In quam sententiam eleganter & breviter D. Bernhardus lib.* I. *de Consideratione, Fortitudinis matrem vocat prudentiam, & addit paulo post: Bonus circuitus est, si justicia quærit, prudentia invenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet, ut sit justicia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu. Præclare etiam Demosthenes in oratione funebri,* ἀπάσης, *ait,* ἀρετῆς ἀρχὼ εἶναι μὲν σύνεσιν, πέρας δὲ ἀνδρείαν, καὶ τῇ μὲν δοκιμάζεσθαι τὰ πρακτέα ἐστί, τῇ δὲ σώζεσθαι: *Universe virtutis principium quidem esse sapientiam, finem autem fortitudinem, & illam quæ agenda sunt explorare, hanc vero tueri. Euripides vero in Hercule, & prudentiam sine audacia, & hanc sine illa in vitio posuit,*

NIHIL

VI.

NIHIL DECENTIVS.

Provida magnanima si adsit prudentia dextræ,
Dic mihi qua rerum pulchrior esse queat?

Digitized by Google

VII.

DE canibus Indicis (quos Aristoteles & Plinius scribunt ex cane & tigride procreari) plures apud veteres autores historiæ leguntur. Diodorus Siculus, & Strabo lib. XV commemorãt, duos canes Indicos miræ ferocitatis Alexandro M. à Rege Indiæ Sopithe fuisse donatos. Pollux verò unum tantum huius generis à Poro Rege missum scribit. Aelianus, ut & Curtius, quatuor eiusmodi canum meminit, & multa de illis in medium profert. Omnes tamen in hoc consentiunt, istis canibus Indicis naturæ præ aliis esse inditum, ut spretis animalibus minoribus leones inprimis petant, atq; ita obstinate retineant, ut sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quàm feras dimittant. Non aliter viri fortes & virtute præstantes, nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conservandum statuunt, atq; ideo pro patria, pietate & sui nominis fama pugnare constanter studet, atq; pro iisdem vitam denique profundere non dubitant. Posset autem (meo judicio) non inepte huic picturæ quoque accommodari hemistichium istud Virgilianum ex lib. IV. Aeneid. MENS IMMOTA MANET. Quamvis hac quoque in parte cautio adhibenda sit, ne nos (quemadmodũ Cicero I. de Off. monet) offeramus periculis sine causa, quo nihil potest esse stultius, atque ideo tales homines temerarii & imprudentes à Græcis uno vocabulo nominantur ψυχὴν δοῦναι. Et idem pro Roscio Amerino ψυχαναγωγίαν projectam audaciam nominat. Nec inepte huc transferri posset proverb. Nisi crura fracta sint. Quod Cic. Philip. XIII. in Plancum jactat: Illud tamen verum, quod in hoc Planco proverbii loco dici solet, perire eum non posse, nisi crura ei fracta essent. fracta sunt, & vivit. &c.

NEC

VII.

NEC CÆSUS CEDAM.

Nunquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem,
Nec, licet accisus, facta decora bonus.

Digitized by Google

VIII.

AEGROTANTI *Leoni Simiam comeſtam ſingulare eſſe in morbo remedium, Plinius, Aelianus, & plures alii perhibent. Orus vero Aegyptius refert Leonem febricitantem, nam illi febris quartana (ſi Phile Graco autori fides eſt adhibenda) exiſtimatur eſſe familiaris, ſimia ſolere veſci, & illius eſu convaleſcere. Ariſtophanes in Ranis aſſentatores & paraſitos δημοσθήκας, id eſt, populares ſimias, qui alios ſuis fraudibus decipere conſueverunt, non abs re vocat. Conſtantinus verò Imperator, ſecundum Aurelium Victorem, tineas & ſorices palatii nominare ſolitus eſt, quos ſanè principes & potentiores funditus ex ſuo conſortio removere atq; extirpare deberent. Quod ſi facerent, tum demum ad ſaniorem ſtatum regna & Reſpubl. pervenire poſſent. Quare etiam Curtius hiſtoricus adulatorem perpetuum regum malum appellare non dubitavit, cum eorum opes ſæpius peſſundet & evertat, quam ipſe etiam hoſtis apertus. Et Bias apu' Plutarchum rogatus, quenam beſtia omnium maxime eſſet noxia, Inter feras, reſpondit, tyrannus, inter cicures adulator. Pierius ex Oro ſupra indicato, aliam etiam ipſi ſignificationem attribuit, nimirum hoc Symbolo declarari hominem, qui ſibi ipſi mederi queat. Vnde Doctiſſimus Conſtantinus Landus Complani Comes, in explicationibus Romanorum quorundam nummorum, Leonem cum Simia in ore, addito dicto,* SIBI IPSI SALUS, *pro Symbolo habuit, innuens ſua doctrina & virtute ſibi in rebus adverſis facile remedium eſſe comparaturum.*

AD

Digitized by Google

VIII.

AD MEDELAM.

Ipse sui est morbi medicus leo: vos quoque Reges
Assentatores pellite sponte malos.

Digitized by Google

IX.

LEONEM, *quantumvis animal ferox, Plinius scribit circumactos rotarum orbes, & cantus gallinaceorum, & omnium maximè ignes timere. Cæterum quod ad primum atq; tertium attinet, rem ita sese habere rerum Naturalium scriptores affirmant, secundum verò de gallinaceis nonnihil adhuc esse controversum videtur. Nam nostris temporibus in aula Sereniss. Principis Bavariæ Monacensi unus ex Leonibus, miris saltibus in vicinam cujusdam domus aream sese demisit, gallinaceorum cantus aut clamores nihil reformidans, atq; ipsos una cum pluribus gallinis devoravit. Vt igitur ignis subito & sine causa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quædam & abjecta terriculamenta (Græci μορμολύκεια vocant) sæpe objici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant & in officio contineant. Sed & alii plurimi ex ignorantia quadam sæpe metuunt non metuenda, ut elegantiss. versibus expressit Lucretius:*

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntq; futura.

Adrianus Iunius vir doctiss. paulo aliter hæc explicat atq; hoc indicari vult, iræ esse quasi malagma Philosophiam, & vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quàm hujus consideratione, ac inprimis meditatione cœlestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret atq; regat. Cujus versus eleganteshic quoq; placuit ascribere.

Getulus leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammivomam, qua rabies sæva cadit.
Sidit trux animus vel facibus luciferis
Cœlestis sophiæ: aut supplicii terriculis.

MAGNOS

Digitized by Google

IX.

MAGNOS VANA FUGANT.

Non est ingentis vis expers ulla timoris.
Sic pavet infesto pereitus igne Leo.

Digitized by Google

X.

JUNT *Leonem, injecto capiti pallio, quo ſtatim acies oculorum illi adimatur, usq; adeo feritatem ſuam deponere, ut etiam vinciendum ſe homini præbeat. Quam rem Plinius libro* VIII. *cap.* XVI. *annotavit, perhibens omnem vim in oculis conſiſtere. Quæ etiam copioſe referuntur à Plutarcho in præceptis politicis. Nemo autem hoc emblema (meo judicio) melius explicuit ipſo B. Chryſoſtomo in Homilia ad S. Matthæum* IV. *hoc modo: Leonem quidem mitigas reddisq; tractabilem: furorem verò animi tui omni prorſus efficis leone ſæviorem. Ponamus iram quoque beſtiam eſſe. quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem ſtudium datur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice hujusmodi cogitationem mitem ac manſuetam, ſiquidem hæc fera & unguibus ſæviſſ. armatur ac dentibus. Niſi illam ſolicite manſuefeceris, cuncta ſimul diſperdet ac lacerabit. Et pulchrè Ambroſius: Præclarum eſt motum temperare conſilio, nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam indignationemque compeſcere, quàm omnino non iraſci, cum plerumque illud levius, iſtud fortius æſtimetur. Rectè itaque Menander:*

Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς,
Adhibita ratio fac ſuperet iram tuam.

Quidam generalius aſcribunt, SUPERAT SOLERTIA VIRES. *Nam validiſſima & robuſtiſſima quæque ingenio & prudentia tandem vincuntur. Quem locum communem egregie tractat Oppianus lib.* V. *Halieut.*

IRAM

X.

IRAM PRUDENTIA VINCIT.

Si licet obiecto fagulo tractare leonem,
Quid tandem est, iram nolle domare suam?

ILLU-

Digitized by Google

XI.

ILLUSTRIS. *Princeps laudatissimæ memoriæ Rodolph. Anhaltinus, ex antiquiss. Ascaniastirpe oriundus, cum multis præclaris victoriis tam in Vngaria quam Geldria celebre nomen sibi peperisset, tandem in Italia sub Maximiliano Primo contra Venetos claruit, atq; utilem operam illi navavit, tandemque Veronæ (ut fama fert) veneno fuit è medio sublatus. Hic igitur præstantiss. Princeps in suis signis militaribus curavit depingi, virginem timidè leoni cibum ex patina porrigentem, addito Germanico dicto,* allzeit in sorgen/ *cui quidam hoc addidit distichum,*

Nuda à præsidiis ego virgo ministro leoni:
Danda opera est magnis sed comitante metu.

Quo ostendere voluit, viros prudentes, quibus reipub. cura est commissa, in perpetua versari solicitudine, & liberalem metum nunquam deponere debere, ne scilicet aliquid negligenter aut temere, secundum Hippocratem, committant, quo potentiores offendi possint. Atque hunc metum Plato lib. III. ac V. de legibus, plurimum commendat, pudoremque illi adjungit comitem tanquam causam omnis honestatis. ac præterea in dialogo Euthyphrone sive περὶ ὁσιότητος ostendit Socrates, non rectè dici à Stasimo Cyprio, ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς, id est, ubi timor, ibi & pudor, sed potius, ubi pudor, ibi timor. Est enim alius quoq; metus servilis, qui semper conjunctus est cum odio, secundum Ennium ex Cicerone II. de Officiis.

Quem metuunt oderunt,
Quem quisque odit, perisse expetit.

Admonet etiam hoc Emblema potentiorum favore & gratia caute esse utendum, cum sæpe levi de causa mutentur,

Gratia fortunam sequitur, veluti umbra sereno
Sole aliquod corpus, sol occidit, occidit umbra.

SEM-

Digitized by Google

XI.

SEMPER IN METU.

BIBLIOTECA RIA ROMA VITTORIO EMANUELE

Ardua sunt cujus commissa negocia curæ,
Fac animum usque habeat sollicitudo tuum.

Digitized by Google

XII.

SÆPE *admiratus sum, qui fiat, quod in tam indefesso hominum studio investigandi etiam in remotiss. regionibus varias res incognitas, nihil tamen adhuc certi vel perparum explorati habeamus de ipso Monocerote sic propriè dicto, cum etiam apud veteres autores de illo variæ opiniones reperiantur. Et quamvis alia plurima animalia rara Romani populo spectanda exhibuerint, apparet tamen ex historiis hoc animal nunquam illos ostendisse. Est autem hoc Symbolum desumtum ex veteri nummo, è cujus una parte Monoceros conspicitur, cornu in aquam intingens, ex altera inscriptio,* NYΣAIΩN, *id est, Nysæorum, Indiæ nimirum populorum. Notum autem est, tribui huic cornui hanc peculiarem vim & proprietatem, quod contra pleraque venena sit admodum efficax; unde quidam perhibent, priusquam Monoceros ex aquis impurioribus, quas circa aspides & alia genera serpentum ac venenatarum bestiarum stabulantur, bibat, cornu suum in illas immergere & quasi depurgare salubriores que reddere. Qua similitudine docemur, beneficio sapientiæ atque laudabilis doctrinæ, in rebus dubiis ac periculosis, posse nos omnes difficultates & remoras, quæ à virtutis & honestatis via avocant, removere, & mala à bonis segregare. Bartolomeus Alvianus Dux militaris Venetus, ascribi curavit in suo vexillo,* VENENA PELLO, *innuens se instar unicornis noxia & venenata animalia fugantis, sua virtute bellica contrariarum partium hostes esse extirpaturum.*

NIL

XII.

NIL INEXPLORATO.

Te quoque serpentum sitiunt mala secla ferarum,
Explora & cautus tetra venena fuge.

Digitized by Google

XIII.

PRIMUS (*quod ego sciam*) *inter scriptores non adeo antiquos huius Symbolicæ potius quam veræ inventionis author est Iohannes Tzetzes in libro variarum historiarum, qui vixit circa annum à* CHRISTO *nato* M. D. LXXVI. *Idem postea tradiderunt Albertus Magnus & alii. Isidorus quidem autor Tzetze multo antiquior lib.* XII. *Etymolog. capit.* II. *scribit Rhinocerotem amore virginis denudatæ capi. Videtur autem Rhinocerotem cum Monocerote (quod & aliis accidit) per errorem confundere, cum magnum inter has feras sit discrimen. Hi igitur μυθολογῆντες scribunt, unicornem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate deposita, ad eam accedere, caputq; in ejus sinum ponere, atq; ita tandem somno obrutam capi. Quam allegoriam Gesnerus putat inde esse natam, quod rerum Naturalium autores scribant, unicornem sui generis feras quoq; hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatum. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis inprimis virginibus convenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an,*

Obiici feris monstris virtutem putet?

Quæ respondet:

Virtutis est domare quæ cuncta pavent.

Nonnullis potius placuit ascribere ad hanc picturam,
VIRTUS SECURITATEM PARIT.
Aliis autem, OPTIMA INSIGNIA.

HOC

XIII.

HOC VIRTUTIS AMOR.

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor?
Virtus tanta potest, vincat ut illa feram.

Digitized by Google

XIV.

VT cornu Monocerotis non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & utilitatem desideratur, ita monemur in universa vita, non opinione nudæ æstimationis solummodo, sed experientia & usu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum, quod non etiam sit verè utile & fructuosum. Horatius sane usum divitiarum & partorum bonorum non frustra toties nobis inculcat. Igitur præceptis ejusmodi admoniti, meritò etiam diligenter sumtus temperare ac metiri debemus. Quam enim multis (secundum Socratem apud Platonem) inutilibus & superfluis quoque carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atque sumtuoso sæculo, ubi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate passim omnia, qua publicè qua privatim in pejus ruunt, paulo pòst (ut timendum) præcipitem casum allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam διδάσκαλον σοφῶν καὶ αἱρίσεων βυλευμάτων Sophocles nominat, id est, magistram consiliorum sapientum ac optimorum consiliorum, passim spernitur, atque è medio pellitur, è contrario autem crescit πολυτέλεια (juxta veterem Græcum scriptorem Ecphantem Pythagoricum. libr. de Regno, citante Stobæo) μάτηρ τῆς ἀλεγασίας, αὕτη δ' τῆς ὕβρεως, ἐξ ἃς τῶν ἐς ἀνθρωπίνους κακῶν τὰ πολλὰ, id est, Luxus & profusio, quæ est incontinentiæ mater, huius verò petulantia, ex qua multa mala hominibus enascuntur. Describit hoc Emblema C. L. vir Ioannes Sambucus, & satis magnas vires tribuit cornui Monocerotis, de quo alibi, DEO volente, in peculiari commentario, accuratius disseremus.

PRE-

XIV.

PRETIOSUM QVOD VTILE.

Commoda quæ est usu non fama, res pretiosa est.
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

CAME-

Digitized by Google

XV.

AMELORUM *duo genera reperiuntur apud veteres, præsertim Aristotelem & Plinium: Bactrianum nimirum sive Asiaticum, & Africanum; illi bina, hi singula tubera in dorso habent. Hoc animal (ut Plinii verbis utar) sitim & quatriduo tolerat, impleturq; cum bibendi occasio est in præteritum & in futurum, obturbata proculcatione prius aqua, aliter potu non gaudet. Quam proprietatem Aelianus quoque Elephanti ascribit. Theophylactus autem Simocatus in quæstionib. suis physicis ejus rei hanc causam affert, quod Elephas si umbram suam in aquis videat, terreatur; ideoque Indos illunem noctem observare, si quando traiiciant hoc animali flumen. Eundem profecto ad modum homines inquieti ac turbulenti omnia propter suam utilitatem pervertunt, tranquillitatis publicæ hostes (quorum utinam hodie non tantus extaret numerus) qui omnia sua consilia & cogitata eo dirigere student, ut alios inter se committant, ac bella non necessaria excitent. Et scimus nostris temporibus callidum quendam ducem militarem crebro solitũ esse dicere, non nisi aqua bene turbata piscationem esse uberem. De hoc apud Iovium talis legitur historia: Virginius Vrsinus strenuus alioqui bellator, contra aliorum sententiam, etiam suorum gentilium, quo tempore quasi universa Italia contra Gallos conspiraverat, nihilo tamen minus ipse castra Gallica sequi maluit. Atque ideo hoc Symbolo usus est cum Gallica sententia,* IL ME PLAIT LA TROUBLE, *mihi turbida placet, sed parum extitit ipsius conatus felix: nam in isto bello gravissimo obsessus Atellæ, in hostiũ potestatem pervenit, & tandem in carcere Castelli de Ovo Neapoli justas suæ temeritatis pœnas luens, misere interijt.*

TUR

XV.

TURBATA DELECTAT.

Turbat aquam sitiens cum vult haurire Camelus,
Sic pacem ex bellis, qui lucra fœda sitit.

Digitized by Google

XVI.

INTER *alias proprietates Camelo hæc quoq; ascribitur, quod sponte in genua procumbens (Herodoto etiam lib.* VII. *teste) vel sessionem recipiat, vel aliud onus conveniens admittat. Cumque justum sarcinarum pondus sibi impositum sentiat, rursum sese erigit, & alacriter progreditur, ubi verò nimium sese oneratum animadvertit, aut succumbit aut abiicit imposita. Quo monemur in omnibus rebus esse mediocritatem auream observandam. nam secundum Poëtam,*

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Idemque nos docet Delphicum oraculum, τὸ, μηδὲν ἄγαν, quod Terentius latinè expressit: ut ne quid nimis. *At noster Hippocrates in Aphorismis non minus graviter quam breviter pronunciat:* καὶ πᾶν τὸ πολὺ τῇ Φύσι πολέμιον, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον ἀφελὲς: *Omne nimium est naturæ inimicum, quod verò paulatim fit, tutum. Præterea hoc Symbolo docemur, nihil ultra vires temere esse tentandum, sed Horatianum potius istud meditandum,*

Metiri se quenque suo modulo ac pede verum est.

Hyppolitus Cardinalis, Estensis Senior eo quoque est delectatus cum inscriptione Hispanica, NON SVEFROMAS DE LOQVE PVEDO: *Non plus quam possim tolerabo. Vel* TANTUM QUANTUM POSSUM. *Alii universalius ascripserunt:* RATIONABILE IMPERIUM. *Et extant Germanici in hanc sententiam rythmi satis concinni,*

Lad auff mein Rück/ daß ich vermag/
Sonst laß ich liegen/ was ich trag.

NIL

XVI.

NIL VLTRA VIRES.

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis,
Et fortem sternunt pondera iniqua virum.

Digitized by Google

XVII.

PLINIUS *libro ſæpius citato, inquit de Camelis: Velocitas inter equos, ſed ſuacuique menſura, ſicuti & vires. Nec ultra aſſuetum procedunt iter, nec plus inſtituto opere recipiunt. Quod Symbolum cum priore non male convenit, à contrario ſenſu deſumptum. Quamvis verò alii ad ſuos amores non tamen inhoneſtos accommodarint, indicantes nulla ratione à ſuo propoſito ſeſe abſterreri poſſe, tamen ad alias omnes præclaras actiones, invicto animo conſtanterq́; proſequendas & abſolvendas, rectè hoc poterit quoque transferri. Quæ virtus græcè propriè vocatur* Φιλοπονία, *id eſt, induſtria & amor in laboribus capeſſendis. Eo Symbolo uſus eſt Veſpaſianus Gonzaga, Dux Sabioneta, cum dicto,* JUVAT EMTA LABORE GLORIA. *Quo indicare voluit, ſe dies noctesq́; omni cura in hoc incumbere, ut ex ſtudiis & laboribus ſuis præclaram laudem ac gloriam acquirere poſſit, cum græcum proverbium quoque idem ſubiiciat,* ἐκ δὲ πόνε κλέος. *Ex labore gloria. Et Xenophon* κύρε παιδείας *lib. 1. eleganter hoc quoque protulit,* Φιλοτιμίζεται ἡμὴ τὰς πόνας τῷ ἄρχοντι, *id eſt, Ipſe honos leviorem facit Imperatori laborem, quemadmodum Cicero eſt interpretatus. Ac extat elegans carmen Claudiani in Epithalamio Honorii, quod oſtendit laboris impatientem ad virtutis culmen non aſcendere, nec ejus optatos fructus capere:*

Non quiſpiam fruitur veris odoribus,
Hyblæis latebris nec ſpoliat favos,
Si fronti caveat, ſi timeat rubos.
Arma ſpina roſas, mella tegunt apes.

NEC

Digitized by Google

XVII.

NEC META NEC ONUS.

Sternit humi immensum quod pondus iterque Camelum,
Sternitur haud fortis laudis amore labor.

Digitized by Google

XVIII.

CAMELOPARDALIS *Græce ac Latine dicta, Aethiopibus Nabis, Arabibus verò ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro* IX. *esse Camelus Indica. Plinius Iulium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion lib.* XLIII. *Romanæ histor. confirmat, atq; ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodum & Oppianus* III. *Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Bellonius lib.* II. *observationum suarum, quam ante paucos annos Germania quoque vidit. Strabo lib.* XVI *propter suam asymmetriam & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac βόσκημα potius esse dicit. Vnde Horatius lib.* II. *epistol.* I. *ad Augustum fecit,*

Diversum confusa genus Panthera Camelo.

Rectè autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec ullibi sibi constant, secundum usitatum versiculum,

Dissidet à cunctis sibi qui contrarius ipsi est.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & Εὐχημοσύνη ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in commentario de Musica inquit, ὅτι ἡ σιμὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, ἀριστοτέλης ὁ πλάτωνος φησί λέγει. ἡ ἡ ἁρμονία ἐστὶ ἐυαρμοστία, πλὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ κακλὴν δαιμονίαν, id est, porro autem quod Harmonia res sit divina, veneranda & magna, Aristoteles Platonis discipulus his verbis confirmat. Enimverò Harmonia res est cœlestis, eiusq; natura divina & pulchra atq; admiranda. Quæ tametsi autor ad Musicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis, quæ rectè, Εὐχημόνως καὶ καλῶς πράξιν (ut S. Apostoli verbis utamur) fiunt, rectè dici poterunt.

DIVER-

XVIII.

DIVERSUM CONFUSA GENUS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram:
Quicquid agunt ſtulti, nil habet harmoniæ.

URUS.

Digitized by Google

XIX.

VRUS ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *id est, à montanis locis in quibus degit, secundum Isidorum, nomen accepit, quem in Hercynia sylva Iul. Cæsar lib.* VI. *de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Erasmus Stella in libro de origine Borussorum narrat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XV. *scribit excellenti vi ac velocitate esse Vros, quibus imperitum vulgus Bubalorum nomen imposuit. Ac inter alios Munsterus in Cosmographia, ubi describit Borussiam, adeo esse feroces perhibet, ut si à venatoribus, qui post arbores latitant, telis & jaculis petantur atque vulnerentur, adeo exardescant in iram & efferantur, præsertim si senserint se esse sauciatos, & hostem ulcisci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem se quoque conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo consilio innituntur, arte ac prudentia sæpè declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempestive, & in tutum locum sese recipiendo: idque Ovidius quoque monuit hoc disticho lib.* I. *de remedio amoris.*

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota est Horatii sententia lib. IV. *Carm. Ode* IV.

Vis consilî expers mole ruit sua.

Oppianus quoque lib. V. *Halieutic. hæc fecit,*

ὡς ὅτ' ἀνορέης ὅτ' ἐΐδεος ἔπλετ' ὄνειαρ
τέσσον, ὅσον περ πίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.

Id est, Nec robur tantum quantum prudentia præstat,
Nec species; stolidæ vires sine mente fatiscunt.

Raro autem hæc duo conjunguntur. Nam, ut rectè ait Valerius Max. lib. XI. *cap.* XII. *nimio robore membrorum vigor mentis hebescit, quasi abnuente natura utrinsq. bonî largitionẽ, ne supra mortalẽ felicitatẽ sit, eundem & sapientiß. & validiß. esse.*

CUR-

Digitized by Google

XIX.

CURRENTI CEDE FVRORI.

Quis furor est cæco temere se offerre furori?
Cede, parum exspecta, nec mora, victor eris.

Digitized by Google

XX.

Vrsos certo tempore latitare in suis antris, quæ si non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque congerie sibi struunt, impenetrabilia imbribus, molli fronde constrata, in quibus residunt & priorum pedum suctu vivunt, eoq; pinguescunt, Plinius, Oppianus, Aelianus, Artemidorus, & alii tradiderunt. Vnde etiam Theocritus Φωλάδας ἄρκτους, id est, Vrsos in lustris degentes nominavit: Vbi etiam videndus Scholiast. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus recessus & ocii interdum sibi sumunt, eo postea alacrius rursum sese exerunt omniaque peragunt, secundum illud Sophoclis,

Φιλεῖ γάρ οὐκεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ μέγα.

Solet enim remissius agere vir magnum negocium tractans. Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud λάθε βιώσας (contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conscripsit) intempestive & sine ratione susceptum præsertim ab illis, qui Resp. & Patriæ præ aliis inservire possunt ac debent, non probatur: ita profectò hominum doctorum, & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minimè sunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate nostrorum temporum & tanta animorum distractione privato nemini vitio verti potest. Φίλον γάρ πως τῆς ἀθυμίας τὸ ἄμικτον καὶ φιλέρημον, secundum Gregorium Nyssenum, id est, Gratum enim est quodammodo tristitiæ affectis locus secretus & solitarius. Ac præclara etiam est sententia Iustini Martyris in Epistola ista aurea ad Zenam & Severum, σωφρόνως ἀπαλλάττειν, ὅταν ὦσιν εὐδαίμονες, μήτε ἐράτω πολλῷ, μήτε ἀκούειν ὀλίγον δέοντα. Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neque audire multa studeat.

MAIOR

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

Ceu lustris latitant ursi & sua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

XX.

URSOS certo tempore latitare in suis antris, quæ si non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque congerie sibi struunt, impenetrabilia imbribus, molliq; fronde constrata, inquibus residunt & priorum pedum suctu vivunt, eoq; pinguescunt, Plinius, Oppianus, Aelianus, Artemidorus, & alii tradiderunt. Vnde etiam Theocritus Φωλάδας ἄρκτους, id est, Vrsos in lustris degentes nominavit: Vbi etiam videndus Scholiast. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus recessus & ocii interdum sibi sumunt, eo postea alacrius rursum sese exerunt omniaque peragunt, secundum illud Sophoclis,

Φιλεῖ γάρ οἰκεῖν πεδάγμ' ἀνὴρ ἐξαν μέγα.

Solet enim remissius agere vir magnum negocium tractans. Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud λάθε βιώσας (contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conscripsit) intempestive & sine ratione susceptum præsertim ab illis, qui Reip. & Patriæ præ aliis inservire possunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum, & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minimè sunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate nostrorum temporum & tanta animorum distractione privato nemini vitio verti potest. Φίλον γάρ πως πῆς ἀθυμίαις τὸ ἄμικτον καὶ φιλέρημον, secundum Gregorium Nyssenum, id est, Gratum enim est quodammodo tristitia affectis locus secretus & solitarius. Ac præclara etiam est sententia Iustini Martyris in Epistola ista aurea ad Zenam & Severum, σωφρόνησι ἐπᾶν, ὁ δὲ ὠνὴ λάγειν, μήτε ἑρᾶτω πολλὰ, μηδὲ ἀκούειν θέλω δίετω. Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neque audire multa studeat.

MAIOR

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

BIBLIOTECA ALEZ ROMA VITTORIO EMANUELE

Ceu lustris latitant ursi & sua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

Digitized by Google

XXI.

PLUTARCHUS *in libello* περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, *multa de informi ursæ fœtu scripsit. Cui etiam astipulantur Plinius, Aelianus, Oppianus, Orus Niliacus, Phile, & alii plurimi. Aristoteles tamen lib.* VI. *cap.* XXX. *hoc distinctius explicat. Fœtū, inquit, minimum pro sui corpore magnitudine Vrsa edit, quippe quæ minorem cato, maiorem mure parere soleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodum membrisq; aliis indiscretum & rudem, h. e.* ἀδιόρθρωτον. *At ipse venatores nostros affirmantes audivi, in utero captæ Vrsæ gravidæ suis membris nonnihil distinctos catulos sese reperisse. Commenti autem huius causam præbuisse quidam existimant catulorum ortus crassissimis secundinis obuolutorum, quas non nisi lambendo diutius mater reuellere potest. Vsurpavit hoc Symbolū celebris iste pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdā rebus Artem plus valere quam Naturam ipsam. Quod quidem ut in nonnullis verū esse concedimus, sicuti in arte pictoria & similibus: ita in plurib. aliis locum habere nequit, Naturamq; multo esse præstantiorem quotidie experimur. Et Pindar. ait Olymp.* IX.

Τὸ φυᾷ κεχρῆσθαι πάντων ἄπαν. Quod à natura est optimum omne.

Alibi legitur ascriptum, VTINAM PERPOLIATUR, *de operibus nimirum adhuc imperfectis & adhuc absolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Greg. Bersmanni de Parthenopeo secessu Virgilii, ex Donati commemoratione in illius vita:*

Vt nullo Musis interpellante vacaret,
Parthenopes adijt rura quieta Maro.
Vrsaq; lambendo catulos ceu format inertes,
Cudebat versus sic poliendo suos.
Assidua docti sua limant carmina cura,
Et sub judicium singula verba vocant.

NATV-

XXI.

NATVRA POTENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumq; ministrat,
Quantum dissideant, indicat hic catulus.

Digitized by Google

XXII.

CONSTAT *Vrsos pluvio interdum tempore & imbribus cadentibus solere potiss. una colludere & exultari, quasi præsegientes depulsis nubibus auræ serenitatem esse brevi consecuturam. Sic viri fortes & constantes è longinquo sæpe in rebus suis adversis prosperiorem fortunam prospicientes, tantum abest ut abjecto sint animo ac perturbentur, ut etiam spe certa sibi omnia læta polliceantur, istud Horatianum crebro apud se meditantes,*

Non si male nunc: & olim
Sic erit.

Nam secundum Ovidium quoq;

Nube solet pulsa candidus ire dies.

Atq; ita fortitudinem cum prudentia conjungentes, tanquam ducibus duobus certiss. facile consequemur, ut neque in rebus secundis nimis nos efferamus, neque in adversis desperemus, quod eleganter B. Gregor. Nazianzenus his Græcis versibus expossuit,

μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μήδ' ἐπιλπίζειν ἄγαν
τὸ μὲν γὰρ ἐκλύει σε, τὸ δ' ἀνατρέπει,
τὸ μὲν κατῄρθωκε, τὸ δ' ἔχει, τὸ δ' ἀφθόνως.
ἐχ ὡς ὁδὸν τὸ λεῖπον ἀχρειοῖ πόνου.

Ne fide multum, neve desperanimis,
Illud solutos efficit, pessundat hoc,
Hoc corrigens, illud tenens, reliquam sine
Livore rectius peragrabis viam.

Pulchrè etiam Apollodorus apud Stobæum dixit:

Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν πυνθανῶς παράπλοντα δεῖ,
Ανδρες, τὰ βέλτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

Nunquã oportet animũ despondere hominẽ infortunatũ,
O viri, meliora verò semper expectare.

SERE-

Digitized by Google

XXII.

SERENABIT.

Quæris cur saliant pluviis? spes certa sereni est:
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

DE

Digitized by Google

XVIII.

CAMELOPARDALIS *Græce ac Latine dicta, Aethiopibus Nabis, Arabibus verò ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro* IX. *esse Camelus Indica. Plinius Iulium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion lib.* XLIII. *Romanæ histor. confirmat, atq; ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodum & Oppianus* III. *Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Bellonius lib.* II. *observationum suarum, quam ante paucos annos Germania quoque vidit. Strabo lib.* XVI *propter suam asymmetriam & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac βόσκημα potius esse dicit. Vnde Horatius lib.* II. *epistol.* I. *ad Augustum fecit,*

Diversum confusa genus Panthera Camelo.

Rectè autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec ullibi sibi constant, secundum usitatum versiculum,

Dissidet à cunctis sibi qui contrarius ipsi est.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & ἁρμοσύνη ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in commentario de Musica inquit, ὅτι ἡ σιμνὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεία ἐστὶν καὶ μέγα, ἀριστοτέλης ὁ πλάτωνος ταυτὶ λέγει. ἡ ἡ ἁρμονία ἐστὶ θεμνία, τὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλὴν & δαιμονίαν, id est, porro autem quod Harmonia res sit divina, veneranda & magna, Aristoteles Platonis discipulus his verbis confirmat. Enimverò Harmonia res est cœlestis, eiusq; natura divina & pulchra atq; admiranda. Quæ tametsi autor ad Musicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis, quæ rectè, & ἁρμόττως καὶ καθ' ἁρμονίαν (ut S. Apostoli verbis utamur) fiunt, rectè dici poterunt.

DIVER-

XVIII.

DIVERSUM CONFUSA GENUS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram:
Quicquid agunt stulti, nil habet harmoniæ.

URUS

Digitized by Google

XIX.

VRUS ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *id est, à montanis locis in quibus degit, secundum Isidorum, nomen accepit, quem in Hercynia sylva Iul. Cæsar lib.* VI. *de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Erasmus Stella in libro de origine Borussorum narrat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XV. *scribit excellenti vi ac velocitate esse Vros, quibus imperitum vulgus Bubalorum nomen imposuit. Ac inter alios Munsterus in Cosmographia, ubi describit Borussiam, adeo esse feroces perhibet, ut si à venatoribus, qui post arbores latitant, telis & jaculis petantur atque vulnerentur, adeo exardescant in iram & efferantur, præsertim si senserint se esse sauciatos, & hostem ulcisci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem se quoque conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo consilio innituntur, arte ac prudentia sæpè declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempestive, & in tutum locum sese recipiendo: idque Ovidius quoque monuit hoc distícho lib.* I. *de remedio amoris.*

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota est Horatii sententia lib. IV. *Carm. Ode* IV.

Vis consilî expers mole ruit sua.

Oppianus quoque lib. V. *Halieutic. hæc fecit,*

ὡς ἦτ' ἀνορέης ὄτ' ἐέδεος ἔπλετ' ὄνειαρ
τόσσον, ὅσον περ πίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.

Idest, Nec robur tantum quantum prudentia præstat,
Nec species; stolidæ vires sine mente fatiscunt.

Raro autem hæc duo conjunguntur. Nam, ut rectè ait Valerius Max. lib. XI. *cap.* XII. *nimio robore membrorum vigor mentis hebescit, quasi abnuente natura utriusq; bonî largitionẽ, ne supra mortalẽ felicitatẽ sit, eundem & sapientiß. & validiß. esse.*

CUR-

Digitized by Google

XIX.

CURRENTI CEDE FVRORI.

Quis furor est cæco temere se offerre furori?
Cede, parum exspecta, nec mora, victor eris.

Digitized by Google

XX.

VRSOS certo tempore latitare in suis antris, quæ si non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque congerie sibi struunt, impenetrabilia imbribus, molliq; fronde constrata, in quibus residunt & priorum pedum suctu vivunt, eoq; pinguescunt, Plinius, Oppianus, Aelianus, Artemidorus, & alii tradiderunt. Vnde etiam Theocritus Φωλάδας ἄρκτους, id est, Vrsos in lustris degentes nominavit: Vbi etiam videndus Scholiast. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus recessus & ocii interdum sibi sumunt, eo postea alacrius rursum sese exerunt omniaque peragunt, secundum illud Sophoclis,

Φιλεῖ γάρ οἰκεῖν πεζὸν ἀνὴρ ἐξ ὠμέγα.

Solet enim remissius agere vir magnum negocium tractans. Quemadmodum autem vita solitaria nimis, & istud λάθε βιώσας (contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conscripsit) intempestive & sine ratione susceptum præsertim ab illis, qui Reip. & Patriæ præaliis inservire possunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum, & ad vitam philosophicam idoneorum secessus honesti minimè sunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate nostrorum temporum & tanta animorum distractione privato nemini vitio verti potest. Φίλον γάρ πως τῆς ἀθυμίας τὸ ἄμικτον καὶ φιλέρημον, secundum Gregorium Nyssenum, id est, Gratum enim est quodammodo tristitiæ affectis locus secretus & solitarius. Ac præclara etiam est sententia Iustini Martyris in Epistola ista aurea ad Zenam & Severum, σωφρόνησον ἐπ' ὀλίγον, ὦ φίλε, καὶ ἐν ἀγρῷ διάγαγε, μήτε ἑρμάτων πολλῶν, μηδὲ ἀκούειν ἄλλων θέλε. Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neque audire multa studeat.

MAIOR

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

BIBLIOTECA ALESSANDRINA ROMA

Ceu lustris latitant ursi & sua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

Digitized by Google

XXI.

PLUTARCHUS *in libello περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, multa de informi ursæ fœtu scripsit. Cui etiam astipulantur Plinius, Aelianus, Oppianus, Orus Niliacus, Phile, & alii plurimi. Aristoteles tamen lib.* VI. *cap.* XXX. *hoc distinctius explicat. Fatũ, inquit, minimum prosui corpo ris magnitudine Vrsa edit, quippe quæ minorem cato, maiorem mure parere soleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodum membris ſ̃, aliis indiscretum & rudem, h. e.* ἀδιάῤῥωτον. *At ipse venatores nostros affirmantes audivi, in utero captæ Vrsæ gravidæ suis membris nonnihil distinctos catulos sese reperisse. Commenti autem huius causam præbuisse quidam existimant catulorum ortus crassissimis secundinis obuolutorum, quas non nisi lambendo diutius mater reuellere potest. Vsurpavit hoc Symbolũ celebris iste pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdã rebus Artem plus valere quam Naturam ipsam. Quod quidem ut in nonnullis verũ esse concedimus, sicuti in arte pictoria & similibus: ita in plurib. aliis locum habere nequit, Naturam ſ̃ multo esse præstantiorem quotidie experimur. Et Pindar. ait Olymp.* IX.

Τὸ φυᾶ κρατίστον ἅπαν. Quod à natura est optimum omne.

Alibi legitur ascriptum, VTINAM PERPOLIATUR, *de operibus nimirum adhuc imperfectis & adhuc absolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Greg. Bersmanni de Parthenopeo secessu Virgilii, ex Donati commemoratione in illius vita:*

Vt nullo Musis interpellante vacaret,
Parthenopes adijt rura quieta Maro.
Vrsaq; lambendo catulos ceu formet inertes,
Cudebat versus sic poliendo suos.
Assidua docti sua limant carmina cura,
Et sub judicium singula verba vocant.

NATV-

XXI.

NATVRA POTENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumq; ministrat,
Quantum dissideant, indicat hic catulus.

Digitized by Google

XXII.

SERENABIT.

Queris cur saliant pluviis? spes certa sereni est:
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

DE

Digitized by Google

XXIII.

VIOLENTA NOCENT:

Vt favus exitio est Vrso, sic sæpe malorum
Autorem illaqueant visq; doluq; suum.

Digitized by Google

XXIV.

EX antiquo nummo Iulii Cæsaris, in cuius altera parte bos ad sacrificia destinatus, stans ante aram exprimitur, cum inscriptione IOVI OPT. MAX. SACRUM, hoc Symbolum videtur habuisse suam originem. Hic verò autor illius addidit quoq; aratrum, cum hoc animal potiß. ad opera rustica expedienda, aptum natum esse nemini sit dubium. Vnde in nummis tam Græcis quàm Latinis per boves vel tauros Coloniarum deductiones intelligebant, sicuti quoq; rei frumentariæ fuere insignia. Quod ex Varrone quoq; discimus, oppida (inquiens) condebant in Latio Hetrusco more multa, & junctis bobus, id est, tauro & vacca interiore aratro circumagebant sulcum. Hoc convenit in illos, qui non solum pietate ac religione, ac omni laudabili doctrina cupiunt excellere atque aliis præire (quod per sacrificium cum bove peractum ostenditur) sed etiam aliis pluribus laboribus, sicuti bos arans, indefesso studio hominibus usui esse atq; inservire student. Nam, ut Menander ait: τὰ χρηστὰ πρᾶξαι πᾶσιν ἐλευθέρου ἔργον ἐστὶν ἐλευθέρου, Res bonas facere hominis est officium ingenui. Ascripsit autem inprimis hoc Symbolum sibi (ut Hieronymus Ruscellus refert, & ex epistolis Italicis Hannibalis Cari itidem licet animadvertere) Onophrius Panvinius Veronensis, ordinis Augustiniani Cœnobita, vir admodum laboriosus, ut scripta ab ipso composita testantur.

IN

XXIV.

IN UTRUMQUE PARATUS.

Ferre jugum, jugulumq́ dare, est bos aptus utrinque;
Sic pia turba facit, grata DEO *referens.*

Digitized by Google

XXV.

LIVIUS *lib.* XXII. *memorabilem historiam memorat de Hannibale in angustiis ad Casilinum à Fabio Max. Cunctatore incluso, quem ipsum tamen alioquin prudentissimum ducem militarem, mira arte & ingenioso strategemate deceperit, commentus (ut Livius loquitur) ludibrium oculorum specie terribile ad frustrandum hostem. Faces enim undique ex agris collectas, fasceſque virgarum & arida sarmenta præligari curavit cornibus boum, quorum ad duo milia fuere, atque primis tenebris noctis, accensis cornibus armentum in hostes, jussu ipsius, concitatum fuit. Interea illi qui ex Romanis ad transitus saltus insidendos locati fuerunt, circumventos se esse existimantes, præsidio excesserunt: atque ita Hannibal ex illis faucibus evasit, & in agro Alifano securus castra posuit. Apparet itaque ex hac historia, inter præcipuas boni ducis militares virtutes hanc non esse postremam, ut si quando se tempore loco, ac aliis in rebus hosti suo inferiorem videat, neutiquam tamen planè desperet, sed in omnem occasionem intentus non minus arte & ingenio, quam aperto Marte adversario suo terrorem simul & errorem incutiat, & hoc pacto se & suos incolumes conservet, & ab omni periculo tutos præstet. Sic eleganter Val. Maximus lib.* VII. *cap.* III. *Romanam virtutem præsidium ab astutia mutuasse dixit. Sed in hac parte nimis callida, atque multo etiam magis perfida consilia locum habere non debent. Unde etiam apud Virgilium lib.* XI. *Aeneidos ironice potius (ut quidam interpretes volunt) quam verè ex sententia autoris dicit Chorœbus,*

Dolus an virtus quis in hoste requirat?

TERROR

XXV.

TERROR ET ERROR.

Fraudem fraude, aſtum non fallere dedecet aſtu,
Sæpe timore timor trudiiur, arte dolus.

Digitized by Google

XXVI.

PLUTARCHUS *in Sympoſiacis lib.* VI. *cap.* X. *de tauro ad ficum manſuefacto hæc litteris prodidit Equidem ſpiritum validum & vehementem in fico exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id quod de tauris fertur, ſcilicet ficui alligatum taurum etiam ferociſſ. quieſcere, tactumque admittere, & omnino ferociam quaſi langueſcentem deponere. In acrimoniam tamen arboris major pars cauſſæ collata eſt. Plinius vero lib.* XXIII. *cap.* VII. *ſicuti Orus quoque hoc potius Caprifico aſcribit: & quidem collo eorum hanc circumdatam (ut pictura repræſentat) mirabili natura compeſcere tauros ait, ut immobiles præſtet. Cuius proprietatis cauſam Cælius Calcagninus lib.* II. *quoque inveſtigare conatur. Sic frenum petulantiæ eſt ſæpe adverſa fortuna hominibus rebus ſecundis nimis ſeſe efferentibus, vel aliis vitiis impune indulgentibus, & idem quoque præſtat doctrinæ ſanioris inſtitutio, & ad virtutem ac honeſtatem aſſuefactio, quibus animi hominum effrenes ad modeſtiam & manſuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius lib.* I. *epiſt.* I. *ad Mecœnatem ſubjecit his verſibus,*

Nemo adeo ferus eſt, ut non mitеſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Qui ſimiliter lib. II. *Serm. Satyra* III. *introducit Polemonem Athenienſem perditæ luxuriæ adoleſcentem, qui ebrius & coronatus forte ingreſſus ſcholam Xenocratis, cum Philoſophus hic acriter de induſtria eſſet in luxuriam invectus, coëgit pœnitentia ductum oratione ſua Polemonem, ut depoſita priore mala vita philoſophiæ ſerio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati poſtea ſucceſſor fuit datus. Ait autem poëta de ipſo*

Potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

QUAN-

Digitized by Google

XXVI.

QUANTUM MUTATUS AB ILLO.

Corniger ut blandus sit amictus fronde: at inertem,
Frugi vix facias, ni bene pressus eat.

BOS

Digitized by Google

XXVII.

BOS *dicitur taurus castratus, hoc modo tam ad opera rustica quam ad saginam magis idoneus, quem* Plinius *etiam nominat socium laboris agriq; culturæ. Et* Aristoteles *in Oecon.* βέλτιον οἰκέτης τῆς πένητος εἶναι: *inquit, Loco servi bovem esse pauperibus. Perhibent autem boves ferociores & magis generosos hoc quoque habere proprium, ut in pascuis & pratis quempiam locum peculiarem occupent, nec alios facile admittant. Ac descripsit graphice huiusmodi boum impatientium consortis pugnam Oppianus lib.* XI. *Cyneget. Usus autem est hoc Symbolo Rex Poloniæ Stephanus Batorius, magnanimus & prudens admodum, nec non literatus Princeps, satis quidem apposite, cum pascuis simul & bobus ista regio abundet, non obscurè innuens, se ad Regni illius possessionem, magnis laboribus & periculis acquisitam, nullum facile socium esse admissurum, cum secundum Thyestem apud Senecam,* Non capiat regnum duos. *Quòd longè antè dixit Ennius, teste Cic. in Off.*

Nulla sancta societas, nec fides regni est.

Secutusq; illum Lucanus affirmat lib. 1.

Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

Illustriss. Princeps Maximilianus Sfortia, Dux Mediolanensis, eodem Symbolo delectatus est, cum inscriptione, MELIORA QVÆRO: *Volens significare forsitan, se instar bovis, in pascuis semper optima quæq; quærentis & feligentis, consiliis quoque melioribus & prudentioribus cupere frui: quidam tamen opinati sunt, tacite hoc Symbolo eum innuisse, se adhuc regionem adhuc uberiorem appetere. Ante ascriptum fuerat:* NEMINEM ADMITTO.

MIHI

Digitized by Google

XXVII.

MIHI PASCUA SOLI.

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur;
Tu quoque sic dotes solus habeto tuas.

Digitized by Google

XXVIII.

IN antiquis numismatibus equus ad currendum se incitans, summam rei celeritatem & alacritatem Symbolice exprimit. Montis verò ascensus acclivior & asperior, virtutis iter difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem perveniatur, denotat. Venti autem procellosi, equi cursum remorantes, omnis generis adversitates, & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præclaro suo proposito avertere vel saltem aliquantisper detinere solent, non male significant. De quo Euripides quoq; in supplicibus queritur,

πολλοὶ γεγῶτες ἀνδρες ἐκ χθονὸς ὅπως
δείξωσιν αὐτὸς τῶν κακῶν ἐξουσία.

Multi viri nati honesto loco non possunt
Seipsos palam ostendere, propter malorum potestatem.

Idemq; Menander deplorat,

——ὡς ἀδικοῖ, ὅταν ἡ μὲν φύσις
ἀποδῶ πρόμυον, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακεῖ.

Quam injusta res, cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit, fortuna autem hoc depravat.

Nihilominus contra omnes insultus & procellas graviores, a via virtutis nunquam abscedendum, ac fortiter resistendum, donec superatis omnibus malis optatum finem consequamur. Quod Cicero quoq; monet lib. III. Tusculanar. Quæstion. Nulla (inquit) potest esse diuturna gloria, quam labor strenuus ac indefessus primum non antecesserit. Quo pertinent Propertii lib. IV. Eleg. versus elegantes.

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Fuit autē hoc Symbolū usurpatū à doctiss. Italo Ludovico Dulce, & ejus inscriptio: TERRESTRIA FLAMINA VETANT.

FRUSTRA

XXVIII.

FRUSTRA REMORANTIAVS AVSTRIS

Non remoratur equum vis venti assurgere in auras,
Virtutis nec fors aspera tardat iter.

Digitized by Google

XXIX.

GENEROSI *equi nobilem sobolem accuratè expressam à Virgilio III. Georg. (vel Apulei etiam testimonio) feliciter imitatus est dulciss. Oppianus in I. κυν. Et sanè sunt quædam quasi incunabula & elementa virtutis: animiq; procedente tempore ad summum gloriæ culmen perventuri, certo cum indolis experimento, uti Val. Max. lib. III. cap. I. loquitur, & ejus rei pulcra exempla commemorat. Sed à pullo præcipuè generoso & spem magnam concitante de se apud alios, atque in lætis pascuis exultante, adhuc in adolescentia (ut conjicio) sua Symbolum elegit hoc illustris Nicolaus Bathorius, Comes Sacmarienſis (cuius prosapia celeberrima ac antiquissima multos semper viros præstantiss. protulit) quo scilicet ob εὐφυίαν ἢ εὐψυχίαν ad præclara facinora peragenda seipsum incitare, & magni animi spem de se excusitare voluit, atque id quidem paulatim & suo tempore, non instar ingeniorum quorundam nimia cupiditate celeriter evolantium, & rebus arduis intempestive se ingerentium, cum magna sui nominis infamia. Nam, ut Accius poëta in colloquio ad Pacuvium apud Gellium lib. XIII. cap. II. dicit, quod in pomis est, itidem in ingeniis esse aiunt, quæ dura atque acerba nascuntur, post fiunt mitia & jucunda. Sed quæ gignuntur statim vieta & mollia, atque in principio sunt vivida, non matura mox fiunt putrida. Dixerat autem Pacuvius sibi auriora paulum & acerbiora videri, quæ scripsisset Accius in Tragœdia sua Atreo, quam ei recitaverat. Quintilianus etiam lib. I. Institutionum Oratoriar. de talibus ingeniis ante tempus sese ostendentibus rectè ait: Ingeniorũ velut præcox genus non temere unquam pervenit ad frugem.*

ET

Digitized by Google

XXIX.

ET IAM PRÆCLARA MINATVR.

Fortis equi virtus primis se prodit in annis;
Nec latet excelsi vis generosa animi.

Digitized by Google

XXX.

INTER *alia boni & generosi equi laudabilia signa non postremo loco hoc quoq; esse scimus, quod sitibundus inter bibendum non primis tantum (ut dicitur) labris, sed subito profundeq; satis, caput supra nares usq;, in aquam immergat. Quod Plinius quoq; retulit lib.* VIII. *cap.* XLIX. *Quo acrior equus est, eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoque viri fortes ac bellicosi, quo majora pericula ipsos circumstant, & pluribus difficultatibus urgentur, eo acriores & alacriores in illis ipsis se exhibent. Unde apud Lucanum lib.* IX. *Cato exercitum in Libyam ducturus inter alias egregias cohortationes militibus hæc quoque suggerit:*

—— Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Et Claudianus præclare.

Vile decus, quod non erexit prævius horror,
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.

Ob quam causam familiare sibi hoc Symbolum esse voluit fortis & strenuus bellator ac eques celebris, Bernhardinus de Cardina Neapolitanus, qui in multis ac gravib. bellis, quib. interfuit, & præclare præfuit, omnibus posthabitis periculis aut laboribus officium boni militis præstitit, & magna alacritate hostibus suis se opposuit, atque semper eximiam inde reportavit laudem. Pulchrè Euripides:

Τὰς πόνοις χαίροι σοφοί
Τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν ἀδέν ἐδαμᾶ.

Boni viri subire labores
Audent, & nusquam ulla in re sunt timidi.

ANIMO

XXX.

ANIMO PETIT IMA PROFVNDO.

Totus equus naſo ceu fertur anhelus in undam,
Præſenti adverſis obvius ito malis.

PLATO

Digitized by Google

XXXI.

PLATO *in Phædro sive in dialogo de pulchro, proponit elegantem similitudinem de duobus equis, quibus omnis generis cupiditates & appetitiones significare voluit, quæ si rationi obtemperent, bonæ, sin minus, pravæ evadant. Quare si ira, superbia & alia vitia Rationis rectæ quasi vinculo non coerceantur ac constringantur, homo suæ potestatis esse amplius nequit, sed efferatur in omnes partes & extra se rapitur. Et, ut Isocrates præclarè dixit:* τοῦτα πάσχει τῆς ἅρμασι, τῆς τὰς ἡνιόχας ἀποβάλλουσιν: ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται μᾶλλον τῶν θωιώντων. ἥ, τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται μᾶλλον τῆς ἀνοίας: *idem ei quod curribus evenit, è quib. aurigæ sunt excussi. Nam ut hi temere feruntur, carentes gubernatoribus: Sic animus in multa delicta impellitur, mente subversa. Accuratius etiam rem & magis theologice explicat Chrysostomus in Homil. v. ad Isaiam: Anima habenas laxans cupiditatibus extra rationem positis, quovis rapitur, nec aliter quàm equus ferociens, ubi frenum ore, sessorem tergo excussit, fertur quovis vento velocius, omnib. obviis intolerabilis. Timore itaque* DEI, *quæ est vera ratio Christianorum, undique constringenda, & intra suos limites continenda. Pulcer. igitur Claudianus in Paneg. Mallii:*

Diis proximus ille est,
Quem ratio, non ira movet.

Et eleganter Socrates ait, μόνῳ τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι, παρακατατιθέον τὸν βίον: *Soli rationi tanquam consultissimo tutori vitam omnem credere convenit. Franciscus Tertius Bergomas in Genealogiis Serenissimæ Domus Austriacæ, cum iconibus Principum magna solertia in æs incisis, hoc Symbolum attribuit Luitfrido Comiti Habspurgensi Nono.*

HÆC

XXXI.

HÆC VERA POTENTIA EST.

Affectus quisquis mentis moderatur habenis,
Fertur equo domito, qui vagus, ille fero.

Digitized by Google

XXXII.

APUD veteres maximæ commendationis fuerunt equi Theſſalici; quibus bovilli capitis notam incolæ inurebant, à qua dictos volunt Bucephalos, non quod capite bovis eſſent præditi, ut Pomp. Feſtus voluit. Fuit autem κατ' ἐξοχὴν ita nominatus equus Alexandri Magni & ipſe Theſſalicus, qui nullum alium quam Regem ipſum ſeſſorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alexander Porum Indiæ Regem vicit, fuiſſet interfectus, in memoriam grati animi ad Hydaſpim fluvium Indiæ, urbem Bucephalam ab ipſo ſic denominatam condi juſſit, ut teſtantur Stephanus de Vrbibus, Plinius, Strabo, & Iuſtinus. Quod exemplum nobis proponitur illuſtre, ut, ſecundum Senecam in libro de beneficiis, beneficiorum memoriam non ſinamus ullo pacto ſeneſcere, immo gratitudinem quandoq; non ſolum ad homines, ſed etiam ad animalia bene de nobis merita ſe debere extendere. Apud Dionem quidem & Iul. Capitolinum hoc etiam nomine Adrianus Cæſar, & Verus Imp. celebrantur, quorũ ille equo ſuo Boryſthenite mortuo columnam inſcripto epigrammate erexit, hic Volucri equo ſepulcrum in Vaticano fieri curavit. Herodotus etiam equarum monumenta ob victorias Olympicas reportatas commemorat. Alii ſolo Bucephalo quaſi ferociente utuntur, addito dicto: INDIGNOS INDIGNOR. Nam quemadmodum Alexander Magnus tantum fuit dignus habitus ab iſto equo, ut eum reciperet ſeſſorem, ita quoq; generoſus animus omnia reſpuit præter virtutem & honeſtatem, nec unquam pravorum conſuetudinem admittit. Quandoquidem (ut Xenophon ἀπομνημ. α. ſcripſit) ἡ μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλία, ἄσκησίς ἐστι τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσις: Bonorum quidem conſuetudo virtutis exercitatio, pravorũ autem, illius deſtructio atq; everſio eſt.

GRATO

XXXII.

GRATO SERVIIS-SE PATRONO.

Gratus equo ut fuerit, magnus docet ille Macedo,
Ornat honore novo, condidit huic tumulum.

Digitized by Google

XXXIII.

LVPVM cervarium (quam appellationem hodie retinent Rheti, Sabaudi & Illyrii) vocamus illam feram, quam noſtri Luchß nominant, quod vocabulum videtur cum lynce convenire, eſtq; ſic dictus, quod cervos ſoleat infeſtare, vel quod hinnulos (ſecundum alios) ſuis maculis imitetur. An θώς ſit Græcorum, adhuc diſputatur: tametſi Gaza contra ſententiam Geſneri ita lupum cervarium verterit. Plinius perhibet, quamvis infame mandenti, ſi reſpexerit, oblivionem cibi ſubrepere, digreſſumq; quærere alium, & ita, ut Solinus refert, immemor præſentis copiæ, it quæſitum quam reliquerat ſatietatem. Quod pariter avaris & ambitioſis ſæpe contingere ſolet, qui dementati vana ſpe fortunæ uberioris præſentia commoda per ſtultitiam negligunt, perinde ut Canis carnis fruſtū per flumen ferens in Apologo, cui Phædrus Aug. Lib. hoc ϖεμύθιον dedit:

Amittit meritò proprium, qui alienum appetit.

Heſiodi autem verſus notus eſt:

νήπιος ὃς τὰ ἔπιμα λιπὼν ἀνέπιμα διώκει.

Stultus eſt, qui certis relictis, ſectatur incerta.

Itemq; Sophoclea ſententia in Thyeſte.

τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλὰς ἔθηκε τὰς παρόντας ἁμπλακεῖν,

Non poſſibilium cupiditas
Multos fecit præſentibus fruſtrari.

Tract. at idem Emblema ſive Symbolum (nam diverſo reſpectu utrique accommodari poterit) Alciatus quoque in Emblem. Apud Scip. Amiratū Italicū ſcriptorē additur dictum: QUOD TIBI DEEST MIHI OBEST. Et apud alium, VTINAM SIC IPSE FOREM. Quæ ad ea, quorum recordatio eſt moleſta, & libenter vellemus obliviſci, rectè applicari poterunt.

DEMENS

Digitized by Google

XXXIII.

DEMENS ALIENA REQUIRIT.

Incertis inhiat, certissima spernit avarus
Ceu præsente alium lynx cupit ipsa cibum.

Digitized by Google

XXXIV.

LYNCES scribit in Aethiopia reperiri Plinius, Lupos verò cervarios in locis Septentrionalibus. Videntur tamen esse animalia cõgenera, & utrique attribuunt scriptores visum acerrimum, pellisq; varietatem. Plutarchus in libello contra Stoicos scribit, creditum fuisse de Lynceo quodam, quod saxa quoque & arbores oculorum acie penetraret: imò & per terram eum conspexisse, quæ agerentur apud inferos, Apollon. tradit in Argonaut. Meminit quoque illius Pindarus hymno X. Neme. & Horatius I. epist. ad Mecœnatem:

Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulêre, quod tamẽ fabulosum pluribus & nimis ὑπερβολικὸν esse videtur, nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, & ingenii acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est ὀξυγκινοια, eximia & admodum utilis, si ad res laudabiles adhibeatur: è contrario verò plurimum nocens ac pernicioſa, ubi tam egregio ac divino dono ad futilia homines perperam abutantur. Tribuit autem hanc quoque laudem Cyro Xenophon lib. I. in ejus παιδεία, ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶν, διὰ τὸ ὀξυγκινος εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, Quæcunque alii interrogassent, ad ea propter ingenii celeritatẽ promte respondit. Præposuit suis libris hoc Symbolum Ioannes Baptista à Porta Neapolitanus, tacite eo ostendens, se præ aliis conari Naturæ arcana & maximè abscondita investigare atque aliis communicare, de quo ipsius studio aliorum esto judicium. Illius autem inscriptionem leviter, sed ad Symbolum accommodatius, immutavimus.

INSPI-

Digitized by Google

XXXIV.

INSPICIT ET PERSPICIT.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis,
Et secreta acies perspicit ingenii.

Tigri-

Digitized by Google

XXXV.

IGRIDEM *apud Hircanos & Indos ferunt animal esse mirae velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Autores rerum Indicarum, qui nostro sæculo floruerunt, interquos Oviedus & Petrus Martyr non postremi habentur, hanc feram describunt, & leoni quoque parem vel majorem faciunt. Pausanias in Bœoticis suis lib.* IX. *putat Manticboram Indorum esse. In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Aelianus cum Plinio ait* φιλότεκνον, *id est, sobolis esse amantem in hoc genere fœminam, usque adeo, ut ad naves usque prosequatur venatores, eosq; cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius verò in Hieroglyphicis memorat, venatorem conscensa navi vix duob. vel uno tantum catulo ablato aufugere, in continenti post se equo relicto, in quem Tigris omnem ultionis sævitiam convertens eum totum discerpat. Ex quo videmus, vindictæ cupiditatem minuere non solum in feris, sed in hominibus quoque dolorem solere, præsertim in iracundis & vera pietate minime imbutis, quæ nos multo aliter instruit, ac* DEO *vindictam esse relinquendam monet. Quæ poëta Ethnicus Iuvenalis quoque nonnihil intellexit, ubi inquit,*

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia caussis,
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandemq; egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

MINVIT

XXXV.

MINUIT VINDICTA DOLOREM.

Perſequitur ſobolis raptorem concita Tigris,
Et ſæpè eſt magnis ultio grata viris.

Digitized by Google

XXXV.

TIGRIDEM *apud Hircanos & Indos ferunt animal esse mirae velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Autores rerum Indicarum, qui nostro saeculo floruerunt, interquos Ouiedus & Petrus Martyr non postremi habentur, hanc feram describunt, & leoni quoque parem vel majorem faciunt. Pausanias in Boeoticis suis lib.* IX. *putat Mantichoram Indorum esse. In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Aelianus cum Plinio ait* φιλότεκνον, *id est, sobolis esse amantem in hoc genere foeminam, usque adeo, ut ad naves usque prosequatur venatores, eosq; cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius verò in Hieroglyphicis memorat, venatorem conscensa navi vix duobus vel uno tantum catulo ablato aufugere, in continenti post se equo relicto, in quem Tigris omnem ultionis saevitiam convertens eum totum discerpat. Ex quo videmus, vindictae cupiditatem minuere non solum in feris, sed in hominibus quoque dolorem solere, praesertim in iracundis & verae pietate minime imbutis, quae nos multo aliter instruit, ac* DEO *vindictam esse relinquendam monet. Quae poëta Ethnicus Iuvenalis quoque nonnihil intellexit, ubi inquit,*

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe haec indocti, quorum praecordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia caussis,
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit irae.

Tandemq; egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam foemina.

MINVIT

XXXV.

MINUIT VINDICTA DOLOREM.

Persequitur sobolis raptorem concita Tigris,
Et sæpè est magnis ultio grata viris.

Digitized by Google

XXXVI.

DE Tigride *Ambrosius* VI. *Hexaemero cap.* IV. *& Albertus de animalibus hæc quoq; litteris mandarunt. Venatores quidam sphæras vitreas insequentibus matribus catulorum, quos rapuerunt, objiciunt, quas illæ intuentes imagine quam ipsæ reddunt, ita decipiuntur. nam catulos subesse putant, quod sphæra moveatur, ceu vivum animal in se continens. Sed cum tandem pedibus sphæram Tigris confringit, ut catulo potiri queat, delusam se videns pergit insequi. Illi alias subinde sphæras objiciunt, deludunt q; feram, donec tuto ad urbes vel naves evadant. Ex quo Claudianus fecit,*

Vitreæ tardatur imagine formæ.

Atq; inter recentiores poëtas vir doctiss. Petrus Angelius Bargæus lib. III. *Cynegeticorum,*

Speculo persæpe eluditur, ut se
Inspexit, natosq; illic decepta putavit
Esse suis caveis & iniquo carcere clausos.

Sic nimis crebro in nostris rebus, secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν τῳ ἀλήθειαν βιάζεται, *opinio etiam ipsi veritati vim facit, &, ut Theognis ait,*

πολλάκι τῳ γνώμῳ ἐξαπατῶσ' ἴδεαι.

Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel, ut præstantiss. Hospitalius in quodam carmine fecit,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod inprimis in vera pietate & religione Christiana summopere est fugiendum, ut Basilius Magnus multis verbis monet in Homilia εὐ λαχίζεις, *quæ hoc loco ascribere nimis longum foret. Alii addunt:* TE PIETAS, NOS FALLIT AMOR.

FALLIT

XXXVI.

FALLIT IMAGO SUI.

Ambigua splendens nos fallit imagine forma,
Fallitur ut vitreo Tigris acerba globo.

Digitized by Google

XXXVII.

ANTHERA à Græcis secundum Varronem dicta est ab omnifaria feritate, cuius sexum quidam distinguunt ut marem Pardum, fœminam Pardalim vocent. Panthera Latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africanæ quoque nominantur, cum in hac regione inprimis reperiantur, nunquã in Europa. In picturis & sculpturis verterum Pantheras, Leopardos, Tigrides & Lynces, ut cognata animalia, non facile semper est invicem discernere. Nota autem nostris quoque temporibus est Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commẽtario de solertia animalium, ad Pantheram plerag, accedere animalia, suavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemq, testantur Aristoteles, Solinus, Aelianus & Plinius, qui postremus hæc clarius exponit, ubi sic scribit: Ferunt odore earum mirè solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiunt. Idem ferè scribunt Theophrastus quoque lib. de Odoribus, & Philostrat. lib. II. Quare sapientes Aegyptii (ut Orus scribit) hominem sceleratum & malitiosum designaturi, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebant, vitium profecto ut max. detestandum, sic hodie nimis usitatum: de quo Cicero III. Verrina orat: Nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ quam hæ, quæ latent in simulatione officii: ac lib. I. de Off. rectè ait, Nulla est totius injusticiæ capitalior quam eorum, qui cum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri esse videantur. Et extat Dionis Chrysostomi libellus περὶ ἀπιστίας. Alii generalius ad omnia genera voluptatis pravæ referunt: de quibus Silius Italicus:

nec ira deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola noces animis illapsa voluptas.

ALLI-

Digitized by Google

XXXVII.

ALLICIT UT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malefidos spernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

Digitized by Google

XXXVII.

ANTHERA à Græcis secundum Varronem dicta est ab omnifaria feritate, cuius sexum quidam distinguunt ut marem Pardum, fœminam Pardalim vocent. Panthera Latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africanæ quoque nominantur, cùm in hac regione inprimis reperiantur, nunquã in Europa. In picturis & sculpturis verterum Pantheras, Leopardos, Tigrides & Lynces, ut cognata animalia, non facile semper est invicem discernere. Nota autem nostris quoque temporibus est Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commẽtario de solertia animalium, ad Pantheram pleraq; accedere animalia, suavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemq; testantur Aristoteles, Solinus, Aelianus & Plinius, qui postremus hæc clarius exponit, ubi sic scribit: Ferunt odore earum mirè solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiunt. Idem ferè scribunt Theophrastus quoque lib. de Odoribus, & Philostrat. lib. II. Quare sapientes Aegyptii (ut Orus scribit) hominem sceleratum & malitiosum designaturi, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebant, vitium profectò ut max. detestandum, sic hodie nimis usitatum: de quo Cicero III. Verrina orat: Nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ quam hæ, quæ latent in simulatione officii: ac lib. I. de Off. rectè ait, Nulla est totius injusticiæ capitalior quam eorum, qui cum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri esse videantur. Et extat Dionis Chrysostomi libellus περὶ ἀπάτης. Alii generalius ad omnia genera voluptatis pravæ referunt: de quibus Silius Italicus:

nec ira deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola noces animis illapsa voluptas.

ALLI-

Digitized by Google

XXXVII.

ALLICIT UT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malesidos spernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

Digitized by Google

XXXVIII.

APUD *S. Prophetam Hieremiam cap.* XIII. *gravissimum legitur increpatio, ubi ait, Si mutare potest Aethiops cutim suam, aut pardus maculas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Id quoque Gregorius Nazianzenus breviter repetiit,* παρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδὲ αἰθιοψ τὴν μέλαν: *Pardalis non deponit maculosum istud, nec Aethiops nigredinem. Notantur autem inprimis hac similitudine homines praeter modum perverse mali & improbi, quorum subdoli & fallaces mores plane in naturam (ut dici solet) abierunt, nec salutaribus admonitionibus locum ullum concedunt. Qui etsi τύπον, non tamen τρόπον μεταβάλλουσι, ut Aeschines in Ctesiph. loquitur. Namut Menander dixit:*

Ανεθέτη τὴν ἐστιν ἡ πονηρία:
Audite monita non solent ulla improbi.

Definit autem Ambrosius in Hexaemero malitiam, id est, μοχθηρίαν, *esse mentis atque animi depravationem deviâ à tramite veritatis. Ac Cicero III. lib. de Natura Deorum: vult esse versutam ac fallacem rationem nocendi. Quae etiam praeclare explicat idem Nazianzenus,* ὄντως *(inquiens)* ἀσυλλόγιστόν ἐστι κακὸν πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καὶ οὐδὲν ἐστὶ τὸν πονηρὸν βελτίους ποιήσειεν, *id est, profecto res est rationis expers improbitas sive malitia, nec quicquam est, quod pravos efficere possit meliores. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dati sunt, secundum S. Paulum,* εἰς ἀδόκιμον νοῦν, *id est, reprobam mentem, quae res profecto omnium quae cogitari potest, est miserrima: nam eiusmodi deplorati homines (teste S. Petro)* τὸν χοῦν ἀπώλειαν, *id est, velox exitium sibi accersunt.*

HAUD

XXXVIII.

HAUD MUTABITUR UNQUAM.

Callida si varios sibi Pardalis exuit orbes,
Exuet & mores mens scelerata malos.

GENE-

Digitized by Google

XXXIX.

GESNERUS & alii, qui de Animalibus scripserunt annotarunt hæc duo vocabula, Pardi ac Leopardi, interdum ab autoribus promiscue accipi, cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in usu fuisse deprehendatur, sed Pardalis de utroq; sexu sumebatur. Leopardi verò denominatio adhuc est recentior, cujus antè Iulii Capitolini aut Aelii Spartiani tempora nemo (quod ego sciam) meminerit. Significat autem propriè feram natam ex Leæna & Pardali. Paulus Venetus lib. III. refert magnum Tartarorum Chan sive Imperatorem venationis esse studiosum, & equo insidentem secum ducere Leopardum cicuratũ, quẽ in cervos & damas emittat. Estq; apud plures Principes & ipsum Imperatorẽ nostrũ hæc venatio adhuc quoque usitata. Ac tale est ingenium Leopardi, ut nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat. quem venator haustu sanguinis ex lagena, vel frusto carnis placare solet. Vsurpavit hoc Symbolum Senator præcipuus Venetus Iacob. Superantius (cuius gentile insigne quoq; est Pardus) qui summis in sua Republ. honoribus perfunctus, tandem fortunam parum propitiam expertus est. Significare autem eo voluit, celeritatem & industriã in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam, quæ si non habeat locum, quiescendum & optatiorẽ occasionẽ esse expectandam. Quod elegantiß. Heliodorus lib. IV. Aeth. dixit: τῆς ὥρας εὐθέσιμον θηρᾶσθαι, temporis oportuni occasionem observare. Bargaglius Italicus scriptor addit, AUT CITO AUT NUNQUAM. Vel AUT CITO, AUT SPERNO, eodem ferme cum priore sensu.

AUT

XXXIX.

AVT CAPIO AVT QVIESCO.

Advigila, prensa, momento occasio constat,
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

Digitized by Google

XL.

CERVUM *dicunt nominari,* ἔλαφον *quasi* ἕλοφον ἀπὸ τῆς ἕλκειν τὰς ὄφεις, *quod attrahat serpentes, vel* ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τὰς ὄφεις, *quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere renitentes, quod Aelianus quoq; asserit, addens eos etiam à cervis devorari. Idem Lucretius lib.* VI. *refert,*

Naribus alipedes ut cervi sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Nec aliter Nicander in Theriacis, & Basilius Magnus in Hexaemero. Ac secundum Oppianum II. *Cyneget. &* II *Halieut. & alios, cervi & serpentes mutuo odio tantopere flagrant, ut etiam cornu cervinum, secundum Dioscoridem Scholiastem Apollonii lib.* II. *& Aelianum, suo suffitu abigat serpentes. Potest autem primum intelligi generaliter hoc Symbolum, de hominib. fraudulentis, & perversis simulatoribus, qui tametsi aliquantisper tanquam in antris suis & cæcis recessibus latitent, tandem veritatis tamen vi ac potentia inde extrahuntur atq; ab illa conficiuntur. Sic Peregrinus dictus quidam Philosophus, teste Gellio lib.* XII. *cap.* IX. *dicere solebat, errare eos qui spe & fiducia latendi peccent, cum nulla sit perpetua peccati latebra, eorũque falsæ opinioni hos Sophoclis versus opponebat,*

οὐδὲν παῦπα κρύπτε μηδὲν· ὃς πάντ' ἐφῶν
κἀπὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπλύσει χρόνος.

Nihil occulta ad hæc: quando cũncta tuens,
Et cuncta audiens, omnia revelabit dies.

Posset quoq; particulatim princeps aliquis, scelerum vindex justissimus, & improborum hostis acerrimus, ad aliorum terrorem ejusmodi Symbolo uti, qui sit secundum Euripidem (citante hos versus Stobæo)

τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος· τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

Iustis quidem æquus & justus: malis verò
Omnium maximus hostis in terra.

NUL-

XL.

NULLIS FRAUS TVTA LATEBRIS.

Dispereat fraus ficta dolis, candorq; triumphet,
Tandem illa opprimitur, ceu latebris coluber.

Digitized by Google

XLI.

QUI animi æger & multis curis atq; ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atq; mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discurrendo, interea vera & efficacia sui mali remedia negligens, similis est cervo,

Quem procul incautum nemora inter Cressia fixit
Pastoragens telis.
ille fuga silvas saltusq; peragrat.
Frustra, nam
hæret lateri letalis arundo,

ut Virg. cecinit: & doctiss. Emblemate expressit Hadr. Iunius. Chrysostomus autem hac ipsa similitudine utitur Serm. in Oziam: Quemadmodum cerva telum corpore fixum ferens, licet venatorum manus effugiat, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ, ob intemperatum & curiosum visum saucia, tametsi discedat, perit tamen & corrumpitur. Quapropter tranquillitatis & rationis veræ normam in ejusmodi casib. semper nobis ante oculos proponenda. nam, ut Plutarch. in com. περὶ ἀθυμίας disputat, πιαύτλω ὁ λογισμὸς ἀνακαλῶν καὶ μεταβολλὼ ἐγγενόμενος μεταποιεῖ πρὸς ἕκαστον βίον, id est, Rectè ratiocinatio si accedat ad quodvis genus vitæ, & quāvis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter quoque tractavit Horatius in Epist. ad Bullat. lib. 1.

Nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenuos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere; quod petis hîc est,
Est Vlubris, animus si te non deficit æquus.

Alibi legitur ascriptum: HÆRET VBIQVE. *Vel,* NIL FVGA COMITANTE MALO.

HINC

XLI.

HINC DOLOR, INDE FUGA.

Omnem tolle metum, mentem nec anxius urge,
Læsus enim frustra spicula fixa fugis.

Digitized by Google

XLII.

OPPIANUS *(ut antea dictum est) quo in loco describit pluribus verbis odium inter cervos & serpentes, commemorat quoque, in finibus Libyæ, ubi maxima sit serpentum copia, cervos humi stratos, & quiescentes ab illis peti, atque universum ipsorum corpus hostiliter infestari. Quibus cruciatibus illi exagitati fugere tentant, & contra suos inimicos dentibus & cornibus pugnant, eosq; conficere conantur. Cumq; ita sese affectos sentiunt, Naturæ quodam instinctu fluvios petunt, frigidosq; fontes, cum alioquin natura sint calidissimi, ibiq; cancellos comedentes sibi medicinam faciunt, quo facto statim serpentum reliquiæ ex eorum cute excidunt, ac cicatricibus vulnera obducuntur. Alii præter Aristotelem cancrorum non meminerunt. Explicat hoc Symbolum prolixe Hieronymus Ruscellus, & Cardinal. Carolum Borromæum sibi id vindicasse scribit. Vult autem per cervum intelligi hominem, totum pietati & divino cultui deditum, in uno* DEO *opt. max. tanquam salutari fonte spem suam collocantem; quod ex Psalmo* XLII. *quoque apparet, ubi S. Vates dicit: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te* DEUS. *Sitivit anima mea ad* DEUM *fontem vivum. Serpentes autem hoc loco, ut & alibi in sacris literis, peccata, & diabolum, & quicquid sanctis ac bonis conatibus adversatur, significant. Non male quoque huc quadrat dictum Salom. Proverb. cap.* XIV. Φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς, ποιεῖ τοῦ ἐκκλίνειν ἐκ παγίδος θανάτου. *Timor* DOMINI *fons vitæ, facit autem declinare à laqueo mortis. Ac notus est egregius versiculus,*

Sola salus servire Deo, sunt cætera fraudes.

UNA

XLII.

VNA SALVS.

Vna salus DEUS *est, pia mens solam hanc cape pressa*
Aerumnis, sitiens cervus ut ardet aquas.

NON

Digitized by Google

XLIII.

NON *multum abest à priore similitudine hæc quoque ingeniosa & elegans inventio Symbolica, qua exprimitur cerva matutino tempore, Sole jam exoriente æstivis mensibus, tam propter sui corporis caliditatem, quam cœli æstum, purissimum rorem hianti ore jucunde excipere atq; eo sese reficere. Designat autem cerva hominem religioni ac pietati deditum, ac cupide rebus omnibus aliis spretis divinorum oraculorum suavissimis meditationibus, præsertim sub aurora, quando animus debet esse purioribus & sanioribus cogitationibus intentus, vacantem, ut quibus tanquam saluberrimo pabulo & desideratiss. rore mens nostra cœlitus nutriatur & recreetur. Sic veteres sancti Doctores quoque per rorem significari in sacra Scriptura doctrinam cœlestem tradunt, qua nos sola sustentamur ac proficimus. Quod abunde etiam ostendit S. David in Psalmo isto pulcherrimo* CXVIII. *quem omnes pii semper meditari, & memoriæ mandare debent. Idq; inter alia infinita præclara dicta Gregorius Nazianzenus quoque hoc disticho nos monuit.*

θεῦρ' ἄγε κόσμου ἅπαντα τῇ δ' ἀτολείψας,
ἰθὺν ἐς ζωὴν ἐρανίδα πίτνασον.

Eia age & hîc omnem mundum q; fasces q; relinquens.
In cœlum cursu dirige vela tuo.

Et alter ejusdem Nazianz. versiculus notus est:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων ὑπολήθετο πάντων:

Aspice mens sursum, terrenas abjice curas.

Apud alios, eodem ferè sensu, magis ad omnia liberalia & honesta studia refertur, addito dicto, MENS INTENTA SERENIS. *Alii addunt:* NIL AMABILIUS.

MENS

Digitized by Google

XLIII.

MENS INTENTA DEO.

Ore capit patulo rorem vaga cervaca dentem,
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

M IN

Digitized by Google

XLIV.

N Scythiæ latiſſ. campis animal quoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Snhak ab incolis dictum, ſilveſtri Capræ ſimile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram ejus iconem nobis communicarunt) quotannis ad fines Podoliæ uſque adventare ſolet, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum ſtriatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoque oſtenduntur.) Hoc ſe quaſi ductorem præbet Capreolorum gregibus, ipſiſq; præire ſolet, acerrimo viſu ſimul & auditu præditum. quare longe lateq; circumſpiciens & omnia obſervans, facile hominũ perſequentium inſidias è longinquo deprehendit, & comitibus ſibilo acuto ſignum dat fugæ, ut in loca tutiora ſe recipiant. Qui typus profectò eſt pulcherrimus principis ſolliciti ac ſolertis, rectoriſq; vigilantis, quem Homerus ideo ποιμένα λαῶν, id eſt, paſtorem populorum vocat. Et Chryſanthas apud Xenoph. VIII. κύρε παιδείας ait, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, quod nullũ ſit diſcrimen inter bonum principem & patrem bonum. Quidam attribuunt huius Symboli inſcriptionem Hadriano Imperat. Rom. qui etiam (ut Dion commemorat) in frequenti Senatu publice hæc verba protulit, ἅτως διοικήσω τὴν ἀρχήν, ὡς ἐγνωκὼς ὅτι οὐχὶ τ ἐμαυτοῦ πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελήσομαι. Ita imperiũ adminiſtrabo, ut ſciam non mearum rerum, ſed ſubditorum me cura affici debere. Sic legum quaſi colophon, clauſula hæc additur, SALUS POPULI SUPREMA LEX ESTO. *Et digniſſima tanto Rege vox eſt illa apud Homer. λ. α.*

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι:
Volo ego populum ſalvum eſſe potius quam perire.

NON

XLIV.

NON MIHI, SED POPVLO.

Rex bonus est pastor populi: tutorq́; paterque,
Nec sua, sed populi commoda sola cupit.

Digitized by Google

XLV.

DE Capreolo Moschum proferente, diversæ sunt apud recentiores sententiæ, cum Arabum potius quam Græcorum sit inventum. Simeon Sethi non adeo antiquus autor Græcus illius meminit, sed satis confusè describit, cum maximum esse dicat animal (nisi sit mendum in græco textu) & unicornem faciat. quod utrumque falsum esse constat, immo dentes quidem habet exertos instar verris, sed nulla cornua. Hanc Gazelam vult esse Scaliger Arabum exerc. CCXI. contra Cardanum, & ἐκ τῆς αὐτοψίας eam describit. Circa umbilicum solet tempore novilunii huic capreolo sive capræ Indicæ abscessus quidam protuberare, qui maturus vel sponte rumpitur, vel ob quendam pruritum terræ aut saxo affricatus, humorem sanioſum emittit (hinc à quibusdam pus aromaticum vocatur) evacuataq; hac vomica rursum sanguinem quasi menstruum colligit, & iterum suo tempore emittit. Maximus verò Moschi proventus est in China, ut in eius historia recenset Hispanus scriptor Io. Mendozza. Existimant autem peritiores hunc tam pretioſum succum producere & tanquam liberalitate uberiore compensare quod accepit, propter pascua odoratiss. herbarum, quæ in sanguinem convertantur & hunc odorem illi concilient. Alii ad quandam potius hoc ἰδιοσυγκρασίαν referre malunt. Imago hæc est Principis, qui subditorum suorum opibus & sumtibus sustentatur, atq; ideo majora illis, vice versa, si fieri posſit, reddere cupit, ut scilicet eius opera contra aliorum iniurias semper possint vitam tranquillam & felicem agere. De quibus accurate disputant, Plato lib. 1. de Republ. & Xenophon lib. 1. & VIII. κύρου παιδείας. Suntq; noti versiculi Claudiani ad Honorium,

Tu civem patremq; geras, tu consule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, sed publica vota.

PRÆ-

XLV.

PRÆMIA DIGNA FERAM.

Munera quæ dominis fuerint data, tempore fiunt
Veriora, velut Moschus odore placens.

Digitized by Google

XLVI.

DE *Alce tam veterum autorum quam recentium descriptiones non parum quoque inter se discrepare videmus. Nam quam Iulius Cæsar lib.* VI. *de bello Gallico Alcem describit, doctiorum judicio est Machlis Plinii, quam in Moscovia adhuc reperiri, sunt qui dicant. Prutenica autem & Suecica Alce, Germanice vocatur* Ellend/*quasi ipsa sit miseria, cum timidum sit animal admodū, statimq; homines olfaciens fugiat, ac præterea quovis vulnere parvo accepto moriatur. Ajunt etiam Epilepsia laborare crebro, & ungula posteriore auri appositā inde liberari, quod tamen apud incolas etiam quosdam nondum fidem reperit. Olaus Magnus nescio qua de causa Onagrum falsò vocat. Albertus melius Equicervum: Cardanus, & alii magnum animal. Scaliger verò in Exercitationibus cum Rangifero (ut & alii) videtur confundere. Iubatos Bisontes nominari à Plinio putat Apollonius Menabenus Medicus ante hoc tempus Ioannis Regis Sueciæ, qui etiam peculiarem de eo cōmentarium conscripsit. Dodeneus existimat Strabonem, Solinū, Pausaniā (quamvis plenam illius cognitionem non habuerunt) de nostra Alce esse intelligendos. Facultatem autem Vngulæ singularem inesse asserunt, quamvis infimæ parti corporis, contra Epilepsiam, & Hysterica mala, non solum intra corpus, sed amuleti quoque instar adhibitæ. De Cornibus idem alii affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena instar cervini cornu usurpari posse, non dubitem. De quo alibi plenius disputabimus. Discere autem inde debemus, sæpe etiā humilia & abjecta atque contemta non exiguam in se utilitatem continere. Quare Plinius recte dicit lib.* XV. *cap.* XIV. *Nihil tam parvum est, quod non gloriam (& utilitatem) parere possit. Cujus rei exempla plurima afferri possent, nisi ubiq; essent illa nota & obvia, & brevitas argumenti hoc loco id non permitteret.*

ET

Digitized by Google

XLVI.

ET INFIMA PROSVNT.

Vilior haud pars est Alci, nec dignior ungue:
Ergo etiam parvis gratia magna data est.

APER

Digitized by Google

XLVII.

PER iratus ac freudens, nimiáq. vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiam validam dejicere cupit, quo tamen conatu irrito nihil aliud consequitur, quàm quod dentes sibi ipsi confringat, seque frustra conficiat; atque ita declarat, quam detrimentosa & noxia sit iracundia, omnis rationis expers. Vnde Xenophon dicit, ὀργὴν εἶναι ἀπρονόητον, id est, iram esse improvidam. Pulchrè Hierax in opere de Iustitia apud Stobæum: πολλοὶ γ' ἂν ἀνεγείροντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, αὐτοὶ προσαπώλοντο, πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι: Vnde multi cognatam sibi bilem excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sunt. Cicero autem longam & accuratam disputationem de ira in IV. Tuscul. tandem ita concludit: Non igitur desiderat advocatum fortitudo iracundiã, satis est instructa, parata, armata per seſe. Sciendũ tamẽ, non solum ab aliis iram dictã esse cotem fortitudinis, sed etiam Aristotelem IV. Ethic. Nicomach. scribere, τὸν θυμὸν συνεργεῖν fortitudini, ubi non accipi debet ὀργιλότης, id est, proprie dicta iracundia, quæ semper est in vitio, sed vis quædam acrior & ardentior animi, quamvis hæc nomina quandoque non adeo accurate distinguantur. Qui vero de his plura velit cognoscere, legat inter alia Plutarchi libellum περὶ ἀοργησίας, & Senecæ tres libros de ira. Ante omnia verò Basilius Magnus consulendus, qui luculentum de hoc perniciosiſs. affectu commentarium nobis reliquit. Nostra inscriptio est ex Ovid. Heroid. ubi Medea ait:

Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit.

FACTI

XLVII.

FACTI FORTASSE PIGEBIT.

Concitus ira Aper in truncum se reddit inermem,
Ira ultrix quoties in sua damna ruit?

Digitized by Google

XLVIII.

Canibus agitatus in venatione Aper, & irruens sũma vi in venabulũ, quod aut excutere conatur, aut illo confici cupit, Symbolũ est viri fortis ac plane imperterriti, periculũ præsens non fugientis. Petrus Angelius Bargæus doctiss. poeta lib. IV. *Cynegetit. ita describit.*

Non ille iras, non ille superbos
Demittitque animos, & læva pericula vitat
Ignavus, neq; etiam cursu pedibusq; salutem
Quærit, & hostiles præceps evadere terras,
Sed ruit in medias hominum canumq; cohortes
Vltor, atrox, certusq; mori, quem ceperat unum
Ante locum tutatur habens, nec deserit unquam.

Sed longè pulcrius Virg. IX. *Aen. ubi Helenor.*

medios moriturus in hostes
Irruit, & qua tela videt densissima tendit.

Certe non aliter magnanimus & strenuus bellator, urgente necessitate, omnia alia contemnit, plane sibi persuadens, quod secundum Horatium,

Dulce ac decorum est pro patria mori.

Quam sententiam uberius exprimit Pindar. Isthm. VII. *Est & etiam Musonii (citinte Stobæo) præclarum in hanc sententiã præceptu ἀρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ: Arripe dum licet mortẽ honestam, ne paulo post moriendum sit tibi quidẽ, sed honeste facere tibi non sit amplius integrum. Hoc autẽ Symbolum ascribitur ab aliis, verè Magno Imperatori Ottoni primo, Autor vero Genealogiæ Austriacæ in æreincisæ Bernero Comiti Habspurgensi* XVII. *cognomento Iusto, cum dicto* VNA SALUS, *attribuit, quod desumtum est ex lib.* II. *Aeneid Virgil,*

Vna salus victis, nullam sperare salutem.

AUT

Digitized by Google

LII.

AUT MORS AUT VITA DECORA.

Dixeris hos fortes, quos nec formidine mortis,
Propatria lætos occubuisse juvat.

Digitized by Google

XLIX.

HAUD ALITER PRODEST.

Nec sus, ni mactes, poterit prodesse: nec ulli
Dum vivit, prodest, quicquid avarus habet.

Digitized by Google

L.

EGYPTII *designare volentes (ut Orus refert) hominem impurũ ventriq; & abdomini deditum, suem pingebant in luto se volutãtem, rosasque cõculcantem, per quas veteres vitæ puritatem & sensuum sinceritatem exprimebant; ut inde facilè sit colligere, cur Iudæis esus illius olim interdictus fuerit. Rosæ sane inprimis odor fertur huic animali natura esse contrarius. Vnde elegantiss. Lucretius lib.* VI.

Deniq; amaracinum fugitat sus & timet omne
Vnguentum, &c.

Quos versus in priore quoque centuria retulimus Symb. XCIII. *Inde etiã proverbium natum, quod Crateti Philosopho ascribitur,* ὗς ἀλὲ ῥόδων, *id est sus per rosas, quanquam Erasmus in Adag. potius legendũ existimet,* ἀλὲ ῥοιδῶν, *ut sit diminutivum* ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς, *id est, à malo punico. Sed cum Suidas priorẽ lectionem retineat, haut scio an aliquid sit mutandum. Declarat autem hoc Symbolum, neutiquam* χαῖρε ἐμμαρείαν, *id est, in sanam cupiditatẽ ventris cum studio virtutis & sobrietatis posse convenire. Vnde Rhadamanthus apud Claudianum lib.* II. *in Ruffinũ, homines luxui & gulæ deditos in sues transformare dicitur*

At qui desidia semper vinoque gravatus
Indulgens Vẽneri voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

Atq; ideo Vlysses apud Homerum à Circe non potuit in hanc bestiam commutari, ut quibusdam ex sociis ipsius cẽtigerat, quia ex instructione Mercurii, id est, rectæ rationis contra stimulos luxuriæ temperantia & frugalitate se muniisset, herbæ Moly instar antidoti utens. Et graviter hæc quoque protulit Cicero in libello de Senectute. ubi ait; Impedit consilium voluptas & rationi inimica est, ac mentis, ut ita dicam, perstringit oculos, nec; ullum habet cum virtute cõmercium. NON

L.

NON BENE CONVENIVNT.

Quid subus atque rosis? nunquam mens ebria luxu
Virtutis studiis esse dicata potest.

OPPIA-

Digitized by Google

LI.

OPPIANUS *lib. III. de venatione quinque luporum genera enumerat, nimirũ τοξότην, id est, sagittariũ, harpagem sive circuitorem, χρύσεον, id est, aureum, & duos acmones, quorũ unum λάνιον, alterum sine peculiari nomine ita vocat. Tertium genus aureum pulchritudine ait esse conspicuum, multis comarum pilis, illisq; resplendens (unde Gesnerus ad Hyænam proximè accedere conjicit) atq; incolere Tauri montes, Ciliciæ rupes & Amani juga. Hoc luporum genus, eodem Oppiano teste, Syrium orientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum se abscondit, usq; dum Solis æstus abierit. Hac similitudine usus est magnus quidam Princeps, cum ad eius adventum quidã Reguli minus juste erga subditos sese gerentes, vehementiam & autoritatem illius metuentes, in alias regiones se subducere coacti fuissent. Testantur autem historiæ omnium temporum, injusta imperia non esse diuturna. Vnde Seneca in Medea,*

Iniqua nunquam regna perpetuo monent.

Et idem in fine Thebaidos:

Invisa nunquam imperia retinentur diu.

Quem locum egregie explicat Demosthene Olynthiaca II. Et Herodotus breviter hoc lib. III. confirmat, τυραννὶς (inquit) χρῆμα σφαλερὸν, id est, Tyrannis est res fallax. Sic Seneca lib. I. de Clementia: Reges consenescunt ac nepotibus tradunt regna, Tyrannorum brevis & execrabilis potestas est. Qui verò plura & exactiora de Regis & Tyranni discrimine cognoscere tãquam in aliqua ἀνακεφαλαιώσει voluerit, legat Ioannem Bodinum lib. II. de Repub. cap. IV.

HOC

LI.

HOC ORIENTE FVGOR.

Quis feret ardentis fumantia sceptra tyranni?
Sic fugat aurotos Syrius ipse lupos.

Digitized by Google

I.II.

PAULUS *Iovius in Italico de hac materia libello, Symbolum hoc usurpatum fuisse scribit à Ioanne Scepusiense, qui Solimanni Imperatoris Turcici auxilio, & quorundam procerum opera regnum Hungariæ invasit, quod sumsit ex avitis suis stemmatis insignibus, in quibus lupa uberibus lacte plenis conspiciebatur, huicq; picturæ Cancellarius ipsius Stephanus Brodericus, sententiam jam indicatam adjunxit, ea significans, quod non solum suæ fidei commendatos subditos juvare & tueri, sed etiam alios ab ipso antea alieniores in gratiam recipere, illisque benefacere constituisset, memor Salustiani dicti ad Cæsarem: Qui benignitate & clementia imperium temperavere, his candida ac læta omnia fuisse, etiam hostes æquiores quam aliis cives. Rectè enim de principe Democritus dixit: ὁ γὰρ ἕνεκα τούτου ἡ ἀρχὴ, ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ: non ideo creatus est, ut læderet, sed ut juvaret. Sed CL. V. Ioannes Sambucus in Emblematibus de laudatiss. ac fortissimo Rege Vngariæ Matthia Corvino hæc commemorat, cujus aliquot versus hîc apponere placuit,*

Vt lupa non proprios, alienos sed quoque fœtus
Vbere nutrivit, Roma, tibi unde duces:
Sic Rex Matthias Hunnorum maximus auctor
Dum superat cunctos, ingeniosa fovet.
Huius ad imperium concursus totius orbis,
Et fuit invicto principe dignus honos.
Vndique cogebat veterum monumenta, superstes
Quo foret autorum fama decensque labor.
Condidit indomitos vel solo nomine Thraces,
Et pavidos multo sanguine fudit homo.

SUA

LII.

SUA ALIENAQVE NVTRIT.

Non cives tantum princeps, sed nutrit & hostes,
Alterius fœtum ceu lupa cana feræ.

Digitized by Google

LIII.

DE Hyæna quoque inter autores non omnino convenit, atq; ideo de illius cognitione nihil certi adhuc nostris temporibus constat. Bellonius lib. II. cap. IX. suarum observ. Cyvetam vulgo dictam esse Hyænam probare conatur. Iulius Capitolinus in vita Gordiani III. Belbos tum fuisse vocatos ait, & decem Romæ eo tempore conspectos, ac illos habere dentium solidam ac perpetuam seriem, cui Plinius quoque consentit, quod tamen in nostra Civetta non observatur. Idem Plinius ut & Herodotus, scribit Hyænã esse in Africa frequentem, ac multa habere cum Lupis cõmunia, præsertim quo ad colorem, & quod, teste etiam Aristotele, uterque noctu vagetur, sed hyænam insuper sepulchra inquisitione sua eruere, avidam carnis humanæ. Solinus & alii perhibent, vocem humanam quoque imitari, & ita allectos interficere. Gesnerus vult (ut antea diximus) cum aureo lupo habere aliquid similitudinis ex Oppiano, apud quem plura de eo Cyneg. lib. III. legi possunt. Notantur autem hac similitudine homines maledici, qui nec vivis neque mortuis virulenta sua rabie parcunt, sed semper aliorum famam arrodunt. Quod detestandum vitium uno ore omnium bonorum vehementer improbatur. Et hoc versus Moschionis recte prohibent,

κενὸν γὰρ ὄντ' ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιὰν,
ζῶντας κολάζειν δ' ὀφείλοντας δίκῃ.

Inane esse umbram hominis mortui affligere,
Vivos punire, non defunctos, docere. Et Homerus inquit,

οὐκ ἐσθ' ὁσίη φίλῳ ἐπ' ἀνδρὶ ἔσσυτο θυμὸν ἀνάπτειν.

Impiam esse gloriationem, quæ contra mortuos fiat.

Vnde Virgilius feciſſe videtur, II. Aen.

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Ac cõmendatur hac in pare inprimis Lycurgi quæda lex qua hostium cadavera quoq; nudari interdixit. Nõnulli sentẽtiam ex versu Virgiliano apponunt: PARCE PIAS SCELERARE MANUS.

IAM

LIII.

IAM PARCE SEPVLTO.

Atro qui lacerat jam cassum lumine dente,
Defuncti tumulum turpis hyæna fodit.

Digitized by Google

LIV.

ANIMAL *quoddam in Suecia & vicinis regionibus reperitur, quod Suecis* Jerff/ *aliis Rosomaca, Germanice* Vilfraß/ *ac inde Latine Gulo dicitur. Iul. Cæsar Scalig. in exerc. contra Cardanum, vulturem quadrupedem vocat. Gesnerus putat esse Hyænæ vel Crocutæ congenerem. Descripsit autem accurate illud Michovius lib.* II. *Sarmatiæ Europeæ in hunc modum: In Litvania & Moscovia animal voracissimum est, magnitudine canis, facie felis, colore nigro (Olaus Magnus Sept. hist. lib.* XVIII. *tribuit illi mustelinum nigricãtem & nitentẽ, in pilis longis nec adeo mollibus, crura brevia, caudam vulpis, breviorem tamen) cadaveribus vescitur, quibus ita repletur, ut tympani instar extendatur, atque per angustiam aliquã inter duas arbores ingreditur, perq; vim ventrem exonerat: & sic extenuatum, rursus ad cadaver properat atque iterum impletur. Ac forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus produxit, ut homines simili voracitate laborãtes redarguat. Hæc ille. Fugiamus itaque nos quoque hoc insigne exemplum ingluviei & helluationis nimis passim consuetæ, quam sectantur omnes,*

Quibus in solo vivendi causa palato est,

secundum Iuvenalem. Ac diligenter observemus Socraticum præceptum, edendum & bibendum ut vivamus, non autem vivendum, ut vẽntri tantum ceu Deo inserviamus, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac noti sunt Horatii lib. II. *Saty.* II. *elegantiss. versus,*

Quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoque prægravat una,
Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Salvator quoque noster ipse Lucæ XXI. *graviter monet, Cavete ne corda vestra graventur crapula & ebrietate.*

NE-

LIV.

NESCIT GULA MODVM.

Qui plenas lautasq́, dapes sectatur & ambit,
Hunc similem brutis, vel superare reor.

VUL-

Digitized by Google

LV.

FIDE ET DIF-
FIDE.

Omnibus esto salutaris tibi cautio rebus,
Ni prius explores, aggrediare cave.

Digitized by Google

LVI.

DOCTISS. *Italus Lucas Contilis in libro eleganti de Symbolis sive Impresis edito, testatur, approbante etiam experientia, vix ullam gravidam vulpem à canibus esse captam, quoniam tum maxime de suis refugiis ac foveis diligenter sibi prospicit, ut scilicet canum improvisos insultus tempestive cavere queat. Quod videtur esse desumtum ex Aristotele lib. VI. de histor. animalium, cap.* XXXIV. Ὁ δὲ ἀλώπηξ ἐκπίπτει ἥκιστος, ὥστε παροιμίαν εἶναι τὸ λήψῃ ναὶ κύων. *Gaza sic ista vertit. Parturiēs ita fecedit, ut raro gravida capiatur. Vnde & versus proverbialis apud Græcos factus videtur:*

γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται παγῇ.

Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumspecti & prudentes mature sibi à fraudibus & insidiis malorum prospicere, & sanis consiliis sese præmunere debent, cum tela prævisa, secundum proverbium, minus noceant, & Seneca in Epistolis rectè dicat: in ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injuriam fortunæ inter beneficia firmetur. Qui enim in ipsa re trepidare nolucrit, ante rem exerceat. Quam in sententiam Cicero copiosè disputat, lib. IV. *Tusculan. quæst. Sapientem præsumere ac præcipere oportere omnia, quæ homini acerba & gravia accidere possunt. Tali enim præmeditatione effici illa leviora & tolerata faciliora. Idque autoritate Euripidis & Terentii comprobat. Et apud Virgilium Æneas inquit,*

non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies, inopinave surgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca Philosophus laudat, & Petrarcha in præfatione lib. I. *de remedio utriusque fortunæ commendat.*

IN

Digitized by Google

LVI.

INTREPIDA SECVRITAS.

Prudens insidiasq́, fugit fraudesq́, malorum:
Sic vulpes, uterum dum gerit, haud capitur.

Digitized by Google

LVII.

MELES *sive melis (utrumque enim reperitur) putatur ita nominari, quod sit mellis avidiss. idemque animal censetur esse cum Taxo, cujus apud Græcos nullum proprium nomen invenire Gesnerus annotat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XXVIII. *scribit, eius in meta esse talem solertiã, ut sufflata cutis distentu ictus hominum & canum morsus arceat. At superatur à vulpecula alia astutia, nam hæc absente Taxo foveam illius occupat, suisq; incrementis ita inquinat, ut Taxus reversus ad eam propter fœtorem cogatur illam relinquere, & insolenti hospiti inhabitandam concedere. Hoc exemplum nos admonet, vigilantia & diligentia opus esse, ut nostras res conservemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum versum proverbialem Ovidii,*

Non minor est virtus quam quærere, parta tueri.

Ac idem nobis subjicit fabula Æsopica de serpente, qui in cavernæ suæ contubernium admiserat Erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Non tamen ideo prohiberi existimandum est, virtutem pulcherrimam, & præsertim homini Christiano convenientissimam φιλοξενίαν, id est, studium hospitalitatis, quam inprimis S. Paulus Epistol. ad Roman. cap. XII. *studiose sectari jubet. Ac scimus apud Ethnicos & Romanos potiss. jus hospitii pro re admodum sacrosancta fuisse habitum, ut huius necessitudinis præsidem ac vindicem fecerint ipsum* DEUM, *indeque Iovem Xenium appellarint. Et est apud Homerum,*

Ζεὺς δ' ἱκετάων τε ξείνων τε.
Supplicum & hospitii vindex est Iuppiter ipse.

Est autem hoc hemistichium sumtum ex versu Ovidiano,

Spes tua vana fuit, quod petis alter habet.

QVOD

LVII.

QUOD PETIS ALTER HABET.

Quæ tua sunt serva, ne fors hæc occupet alter,
Nec temere excipias quemlibet hospitio.

Digitized by Google

LVIII.

SCRIPTORES *rerum Indicarum quoddam rarum animal describunt ac depingunt veteribus incognitum, Gesnerus simivulpem vel græce πίθηκα ἀλώπεκα, Iul. Cæsar Scaliger* ἀλωπεκοπίθηκον *vocat. Hoc, ut scribit Gillius, ex Vincentii Pinzonii delineatione reperitur in regione Indiæ Parienſi, quod idem teſtatur Petrus Martyr Oceanicæ Decadis primæ lib.* IX. *Refert autē anteriore parte vulpem, poſteriore Simiam, caudamq; habet cercopitheci, aures ferme veſpertilionis, ac ſubter ventrem uſitatum aliud geſtat receptaculum inſtar crumenæ latioris, in quod catulos ſuos recipit, ibidemq; occultat, donec tuto per ſe hinc inde vagari, & ſibi victū quærere poſſint. Ferdinand. autem Lopeſius* II. *part. hiſt. Indicæ lib.* VI. *cap.* IX. *aliud deſcribit animalculum, quod in Moluccis inſulis zurzos appellent, ſitq; inſtar cuniculorum, infra ventrem habens crumenas aliquot, veluti ſacculos, in quos recondat recens natos catulos, cumq; illis currat, ac ſaltet ex una arbore in aliam. Et quidē de cane marino tradit Oppianus lib.* I. *de piſcatione, quod periculo ingruente ſuos catulos intra vētrem recipiat, & iterū quaſi pariat, ubi omnia videt eſſe tuta. Idemq; de vitulo marino refert Baſilius Magnus* VII. *Hexaem. & de Delphine Nazianzenus in carmine eruditiſſ. Nicobuli ad patrem. Indicant hæc omnia* φιλοστοργίαν, *id eſt, ſtudium & ſolicitudinem parentum erga liberos, qui potiſſ. ſub horum fideli cuſtodia vitam agunt ſecuram & felicem. Poteſt etiam iſti dicto Biantis, unius ex ſeptem Sapientibus, vel, ut alii, Stilponis accōmodari,* OMNIA MEA MECUM PORTO. *Nonnulli addunt,* DUM LICET, *forſitan hoc intelligentes, quod ſub parentum & aliorum, qui nobis bene volunt, cuſtodia ac cura, quamdiu nobis fuerit conceſſum, perſeverare, illaque grato animo frui debeamus.*

UNA

LVIII.

UNA SALUS AMBOBUS ERIT.

O tutos satis hos cives, populumq́, beatum,
Queis velut in patrio fas habitare sinu.

PLU-

Digitized by Google

LIX.

PLUTARCHUS *in Laconicis Apophegmat. refert Lycurgum, ut cives suos ab usitata victus ratione nimis delicata ad sobriam magis ac temperatam traduceret, & hac ratione virtutis studiosiores redderet, catulos duos educasse iisdem natos canibus, horumq; alterum domi desidentem ad voracitatem, alterum ad venationem assuefecisse. Tandem vero ambos in concionem produxisse, projectis ossibus aliisq; gulæ irritamentis, leporem simul etiam emisisse; utroq; ad id se incitãte, ad quod erat assuefactus, cumque leporem alter cœpisset, dixisse fertur, videtis, ô cives, hos catulos, iisdem natos parentibus, educatione tamen admodum dissimiles redditos, & sic exercitatione magis quoque quam natura ad virtutem nos formari. Alii perhibent, domesticum canem ab eo fuisse venationi, venaticum autem voracitati assuefactum, utroq; ad id se propiente, quod ei factũ fuerat usu familiare, civibusq; ostendisse, quantum ad meliora aut deteriora studia conferret educatio. Ex quibus apparet, quæ utilitas sit rectæ & liberalis institutionis in tenera ætate, ad universam reliquã vitam rectè & laudabiliter absolvendam. Atq; idem Plutarchus in comment. de Educatione liberorum, ubi hæc quæ retulimus, repetiit, præclare hanc quoque sentẽtiã commemorat: Φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδαχή. Naturæ enim bonitatem socordia corrumpit, pravitatem vero doctrinæ institutio corrigit. Et Aristoteles idem docet, II. Eth. cap. I. τὸ μικρὸν διαφέρει τὸ ἅπαξ ἢ ἅπαξ οὕτως ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, id est, Non parũ refert, sed permultũ, sicne an sic à pueris assuescamus: immo vero totũ in eo positũ est. Quod Horatius quoque car. lib. IV. Ode IV. de laudibus Drusi his versibus declarat,*

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant.

Quidam addunt, INTENTUS IN UNUM.

ATE-

LIX.

A TENERIS ASSUESCERE MULTUM.

Vincit naturam consuetudo atque reformat,
Cui quisque assuevit, deditus esse solet.

CICERO

Digitized by Google

LX.

CICERO *in paradoxo isto, quo probare studet, omnes sapientes esse liberos, stultos autem servos, de vera libertate ita disserit. Quid est enim libertas? Potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata ac provisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atque colit &c. Quæ Horatius imitatus est lib. II. Serm. Saty.* VII.

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, nec mors, nec vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secũdum Comicum) deteriores simus, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatibus suis indulgentes à virtutis actione avocat, de quo Lucan. lib. VIII.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis abruptis vinculis, quibus tamẽ implicatus adhuc est, seipsum rursum intricat, & in novam servitutem trahit. Præclare itaque Plato hoc etiam docuit in VIII. *Epistola ad Dionis propinquos & familiares scripta:* πῶς ὃ δὴ ἐλεύθερος διάκεισιν ἡδη, καὶ φίνγκσι τὸν ὄλεθρον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, & λαβεῖς ζυμ- ξυλεύσιμ. ἂν, μήποτε ἀπλησία ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν πεφόνων νόσημα ἐμπέσωσιν, ὁ ἀπὸ τοῦ ἄγαν ἀκαιρίαν ὀλίγου πότε πα- θον, ἀ μέτε ω ἐλευθερίας ἐρασθεὶς ἔρωτι, id est, *Iis autem qui liberum vivendi genus persequũtur, jugum vero servile ut vere malum fugiunt, etiam atque etiam sum autor, ut caveant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem majorum suorum morbum incidant, quo quidem illi labora verunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine procul cato in vagã confusamq; perturbationem inciderint.*

LIBER-

LX.

LIBERTAS NON LIBERA.

Quid juvat abruptis in libertate morari
Vinclis si maneant & tibi colla premant?

Digitized by Google

LXI.

QUo *pacto contra aliorum quorundã opinionem Emblema transfere possimus ad Symbolum, vel ab Italis vulgo dictam Impresam, doctiss. vir Iulius Cæsar Cappaccius Neapolitanus in* III. *libro Italico accurate docet. Quare & hoc non dubitavimus ex Alciati Emblemate* CLXIV. *mutuare: cuius hi sunt versus,*

Lunarem noctu, ut speculum, canis inspicit orbem,
Seque videns alium credit inesse canem.
Et latrat: sed frustra, agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Monemur autem hac imagine, inanes minas & obtrectationes eorum, quibus est, secundum Plautum, uberrimus quæstus in lingua positus, omnino esse contemnendas. Commendantur autẽ inprimis in hoc genere versus Philemonis Comici sequẽtes,

ἥδιον ἀδὲν, ἀδὲ μυσικώτερον
ἐς᾽ ἢ δύναδθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ ἀντιλοιδορῇται, λοιδορεῖτ᾽ ὁ λοιδορῶν.

Quos Gregorius Bersmanus eodem genere carminũ ita vertit:

Haud auribus concentus est jucundior,
Quam devorare criminantis jurgia.
Nam mussitando si quis hæc redarguat,
Ipsum refutant criminantem crimina.

Seneca lib. II. *de ira cap.* XXXII. *inter alias plurimas similes sententias hanc quoq; affert: Magni animi est injurias despicere. Vltionis contumeliosissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo petatur ultio. Multi leves injurias altius demisere, dũ vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorũ canũ securus exaudit. Est autẽ huic argumento simile id, quod in priore Centuria nostra posuimus* XXIV.

DE-

LXI.

DESPICIT ALTA CANES.

Irrita vanioloquæ quid curas ſpicula linguæ?
Latrantem curatne alta Diana canem?

Digitized by Google

LXII.

FIDELISSIMI *ante omnia (inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LX.*) homini canis & equus. Ac de canis fidelitate plura exempla apud Plutarchum, Oppianum, Solinum, Aelianum, & inter recentiores apud Cælium Rhodiginum & Alexandrum ab Alexandro, leguntur. Plura etiam cognitione digna frater meus in horis succisivis sive meditationibus historicis collegit. Apud Platonem in Phædone & alibi, Socrates νὴ τὸν κύνα, id est, per canem tanquam fidei tesseram jurat. De anseribus vero Plinius lib.* X. *cap.* XXII. *scriptum reliquit: Est & anseri vigil cura, Capitolio testata defenso. Quæ historia extat apud Livium lib.* V. *& Plutarchum in vita Camilli. Sic etiam τὴν χῆνα, per anserem Socrates jurabat, tanquam vigilantiæ autorem. Ex hac conjunctione duorum animalium istorum Iulius Delphinus Medicus Ticinensis celebris (ut refert Ludovicus Contilus) ostendere voluit, sibi in omnibus actionibus suis fidem simul & vigilantiam esse propositam, nec unum sine altero posse consistere. Ac profecto quid magis decet bonum Medicum quam indubitata fides & integritas una cum assiduitate & diligentia indefessa? Quare Hippocrates (ut solet) graviter & breviter in* VI. *Epidem. monet, μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπερορᾶν, id est, Nil temere, nihil negligenter esse agendum. Quod utiliss. præceptum ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis perhibet, à Thrasimede Pario fuisse exsculptum Aesculapium in solio sedentem, cum baculo in una manu, altera vero caput draconis multcentem, cui canis accubat. Quæ omnia admodum erudite explicat doctiss. Adrianus Iunius in Emblemat.* XXV. *ad quem locum lectorem remitto.*

NEU-

LXII.

NEUTER SOLVS.

Quid vis fida canis? quid vult sibi candidus anser?
Sit monet integritas, sit vigilaxque fides.

ÆLIA-

Digitized by Google

LXIII.

ELIANUS *lib.* VIII. *de Animal. cap.* II. *de canibus hæc commemorat: Omnem canem venaticum, ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborum se facere participem, ne quicquam quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet* φιλοτιμίας, *id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de solertia animalium, paulo aliter hæc recitat, leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ caussa certasse. Vnde* OVIDIUS,

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem GLORIA *laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio rectè sentientium: sicuti* AMBITIO *sive* κενοδοξία *vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles* IV. *Eth. Nicomach. inquit,* τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ καὶ δοκιμώτατα τῶν ἀγαθῶν, *id est, virtutis præmium est honor, & attribuitur bonis viris. Vnde Romæ quoque, ut Livius Decad.* III. *lib.* VII. *scribit. Bina templa inter se quasi cõtigua, virtutis & honoris conspiciebãtur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquã pateret. Quidam ascribunt ex Virgilio,* TANGIT HONOS ANIMUM. *Vel,* FINIS NON PUGNA CORONAT.

GLO-

LXIII.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

Digitized by Google

LXIII.

AELIANUS *lib.* VIII. *de Animal. cap.* II. *de canibus hæc commemorat: Omnem canem venaticum, ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborum se facere participem, ne quicquam quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet φιλοτιμίας, id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de sólertia animalium, paulo aliter hæc recitat, leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinquiá cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ causſa certasse. Vnde Ovidius,*

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem GLORIA *laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio rectè sentientium: sicuti* AMBITIO *sive κενοδοξία vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles* IV. *Eth. Nicomach. inquit*, τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ καὶ ἀπόνεμεται τοῖς ἀγαθοῖς, *id est, virtutis præmium est honor, & attribuitur bonis viris. Vnde Romæ quoque, ut Livius Decad.* III. *lib.* VII. *scribit. Bina templa inter se quasi cõtigua, virtutis & honoris conspiciebãtur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquã pateret. Quidam ascribunt ex Virgilio,* TANGIT HONOS ANIMUM. *Vel,* FINIS NON PUGNA CORONAT.

GLO-

LXIII.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

Digitized by Google

LXIV.

QUAMVIS *Medici Arabes, & inprimis Serapion ac Rhasis lapidis Bezar sive Bezoar, cujus magna vis contra venena esse perhibetur, mentionem fecerint, non tamen exacte vel hunc vel ipsum animal, unde eximi solet, descripserunt, quemadmodum præstiterunt recentiores, potiss. Garzias de Horto, & Nicolaus Monardes; quorum de rebus Indicis scripta, utili admodum opera doctiss. Caroli Clusii latina leguntur. Scribunt autem bi duo, cum lapidem reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ, Clusius cervicapram nominat, propter similitudinem quã habet cum utroq; animante. Præfertur autem lapis ex montanis ejusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratiss. plantarũ aliis multo præstantior. Addunt nõnulli hoc animal serpentibus quoque vesci, partimque in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos convertere. Quo declaratur ab iis vitiis, vel rebus etiam adversis, quibus alii succumbere, aut omnino perire solent, viro forti ac virtute prædito nihil periculi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti judicii robur magis confirmari, & spiritus alacriores conquirere. De quibus Gregorius Nazianzenus hos versiculos fecit,*

μίγις Θ᾽ ἁκμων ὓ πο῀ πληγὴς τὲς ψόφες,
καὶ νῦς ἐχέφρων πᾶσαν ὀκνηρὰν βλάβην, *id est*,
Gravibus nihil movetur incus pulsibus,
Infracta casus mens repellit anxios.

VIRES

LXIV.

VIRES ANIMOSQVE MINISTRANT.

Nulla venena probis vitiisortisque malignæ
Obsunt; quin potius robora dant animis.

Digitized by Google

LXV.

SYMPOLUM *hoc quoque ex Alciati Emblemate* LXIV. *huc transferre placuit, quod ipse sumsit ex græco Epigrammate lib. I. Anthologiæ. tit.* ἀς ὐχαρίστους καὶ ἀχαρίστους.

πὴν λύκον ἐξ ἰδίων μάζων τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλὰ μ' ἀναγκάζει ποιμὴν ὦ ἀφρεσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμεῦ κατ' ἐμᾶ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὼ φύσιν ἠδύνατο.

Capra lupum non sponte meo nunc ubere lacto,
Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet,
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Apologus similis quoq; extat apud Theocritum in Hodœporis, & proverbium apud Erasmum Chiliad. II. Centur. I. proverb. LXXXVI. *Ale luporum catulos. Convenit autem in homines ingratos, qui nullis officiis aut meritis à sua perversitate flecti possunt, immo loco gratitudinis benefactores, si possunt, in extremam perniciem adducunt: quo pessimo τῆς ἀχαριστίας vitio nullum detestabilius reperiri potest, adeo ut scribat Salomon in proverbiis, à domo eius qui malum rependit pro bono, nunquã recessurum malum. Cappacius Neapolitanus in Italico suo libro aliam sententiam illi adjungit:* MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS, *quod hemistichium legitur apud Claudianum in Epigram. de Sirenibus. Nec multum differt explicatio à priore, quod nimirum viri humani & benefici sæpe aliis ingratis cum voluptate inserviant, non sine max. tamen ipsorum incõmodo & aliquando extremo exitio. Intelligi etiam poterit de quibusvis aliis detrimentosis voluptatibus, quæ tandem suos sectatores evertere ac præcipitare in mortem soleant.*

NUL-

LXV.

NULLO FLECTITVR OBSEQVIO.

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat:
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

Digitized by Google

LXVI.

IBEX, *quem hodie quoque in Insubria ac vicinis locis Steinbuccum germanica voce nominant, & cujus Plinius & alii meminere, in Alpium præruptis & altis rupib. præsertim in Helvetia & vicinis montibus frequens reperitur, in quibus nives raro vel nunquam liquescunt. Nam calidissimum est animal, pernicitatis mirandæ, cornibus sese fulciens, quorum adminiculo ex altis montibus desilit, & cavet hoc modo ne saxis alliidatur. Vivit autem continuo in locis asperis & inaccessis, nec facile in conspectum hominũ venit. Ex quo legimus in Iob. cap.* XXXIX. *Nunquid nosti partus ibicum in petris? Ob has proprietates hujus animalis, quidam nobilis juvenis, hoc Symbolum excogitavit, quo designare studuit, sibi eundem ad modum esse propositum, à consuetudine & consortio vulgi remotum, nihil aliud quærere ac desiderare, quam virtutem ipsam quamvis arduam, nec ullis illecebris aut voluptatib. persuasum ab hac sententia sua discessurum. Clemens Alexandrinus Stromat. lib.* IV. *hujus argumenti laudat Simonidis poetæ lyrici versum,*

τὴν ἀρετὴν ναίειν δυσαμβάτοις ἔπι πέτραις, id est,

Virtutem habitare in rupibus accessu difficilibus.

Quem imitatus est Silius Italicus lib. XV.

Ardua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Cujus generis sunt tantopere commendati à Cicerone versus Hesiodei,

Virtutem posuere dii sudore parandam &c.

Quos in priore centuria quoque adduximus. Musæ etiam dicũtur in monte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumque adjuvantur, & antiquitas Palladem μονίαν quasi solitariã eandem ob causam nominavit.

INSUE-

LXVI.

INSUETUM PER ITER.

Rupis inacceſſæ Virtus habet ardua culmen,
Huc tendis? Sudor multus ad alta levat.

CAPRA

Digitized by Google

LXVII.

CAPRA *magno conatu sese erigens, & lauri surculos teneriores depascēs, ac inde tanquam ex nutrimento convenientiß. alimentum corpori & incremētū præbens, robustior q. inde existit ens. Symbolum habetur Iulii Capræ patricii Mediolanēsis, quo dem. ōstrare voluit se magno artis poēticæ (laurus enim Apollini erat dicata, & inde poēticæ coronabantur) & omniū liberaliū artium studio teneri, seu quarum auxilio speraret se famam ac celebritatē nominis perpetuam esse consecuturū, cum secundū Horatiū quoq.,*

Dignum laude virum Musa vetet mori,
Cœlo Musa beet.

Cujus generis plurima præclara dicta passim sunt apud bonos autores obvia, & hic omnia recensere, instituti operis brevitas non patitur. Alter vero eiusdem familiæ Iurisconsultus excellens Hieronymus, similiter Capram salicum & aliorum amariorū virgultorum summitates, neglectis humi nascētibus etiā suavioribus herbis, carpentē, cū dicto, MIHI DULCE, *pro Symbolo usurpavit, ostendens sibi nullos labores nec molestias esse graves vel ingratos, immo illi videri jucundissimos & suavissimos ob virtutis & aliarū rerū laudabilium cognitionē & acquisitionē. Quod Phocylides poēta quoq. testatur hisce versibus:*

θεὸν ἀνδρὶ καμάτους πέλει ἀνδράσι δ' ἔπεται ἐγγύς,
χὠ ἀνὴρ μακάρεσσι. πόνῳ δ' ἀρετὴ μέγ' ὄφελος id est,

Nullum sine labore est hominibus facile opus,
Nec ipsis diis. labor autem virtutem valde adjuvat.

Et Manilius lib. IV.

Pro pretio laborest; nec sunt immunia tanta.
Ac nisi perfossis fugerit te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse ut possit in ipso.

Est autē utraq. hæc inventio eo ingeniosior, quod desumta fuit ex insignibus familiæ avitæ, in quib. capra depingitur, cum inde nomen quoq. habuerint.

ERI-

LXVII.

ERIGOR UT ERIGAR.

Ardua sectéris scansurus culmen honorum,
Vt lauri capræ summa petunt folia.

Digitized by Google

LXVIII.

RUPICAPRA, *quod nomen inter veteres scriptores latinos (quantũ sciam) apud solũ Plinium legitur, Græcis forsitan est ἄμαγρος, quasi ἀπ' ἄγριος, id est, fera capra, secũdum latinæ linguæ quoque usum. Hæc à canibus agitata in præcipitia montis, alioquin effugia illis tutissima, non satis cautè sese confert, atque ibidem à canibus undique obsessa, tandẽ nullum exitum fugæ prospiciens à canibus capitur. Quod etiã sæpenumero ibicibus accidere perhibẽt. Idque sane in illos rectè potest convenire, qui suis consiliis atque actionibus nimis callidis & astutis, quibus se fore tutissimos opinantur, ac ideo temere & audacter omnia aggrediuntur, non raro seipsos evertunt, vel in ea conjiciunt pericula, unde vix sese possint extricare, cuius rei historica exempla plurima sese offerunt, quæ hîc commemorare nimis esset longum. Sic festive ludit Plautus in Captivis,*

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet,
Etiam cum caviſſe ratus, sæpe is cautor captus est.

Qua in parte cujusdam veteris autoris (cuius nomen modo nõ succurrit) egregiam sentẽtiam me aliquando annotasse memini: Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æstimare debent, an quod inchoatur, Reipub. utile, ipsis gloriosum, aut promtum effectu, aut certe non arduum sit. Simul ipse qui suadet considerandus est, adjiciatne consilio periculum suum, & si fortuna cœptis affuerit, cui summum decus acquiratur. Consiliis enim non semper respondet eventus, & sæpè quæ rectè instituta videbantur, turpiter in contrarium relapsa sunt. πλείω τὰ καλῶς δοκοῦντα βεβουλεῦσθαι, ἐς τοὐναντίον αὐχοῦς πεσόντα.

EFFU-

LXVIII.

EFFUGIA PERDUNT.

Astus sæpe nocet: qui cavit ne caperetur,
Hoc ipso captum commemini citius.

Digitized by Google

LXIX.

DE Capris *sylvestribus dictamno tela ex corpore educentibus extat locus apud Aristotelem lib.* IX. *de historiâ animalium talis :* ἀλλὰ δὲ τῶν ἄλλων ζώων τῶν τετραπόδων πολλὰ πείθεται ἑαυτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν κρήτῃ φασὶ τὰς ἀγέλας, ἐὰν τοξεύθῶσι, ζητεῖν τὸν δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ σώματι. *Quæ Gaza ita vertit: Sed ex ceteris quoque quadrupedibus multa sibi prudenter opitulari videntur. Nam & in Creta insula capras sylvestres sagittis transfixas dictamnum herbam quærere aiunt, hoc enim spicula ex corpore ejici. Idem tradunt Theophrastus, Dioscorid. Plutarchus, Aelianus, & inter latinos Cicero. Solus Plinius hanc proprietatem cervis ascribit, quod tamen videtur esse aut erratum γραφικὸν librarii, aut scriptoris μνημονικὸν, quemadmodum etiam Gesnerus existimavit. Hieronymus Ruscellus hoc Symbolum attribuit Ferdinando Caraffæ Comiti Neapolitano, & quamvis dicat esse satis difficilem & intricatã ejus interpretationem, conjectura tamen ducitur, propter amorem quendam honestum, qui non fuerit expers alicuius rivalis, hoc ab eo fuisse excogitatum. Vt scilicet vulnus à sagitta Capræ inflictum declaret animũ ipsius rei desideratæ stimulis vehementer affectum. Salus vero referenda sit ad Dictamnum, cujus auxilio speret se sanitatem esse recepturum. Vmbra autem sub arbore palmæ indicet spe victoriæ, cui est dicata, tandem superatis cunctis difficultatibus, se omnia mala esse superaturũ. Potest similiter transferri ad aliquem, qui magnis conflictatus calamitatibus, se tandem insperato aliquo auxilio superiorem & voti compotem fore confidit.*

VUL-

LXIX.

VULNUS, SALUS ET UMBRA.

Ejicit è capræ dictamnus vulnere telum,
Sic fugat ex animo spesq; salusq; metum.

Digitized by Google

LXX.

VIS, pecus alioquin imbelle, quod tamen instar validi arietis sceptrum & coronā regiam dejicit, typus est illius, qui à potentiore non levi affectus injuria, fert quidē ad certum tempus patienter se contemni, interea tamen observās occasionem aliquam, ut se tandem quoque virū ostēdat, & adversarium suū prosternat. Nam ut ait P. Syrus,

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autē hoc desumtum ex Tragœdia Accii antiqui poētæ, Bruto, cujus versus exponit Cicero lib. 1. de divinatione, quibus introducitur Tarquinius somnium quoddam recitans, ubi inquit,

Visus est in somnis pastor ad me appellere,
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Duos consanguineos arietes inde eligi,
Præclarioremque alterum immolare me:
Deinde ejus germanum cornibus connitier
In me arietare, eoque ictu me ad cælum dari, &c.

Ubi additur, à conjectoribus somniorum hanc interpretationē esse factam de Bruto illum expulsuro Roma.

Proin vide, ne quē tu esse hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Nota autem est historia de L. Tarquinii superbi filio, vim inferente Lucretiæ, quomodo Brutus antea se stolidum esse simulās, patrem unacum filiis, ob tā nefandum facinus, regno exuerit, quæ prolixe describitur à Livio lib. 1. Decad. 1. Nullum itaque hostem quantumvis infirmum & despectum esse contemnendum, admonemur, cum secundum proverbialem versum,

Sæpe aquilam ad pœnas vel scarabeus agit.

Et Pausanias in Arcadicis sive lib. VIII. *rectē ait: At enim vilioribus & abjectioribus plerūq; rebus vim eā indidit* DEUS, *ut ea superarēt, quæ max. essent inter homines existimationis, quo in loco plura hujus rei exempla cōmemorat.* NUNC

Digitized by Google

LXX.

NUNC NOSCITO VIRES.

Hoſtem quid ſpernis? Quamvis abjectior ille,
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

Digitized by Google

LXXI.

OVIS græce πρόβατον quasi πρόεσις, *secundum Hesychium, quod proventum eorum quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet, animal simplex est, innocēs, & generi humano utile (unde in sacris literis multæ præclaræ similitudines sumūtur) nā propter lanam, lac, carnes atque ipsam fœturam plurimum commodare potest. Quare ex hoc pecore omnibus temporibus & locis, apud plurimas gentes divitiarum non exigua pars conquisita, atq; ideo vita pastoralis olim in magno pretio habita fuit. In lege quoque Mosaica, inter mundas & innocentes pecudes primum locum obtinet. Quapropter hoc symbolum optime quadrat in hominem pium, innocentem, qui quamvis sit destitutus aliorum auxilio atq; subsidio, nihilominus omnibus inservire & gratum facere studeat, quemque innocentia sæpe inter medios hostes tutum & incolumem servet. Vnde Nazianzenus præclare hoc quoque scripsit:* ἀφύλακτον ἡ ἀπλότης, καὶ ἄκακος κακίαν ὑφορᾶται τὸ κακίας ἐλεύθερον, *id est, Expers custodiæ est simplicitas, & minime mali quicquam suspicatur is, qui à malo est immunis. Quali in sua simplicitate & innocētia acquiescenti semper esse debet ante oculos sentētia versuū horū,*

Hic scopus unus erit, cunctis prodesse, nocere
Nulli, & amare bonos ac tolerare malos.

Itemque hoc alterum,

Iuvare cunctos, at nocere nemini,
Est summa vitæ Christianæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. 1. de Offic. Virum bonum esse dicit eum qui prosit omnibus, noceat nemini, nisi lacessitus injuria. Alibi additur ex Claudiano in Epistola ad Hadrianum,

MENS IGNARA NOCENDI.

UNDI-

Digitized by Google

LXXI.

UNDIQUE INERMIS.

Commoda plurima vis præbet, nocumentaq́, nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

Digitized by Google

LXXII.

PHILES græcus autor, recentior tamen (floruit enim Michaelis Palæologi tempore) in libello de proprietatib. animalium scribit, pellem ovis, quam lupus suis dentibus laceraverit, non esse pro indumento corporis usurpandã, nam pruriginem quandã & cordis palpitationem excitare, causſam vero hujus rei addit nullum. Plutarchus autem cib. II. Sympoſiac. Quæſt. IX. aliam quæſtionẽ proponit, cur ovis à lupo demorſæ caro fiat ſuavior, lana autem pediculos generet, Rationẽ reddit de dulcedine, quod caro ejus, lupi morſu colliquetur: Eſſe enim ſtius feræ ſpiritum adeo fervidũ & quaſi ignitũ, ut oſſa etiã duriſſima in vẽtre emolliat atq; colliquet, atq; ideo à lupis morſa, celerius quam alia liqueſcere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hædum lupi faucibus ereptum, quod Horatius quoque indicat in Epodis.

Vel agna feſtis cæſa terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo. Et Martialis verſus idem declarant:
Parvus onyx, una ponetur cœnula menſa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.

Convenit ſymbolum hominibus piis & probis, qui in hoc mũdo propter innocentiam vitæ, ac veritatis ſtudium, variis periculis & tormentis ſunt ſubjecti, ac ſæpe ideo ab impiis extrema omnia patiuntur, tandemq; DEO acceptam hoſtiã ſeſe offerunt, quo in numero omnes ſãcti Martyres ſunt ponendi. Sic legimus apud Euſepium lib. III. cap. XXXVI. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ex Irenæo, quod S. Ignatius ante martyrium hæc verba protulerit: ὅτι σῖτος εἰμι θεοῦ, καὶ διὰ ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ, id eſt, DEI frumentum ſum, & beſtiarum dentibus molor, ut purus & ſincerus panis reperiar. Et B. Polycarpi apud eundem lib. IV. cap. XV. inter alias ipſius religioſiſſ. preces hæc verba leguntur: προσδεχθεῖλι ἐνώπιόν σε σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, id eſt, Quæſo ut hodie in cõſpectu tuo pro hoſtia pingui & accepta admittar.

FIT

LXXII.

FIT SUAVIOR.

Dum premitur justus, fit gratior hostia Olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

Digitized by Google

LXXIII.

LEPORES *inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel statim evigilaturi, constat, unde in proverbium abiit, leporinus somnus, cuius usus est creber etiam in nostra lingua. Hinc, secundum nonnullos, λαγὼς graece dicitur ἀπὸ τῦ λάειν, quod est videre, quia oculos non claudit in somno. Quod Plinius & Suidas quoque annotarunt. Et Aegyptii ideo in suis Hieroglyphicis, ut Orus habet, & eius interpres Pierius, per leporem hominem vigilantem significare voluerũt. Quod ad mentis vigilantiam & attentionem transferre rectè possumus. idque argumentum tractavimus quoque in priore centuria Emblemat.* XC. *Sic Cicero in orat. pro Plancio, Vigilãdum est, inquit, semper, multæ insidiæ fiunt bonis. Potest similiter hæc vigilantia de Demosthenica intelligi, qui antelucanas opificum operas prævenire solitus est, qua & alii plurimi viri lelebres laudem & gloriam perpetuã sibi acquisiverunt. Est & elegans admodum sententia Platonis III. de Legibus hæc: ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, ἐὰν αὖ τὰς πεάξεσι τὰς ἀεὶ ταῦτα πάντα αἱμύπνων ἐσὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ ὐδεὶς ὐδενὸς ἄξιος, ὐδὲν μᾶλλον μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅσις τῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τῦ φρονεῖν μάλισα ἐσὶ κηδεμών, ἐγρήγορε χρέων εἰς πλεῖσον, τὸ πρὸς ὑγιείαν αὐτῦ μόνον φυλάτων χρήσιμον. ἔσι δὲ τᾶτ' ἀ πολὺ καλῶς εἰς ἕθος ἰὸν, id est, Somnus enim multus neque corporibus nec animis nec rebus gerendis ex natura aptus est. Nemo enim profectò dum dormit, ullius est pretii, nihilo magis quam qui non vivit. Qui igitur vitæ & sapientiæ curam gerit, plurimo tempore vigilat, id solum providens atque observans, ut somni tantum capiat, quantum ad sanitatem potest pertinere. Ad cuius quidem conservationem non multo somno opus est, dummodo rectè sit constitutus somni capiendi modus.*

VIGI-

Digitized by Google

LXXIII.

VIGILANDUM.

Luminibus dormit patulis lepus. Advigilandum est.
Insidiis quoniam cingimur innumeris.

Digitized by Google

LXXIV.

DESUMSIMUS *hanc quoq; historiam festivam, ex Plutarcho de sol. anim. ubi sic eam describit: Versutiæ autem cum sint multa exempla, omissis vulpium, luporum, gruum, graculorumq; commentis callidis (sunt enim nota) testem producam Thaletem antiquiss. Philosophum, quem ferunt nō minimam laudem eo invenisse, quod artem arte dextrè superasset. Salem portantiū mulorum quidam fluvium ingressus, fortuito concidit, & sale in aqua colliquato, cum surgens onere se animadvertisset levatū, caussam sensit & memoriæ mandavit, ac quoties per amnem transiret dedita opera se demisit & in utramq; partem versavit, ut vasa in aquam demergerentur: Quod cum Thales audivit, jussit loco salis lana & spongiis vasa impleri, iisq; oneratū mulum agi. Qui cum pro more suo egisset, & aqua onus suum implevisset, sentiens suas sibi argutias male cessisse, post hac ita caute fluvium transiit, ut ne invito quidem ipso vasa aqua attingerentur. Hæc ille. Et Aelianus eandem refert historiam. Quare verum est quod breviter Sophocles in Ajace dixit:*

οἱ γὰρ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.

Vbique prudentes viri palmam obtinent.

Ac Aristot. 1. Met. Sapientiæ divinam potius quam humanā dicit esse possessionem. Sed vera hujus Encomia melius ex ullo autore cognoscere non poterimus, quam quæ de illa Salomon in proverbiis, & Syracides in libro, cui ideo titulum fecit, σοφίαν ἢ πανάρετον, id est, sapientiam sive de universa virtute, copiose scripserunt, quæ ab omnibus piis crebro & diligenter sunt cognoscenda non solum, sed etiam animis plane infigenda, & studiose moribus exprimenda. Ascribi quoque posset, ASTU DELUDITUR ASTUS, *Vel:* FRAUDEM SAPIENTIA PELLIT.

ASTU

LXXIV.

ASTU SOLERTIA MAIOR.

Lana sali haud eadem est neque spongia mersa sub undas,
Quæque asinus nescit cernere scit sapiens.

Digitized by Google

LXXV.

DE naturali inimicitia inter asinum & acanthidem avem, quam Spinum & Ligurinum vertit Gaza, & quæ differre censetur à nostra carduele, utque Gesnerus conjicit, potius pro nostra luteola vulgari sumenda, hæc leguntur apud Aristotelem lib. IX. de hist. anim. cap. I. ὅτι δὲ καὶ ἀκανθίδες πολέμιοι. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ' ἀπαλὰς ἔσας ἐθέλει τὰς ἀκανθας, *id est. Asinus & Spini inter se sunt inimici. Victus enim Spinis è vepribus, quas asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem fere verbis expressit lib. X. cap.* LXXIV. *De quo Achilles Bochius lib. III. symbol. quæst. hos versus composuit,*

Cur tantula asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est caussa, spinis afficit
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens avicula nidulatur, ejus &
Depascitur flores. Acanthis usque eo
Terretur, ut procul rudentem si audiat,
Dejiciat ova, decidant pulli metu
E nidulo. nec fert inultum hoc. nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta ulcera
Parvo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam injuriam,
In parvulis vim sæpe inesse maximam.

Brasidas, auctore Plut. cum manum in caricas temerè immisisset, & à mure inibi fortè latente morderetur, Papæ, inquit, ut nullum est animal tam pusillum, neq; tam invalidum, quod lacessitum non cupiat ulcisci se. Pertinet huc proverb. Formicæ etiam est sua bilis.

ET

Digitized by Google

LXXV.

ET PARVIS SUAVIS.

Parvula, quæ de asino vindictam sumit acanthus,
Vim magnam & parvis rebus inesse monet.

Digitized by Google

LXXVI.

INTER *varia genera Simiarum apud Aristotelem & alios habentur quoque Cynocephali, quos Gaza canicipites interpretatus est. Sunt tamē ex sententia Plinii, Solini, Gellii, atq; etiam B. Augustini & homines monstrosi, qui capita instar canum habere dicūtur, de quibus hic non loquimur. Cynocephalus vero noster putatur illa esse bestia, quæ italicè & à nostris quoq; vulgo Babiō nominatur, & interdum apud magnates conspicitur. Est autem animal admodum irritabile & iracundum, quod Aristoteles etiam de hist. animal. lib.* II. *c.* VIII. *annotavit. quare Hieroglyphicè, teste Oro, iracundiæ typus est. Proprietas autem illi hæc inesse peculiaris perhibetur, quod luna silente tristetur & insuper cæcutiat, ac rursum ad illius ortum exultans, & visum recipiens, eam quasi veneretur & lætabūdus adoret. Vnde Aegyptii aliquid divini illi inesse arbitrantes cum aliis animalibus nonnullis in suis templis coluerunt. Quo symbolo vir quidam nobilis, & suæ conjugis, nomine Dianæ, quæ apud poëtas est Luna, admodum amans, declarare voluit, amorem erga ipsam ita singularem esse, ut illius non aliter tam in secundis quam adversis rebus afficiatur, ac si ad ipsum proprie pertineret. Quod Euripides quoque in Andromacha breviter retulit,*

ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσι βροτῶν,
εὖ λῶν ἔταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἐξὶ ποίας λείπεται τὸ ἡδονῆς, *id est,*
Quicunque homines amore capti fuerint,
Si commodos nanciscantur amores,
Nullum eis abest voluptatis genus.

Plura qui volet de hoc legere poterit apud Plutarchum in præceptis conjugalibus, & consolatione ad uxorem.

PEN-

Digitized by Google

LXXVI.

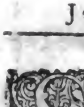
PENDET AB ILLA.

Cum lunâ Caniceps visum perditque capitq́.
Sunt & conjugibus mutua fata bonis.

Digitized by Google

LXXVII.

SIMIARUM *generi, inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LIV. *præcipua erga fœtum affectio. Gestat catulos, quos manſuefactæ intra domos peperere, omnibus demõſtrant, tractarique gaudent, ſimiles gratulationem intelligentis. Itaque magna ex parte complectendo necant. Oppian. lib.* II. *Cyneget. paulo aliter hæc exponit. Simias enim ait ex duobus, quos pariunt, alterum amare, atque alterũ odiſſe, & hunc ſtatim arctiore complexu necare; quæ Solinus quoque in hunc modum cõmemorat: Immoderatè fœtus amãt, adeo ut catulos facilius amittant quos impendio diligunt, & ante ſe geſtant, quoniam neglecti ponè matri ſemper hærent. Quod & Orus Niliacus tradit, & lepidè, quãvis paulo diverſè, deſcribit Avianus in fabulis. Icon hæc eſt cõveniẽtiſſima nimiæ indulgẽtiæ parentũ erga liberos, quæ ſæpe illis detrimẽtoſa veletiã exitioſa eſſe ſolet, ut rectè monet græcus verſiculus,*

τὸ πρᾶγμα πολλῶν ἀφθείρειν τέκνα πίφυκεν.

Quem eruditiſſ. vir Gabriel Faernus in fabulis ſic vertit:

Exitium natis parit indulgentia patrum.

Et ante eum Baptiſta Mantuanus fecerat,

Blanda patrum ſegnes facit indulgentia natos.

Nam, ut Plato V. *de legibus dicit,* τυφλὸν πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον, *id eſt, Amãs omnis ſit cæcus circa rẽ amatam. Cujus indulgentiæ plurima mala & incommoda poſt Solonem, multis in locis Syracides enumerat, & exempla eius rei tam ex ſacris quam profanis hiſtoriis non pauca afferre poſſemus, etiam noſtrorum temporum, niſi ea ubiq. eſſent in promtu. Inter quæ illuſtre admodum eſt illud pontificis Iudaici Heli, qui ob nimiam erga ſuos filios indulgentiã, divinitus graviſſimè fuit punitus. Alibi legitur aſcriptum,* PERDIT AMANDO, *Vel,* SIT MODUS IN REBUS..

CÆCUS

LXXVII.

CÆCUS AMOR SOBOLIS.

Sæpè & amare nocet. Suffocat simia amando
Simiolum. Exemplum hoc o fugitote patres.

Digitized by Google

LXXVIII.

FELEM *dici Catum quasi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoq; usus est,* αἴλουρον *vero græcis & Varino quoque* κάτλω, *nemini est dubiū. Varro tamen & Columella felem videtur de marte vel ictide intellexisse, ut Augustinus Niphus quoque observavit, Apud Philostratum putatur esse* γαλεώτης. *Gaza* γάλλω *nō semper etiam mustelam, sed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius ubique* αἴλουρον *felem, &* γάλλω *mustelam vertit. Huic animali innatum ac proprium est, ut sit libertatis cupidum admodum, & propterea carceris impatientissimū. Quapropter, Methodio teste (ut refert in symbolis Heroicis Guilhelmus Paradinus) antiquis Alanis, Burgūdionibus & Suevis insigne militare fuit felis libere excurrentis delineatio, quo innuebant, se pro libertate defendenda animis paratis ac totis viribus semper pugnaturos esse, quod vere Germanicum & heroicum propositum firmiter multis sæculis continuarunt. Præclarè apud Salustium C. Manlii Legati ad Martiū Regem: Nos non imperium, neq; divitias petimus, quarum rerum caussa, bella atque certamina inter mortales omnia sunt: Sed libertatem, quam nemo bonus nisi cum anima simul amittit. Nam etiam secundum Plautum in Captivis:*

Omnes profecto liberi lubentius
Sumus quam servimus.

Si qui dicebantur olim milites Augustales sub magistro peditum, idem procul dubio significantes, felem in vexillo prasini coloris, & alii, qui Felices nominabantur, in rubro eandem: Milites vero Alpini appellati, in vexillo puniceī coloris gestabant. De quibus omnibus qui plura velit cognoscere, legat inter alios Pierium Valerianum in Hieroglyphicis de fele.

ARBI-

LXXVIII.

ARBITRII MIHI IURA MEI.

Invicta lætum pro libertate pacisci,
Gentis erat quondam gloria Teutonicæ.

Muste-

Digitized by Google

LXXIX.

MUSTELARUM *non unum genus habetur, inter quas ea quæ minima est, & Plinio vulgaris ac domestica dicitur, ubique est nota. De hac & testudine apud Aristotelem lib.* IX. *hist. animal. cap.* VI. *naturalis tam φρονήσεως, quam ἀντιπαθείας exempla leguntur memorabilia, quæ cum Græce eleganter sint expositæ, placuit hoc loco referre.* ἡ δὲ χελώνη, ὅταν ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει τὸν ὄφιγανον, καὶ τοῦτο ὠφέλει. ἡ δὲ ἠδη κατιδοῦσα τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν, ἡ ἐπειδὴ γλυκαμένη τῆς ὀφιγάνου πάλιν ὅλη πλὴν ἔχιν πορευομένην, ἐξέτιλε τὸ ὄφιγανον. τοῦτο δὲ συμβάντος, ἀπέθανε ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλῆ, ἴσον ὄφει μάχηται, ἐπεσθίει τὸ πήγανον. πολέμια γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. *Gaza hæc ita transtulit. Testudo cum viperam ederit, mox cunilam edit (Plinius bubulam cunilam origanum vocat) quod cum ita sæpe factum animal advertisset quidam, ut gustata cunila viperam testudo repeteret, herbam evulsit, quo facto testudo interiit. Mustela vero quoties dimicatura cum serpente est, rutam comedit. Odor enim ejus herbæ infestus serpentibus. Hoc symbolũ egregio Polemarcho Sfortiæ Palavicino contra Turcas sub Imperatore Ferdinando militanti, Iovius obtulit, monens illum, simul prudentiam cum fortitudine esse conjungendam, de quo & supra aliquid dictum est. Sereniss. Dux magnus Hetruriæ Franciscus addit bufonem, qui minatur se mustelam devoraturum, & ascribi curavit,* AMAT VICTORIA CURAM. *Nam bufo quoque similiter ut serpens rutam ferre nequit. Estq; hemistichium hoc sumtum ex Catullo in carmine nuptiali,*

Iure igitur vincemur, amat victoria curam.

Non absimile huic est, quod posuimus in priore nostra Centuria num. LXXXVI.

CAU-

LXXIX.

CAUTIUS UT PUGNET.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Obfirmet fortis prudentia pectus in hoſtem,
Muſtelæ velut iruta dat antidotum.

Digitized by Google

LXXX.

DE inimicitia mustelæ cum serpente & bufone, & ipsius cũ ruta munimento jam dictum est. Nihil ominus perhibent hoc cautum & astutum alioqui animalculum (in quod propterea Galanthidem, quia partum Alcmenæ invitæ Lucina callide procurasset, transformatam fuisse fingit Ovid. lib. IX. Metamorphos.) perhibent nescio quo errore vel temeritate indictum sponte sua interdum in os bufonis inimici sui irruere atq; ita nonnunquam perire, haud aliter quam viperam caput maris ori suo insertum præmordere quidam aiũt. Camillus de Camillis, & Ioannes Baptista Pittonus in Italicis suis scriptis de Impressis vulgo dictis, hoc quidem ita se habere affirmant, sed apud veteres rerũ Naturalium autores (quod memini) nusquã reperitur annotatũ. Quadrat autem hæc similitudo in illos, qui in aliis suis rebus satis caute ac prudenter versantes, interdum tamen per cæcum impetum & impotentiam animi, vel ab aliis voluptatibus, vel in primis amorum illecebris sinũt se à virtutis tramite abduci, ac ita sæpe in manifestam perniciem abripiuntur. Quem affectum admodum impetuosum Seneca poëta in duobus locis egregie describit, quorum prior extat in Tragœdia Hippolyto:

Furor cogit sequi
Peiora: vadit animus in præceps sciens
Remeatque, frustra sana consilia appetens.

Alter est in Medea,

Cœcus est ignis stimulatus ira,
Nec regi cursat, patiturque frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.

Ipsa Medea apud Ovid. Heroid. similiter ait:

Quo feret ira sequar; facti fortasse pigebit.

VER-

Digitized by Google

LXXX.

VERSUTIOR ERRAT.

Cetera qui vincis, tibi cur dominata voluptas
Te haud improvisum mergit in exitium?

Digitized by Google

LXXXI.

PUTAT *Pierius lib.* XIII. *Hieroglyphicorum, Aelianum & alios per album murem intellexisse eum, quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant, quem videtur quoque sequi Georgius Agricola, atque idem existimat apud Plinium in sæpius allegato lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *murem ponticum esse eum, quem album dunaxtat conspici ait, murem autem Fennicum vel Venetum potius, aut varium vocant, qui Agricolæ est Sciurus Fennicus. Sed Armelini proprietas fertur esse sane mira, quod nimirum fame aut siti prius moriatur, aut à venatoribus sese capi ferat, quam luto aut simili re immunda, quib. circumdata sit, suam pellem candidam & elegantem patiatur desædari. Quod ingeniosiss. symbolum usurpavit Ferdinandus filius Alphonsi Regis I. Arragoniæ & Neapolis, propter Marinum de Marciano Ducē Suessæ ac Principem Rossani (ut Iovius memorat, & sculptura supra portam Castelli novi Neapolitani hoc confirmat) qui tametsi ejus esset propinquus, ad partes tamen sui hostis Ioannis Andegavensis se contulit, & insuper per insidias conatus est Regem è medio tollere. Sed Rex sibi cavens Marinū paulo post cepit, & suadentibus amicis, ut illum interfici curaret, non est illis obsecutus, dictitans quamvis in se proditorie egisset, propter sanguinis tamen cognationem omnino nolle hoc facere. Quidam ingeniose rythmis hisce germanicis descripsit,*

Eh ich wider mein gwissen thett/
Willeber sterb ich an der stett.

Sic Claudianus,

Nempe mori satius, vitæ quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, Hymno VIII.

αἰδὰς τι λάθεται, ἀρμένα πεάξας ἄνηρ:
Orci oblivisciturr, qui facit ea quæ conveniunt.

MALO

LXXXI.

MALO MORI QVAM FOEDARI.

Omnibus antiſtat recti mens conſcia rebus;
Hoc bene emi vita tu quoque crede decus.

Digitized by Google

LXXXII.

QUAMVIS *multæ regiones abundent cuniculis, cum sint admodum fœcundi, maximus tamen eorum in Hispania semper fuit proventus, unde Catullus vocat cuniculosam Celtiberiam. Quin etiam Balearici auxilium militare ab Augusto Imperatore olim contra eos petierunt, teste Plinio lib.* VIII. *cap.* LV. *& Strabone lib.* III. *at & etiam oppidum ab iis esse subversum narrat Varro, quem adducit Plinius eodem libro cap.* XXIX. *Et Strabo quidem in Turditania (quæ putatur esse Hispania ulterior sive Batica) contra illorum copiam nimiam, plures esse modos inventos eos venandi & capiendi scribit; quorum unus fuit, quod χάλας ἀγελίας Africæ, id est, mustelas sylvestres, quas viverras esse putant (quamvis interpretes feles feras habeant) studiose adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorum immittant, quæ eos unguibus extrahant aut expellant, ut ab astantibus capiantur, quod Plinius quoq; commemorat. At & hoc venationis genus adhuc in Anglia & alibi est usitatū. Nam venator viverras funiculo tenens in cavernas immittit, quæ ubi cuniculum apprehenderint, ita mordicus tenent, ut una cum ipsis extrahantur. Admonemur autem hoc Emblemate, quantopere clandestinæ insidiæ nobis sint cavendæ, quod quidem in primis de calumniæ pessimo & valde occulto malo est intelligendum. Unde proverbium dicit: Non esse remedium contra sycophantæ & calumniatoris morsum, desumtum ex Aristophanis Pluto, ubi cuidam jactanti annulum se habere magicum, efficacem contra omne malorum genus, addit alter,*

ἀλλ' οὐκ ἐνεστι συκοφάντᾳ δήγματος,

scilicet Φάρμακον, *id est, Non illi inest remedium contra sycophantæ morsum.*

UNDI-

LXXXII.

UNDIQUE INSIDIÆ.

Protrahit abſtruſis muſtela cuniculum ab antris,
Et quis ſe tutum ſperet ab inſidiis?

Digitized by Google

LXXXIII.

INDICARUM *rerum scriptores, Gomara, Monardes, Lerius & alii plures, atque Bellonius quoque in Observationibus Hodœporicis describunt depinguntq; animal quoddam veteribus forsitan incognitum, cuius binas etiam exuvias, quæ inter se non parum differunt, in nostro rerum naturalium penu habemus. Hispani nominãt Armadillo, id est, armatum sive cataphractum, quod quasi panoplia vel armatura quadam loricata à capite usque ad pedes sit contectum. Inde Mexicani & Guinenses, apud quos copiose reperitur, & subterraneum animal esse dicitur magnitudine crinacei, sed lõgius, appellãt in sua lingua Tatou. Quemadmodum itaq; hoc rarũ animal munitur naturalibus armis, quibus sese defẽdit, nec externis indiget subsidiis: sic quoq; virtus instar loricæ in se munita tuta cõsistit, & insultus adversæ fortunæ facile superat ac cõtẽnit. Quæ Claudianus in Panegyri de consulatu Mallii Theodori his versibus pulchre exposuit:*

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuque petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. III. Ode II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Menander: ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖς: *Armatura maxima virtus est mortalibus.*

VIR-

Digitized by Google

LXXXIII.

VIRTUS LORICA FIDELIS.

Virtus ipsa suis firmissima nititur armis,
Sævam hic mem sortis spernere docta malæ.

Digitized by Google

LXXXIV.

HISTRIX, *qui vulgo porcus ſpinoſus nominatur, ſicuti apud Suidam* ἀκανθοχοιρος, *cum quo germanicum quoq; vocabulum,* Stachelſchwein/ *convenit, è genere Erinaceorũ eſt, ſed multo longioribus & acutioribus aculeis armata, atq; iis quidem (ut Plinius & Aelianus narrant,) cũ cutim intendit, miſſilibus: unde nõ ſolũ pungit illos & fauciat ora canum, ſed lõgius quoq; in eos ejaculatur. Quod Ariſtot. quoq;, Athenæus & Suidas referunt. Hoc animal eruditi quidam arbitrantur apud Plautum in Pœnulo, nomine muris Africani notari, cum ſit in Africa & Indiæ regionib. frequens, quod interdum hodie quoq; ſpectandi cauſſa in Germania circumfertur, nec eſt ἀμφίβιον, ſed terreſtre tantum, ut Oppianus quoque III. Cyneget. affirmat. Extat autem apud Claudianum integrum poema de Hiſtrice, ex quo nonnullos verſus huc transferre placuit:*

Ecce brevis propriis munitur beſtia telis,
Externam nec quærit opem, ferit omnia ſecum,
Se pharetra, ſeſe jaculo, ſeſe utitur arcu.
Unum animal cunctas bellorum poſſidet artes.
Quod ſi omnis noſtræ paullatim induſtria vitæ
Fluxit ab exemplis, quicquid procul appetit hoſtem,
Hinc reor inventum.

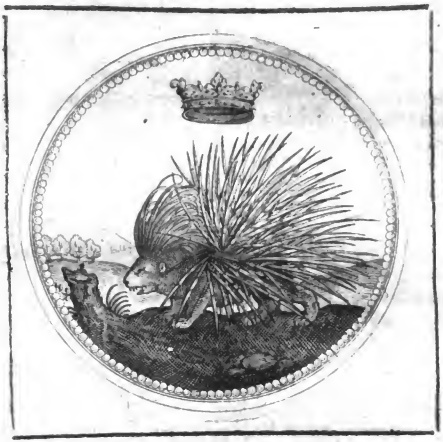
Similia ferè de Mantichora, Indiæ fera, Phile in Iambis ſcribit, eã videlicet è cauda ſpiculis armata ſagittas emittere, quibus ſe perſequentes feriat. Gratum hoc & familiare fuit ſymbolum Ludovici XI. *Regis Galliæ (unde corona illi additur) qui eo oſtendere voluit, arma ipſi talia eſſe in promtu, quibus & in propinquo, & longius, ſi opus ſit, hoſtem ſuum poſſit petere,* ἀγχίμαχον *nimirum pariter atque* πλείμαχον. *Quidam ex verſibus Claud. addunt:* FERT OMNIA SECUM, *Bene igitur Seneca in Medea dixit:*

Nemo potentes aggredi tutus poteſt.
Gravis enim, *ut ibid. ait,* ira regum eſt ſemper.

CO-

LXXXIV.

COMINUS ET EMINUS.

Cominus ut pugnat jaculis, atque eminus hiſtrix,
Rex bonus eſto armis conſiliisque potens.

Digitized by Google

LXXXV.

ERINACEUS, *vel secundum Plinium Herinaceus, forsitan quia infixa spinis illius inhæreant, dicitur quoque Ericius, & apud Plautum in Menechmis, ac Nemestianum in Cynegetico Eres, græcis est* χὶν. *De quo apud Plutarchum in cõment. de solertia animal. extat hæc jucunda narratio. Elegantior tamen est Erinacei procatulis procuratio. Autumni enim tempore sub vites obrepens uvarum acinos pedibus in terram decutit, eosq; circum volutãs se spinis suis excipit, ac nobis aliquãdo omnibus hoc spectantib. speciem exhibuit ambulantis uvæ, deinde in cavernam suam discedens, catulis eas à se decerpẽdas præbet. Est autem dictum hoc, Non solũ nobis &c. ex Ciceron. lib. 1. de Officiis nota omnib. sententia desumpta, quam ille transtulit ex epistola Platonis ad Archytam Tarentinum, quæ omnia huc transferre nimis esset longum futurum. De amore vero erga liberos parentum eruditus commentar. Plutarchi* περὶ φιλοτεκνίας *legi poterit. Ac Menander unico versiculo id est complexus,*

τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

Hoc vivere est, haud sibi uni vivere.

Guilhelmus Paradinus in symbolis heroicis addit, MAGNUM VECTIGAL, *ex Cicerone in Paradoxis: O dii immortales, non intelligunt homines, quam magnum sit vectigal parsimonia. Apud Plinium lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *habetur, præparare hieme Erinaceos sibi cibos, & volutatos supra jacentia poma affixa spinis, unum non amplius tenentes ore, portare ea in cavas arbores. Quod etiam Aelianus refert. Sic Plutarchus in cõment.* περὶ φιλοπλουτίας, *id est, de cupiditate divitiarum (quamvis ibi ab avaro in alium sensum detorqueantur) ait,* ταῦτα χαρίεσσα παραινέσεις καὶ διδάσκουσι κέρδαινε καὶ φείδου, τοσοῦτον νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς, *id est, Hæc enim sunt quæ monent atq; docent: Lucrare & parce, & tanti te esse crede, quantũ est quod possides.*

NON

Digitized by Google

LXXXV.

NON SOLUM NOBIS.

Ericium hic qui ceu gradientem conſpicis uvam,
Frugi ſis, & opes tu quoque linque tuis.

Digitized by Google

LXXXVI.

ECHINUS *non sine vafricie quadam naturali, quando sentit canes in se impetum facere, convolvit se in formam pilæ, ut tantum in aculeos vim suam exerceant, Plutarchus in cõmẽtario toties adducto, de solertia animalium, paulo aliter de vulpe hæc cõmemorat, & inde proverbiũ natũ dicit,*

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet.

Nam accedente, ut aiunt, vulpe,
Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinas riget horrens, ne vel morderi queat,
Vel tangier.

Est ἀδης prior senarius, secundum Xenodotum Archilochi,

πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Posteriores verò versus leguntur quoque apud Athenæum Dipnosophi. lib. III.

τρόφιλος ἄμφ' ἄκωθαν εἰλίξας δέμας
κεῖται, δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.

Significat autẽ hominẽ virtute ac integritate sua fretũ, fraudes & obtrectationes malevolorum facile contemnere & ab illis se cõservare posse: ac attribuitur hoc symbolũ à C. L. V. Ioan. Sãbuco illustri Baroni Carinthiaco Ioãni Kevenhülero. Academici Brixienses oculti, solum Echinum pingunt in globum cõvolutum cum dicto, VNDIQUE TUTUS: quod cum priore explicatione cõgruit. Scipio autẽ Amiratus in libello suo Italico attribuit hanc inventionẽ fortiss. Duci militari Vespasiano Gonzagæ, una cum parte versus Virgiliani Aeneid. V. DECUS ET TUTAMEN IN ARMIS, *quod præstantes & fortes milites constantia & animositate in pugnando, nõ fugiendo turpiter, & seipsos salvos ac incolumes conservare, & veram gloriam bellicam conquirere studeant, quibus convenit istud Catulli in Argonaut.*

Expers terroris Achilles
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

NIL

Digitized by Google

LXXXVI.

NIL MOROR ICTUS.

Integritas, virtusque suo munimine tutæ,
Non paret adversæ morsibus invidiæ.

SCIURUS

Digitized by Google

LXXXVII.

SCIURUS *castaneã, quamvis aspero & spinoso cortice circumdatã, tam diu versat & laborioſe tractat, donec aperiat, fructúq; illius interiore frui ad vescendum queat. Quo indicatur, ſine labore ac ſudore (ut ſæpe jã dictũ) ad res laudabiles nullũ aditum nobis patere. Eſt q́ hac ſimilitudine quoq; Plautus uſus in Curculione,*

Qui è nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem,

Figura nimirum proverbiali monens eum, qui cõmodum quærit, laborem quoque non ſubterfugere debere. Quod B. Hieronymus ad diligentem lectionem ſacrarum literarum accõmodavit. Cicero quoque ex Attio vetere poëta refert hos verſus in orat. pro P. Seſtio.

Sed id quod multi invideant, multique expetant,
Inſcitia ſit poſtulare, ſi tu laborẽ ſũma cum cura efferas nullũ,

Idq́ de ſapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus referente Nonio in verbo ſpiſſum,

Ita eſt: verum haud facile eſt venire illo, ubi ipſa eſt ſapientia,
Spiſſum eſt iter, adipiſci haud poſſis niſi cũ magna miſeria.

Et Pindarus (qui ubique ejuſmodi ſententiis plenus eſt)

Pyth. Ode ult.

εἰ δέ τις ὄλβῳ ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνευ καμάτου ἀ Φαίνεται.

Si vero aliqua eſt inter homines felicitas, ea non ſine labore exiſtit.

Cui ſimilis eſt Epicharmi ſententia, πεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντ' ἀγαθὰ οἱ θεοί: *Convenientibus laboribus vendunt omnia bona dii. Totum vero hoc ſymbolum eleganter explicat Philo de vita Moſis lib. III. Alius quidam aſcripſit,* VIRTUTE ET SAPIENTIA, *quibus duobus omnia laudabilia & præclara comparare ſibi homines poſſunt. Ac Claudianus inter alias laudes Stiliconis lib. II. eadem quoque refert,*

Durum patientia corpus
Inſtruit, ut nulli cupiat ceſſiſſe labori.

LA-

LXXXVII.

LATET ABDITA.

Nucleus arridet? Spinosa putamina rumpe;
Non vult felices absque labore DEUS.

Digitized by Google

LXXXVIII.

DE eodem Sciuro, quem graeci quoq; καμψίουρον appellabant, Olaus Magnus lib. XVIII. cap. XVIII. Historia Septentrionalis haec literis mandavit. Tranat bestiola ista per amens exiguo ligno, caudam habēs pro velo expansam. Non enim natura alium cōcessit natandi modum, propter exiguum corpus & nimiam pilorum densitatem. in cauda villosa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Quam rem Oppianus longe ante ipsum elegantibus versibus descripsit graecis, & Sciurum cum pavone caudam explicante confert. Nec absimilis est natatio piscis Nautili ab eodem copiose descripta in Halieut. lib. 1. de qua, DEO *volente, plura in* IV. *nostra Centuria de Aquatilibus & reptilibus dicemus. Est autem symboli huius cum aliis nonnullis commune argumentum hoc, quod saepe ingenio & solertia in reb. difficilibus & admodum impeditis plus obtineatur, quam magnis viribus. In quā sententiam praeclara extat oratio gravissimi historici graeci Polybii, ubi loquitur de Xanthippo Lacedaemonio. nam inquit, ᾧ μὲν τὸ παρ' Ἀγαθοκλεῖ πάλαι καλῶς εἰρῆσθαι δοκεῖν, ὡς ἓν σοφὸν βάλλεται πολλοὺς χεῖρας ἡκά, τότε δὲ αὐτῶν ἔργων ἔλαβε πίστιν. εἰς γὰρ ἀνθρώπων καὶ μία γνώμη τὰ μὲν ἀπλᾶ πλήθη καὶ πεζὰ καὶ δοκοῦντα εἶναι, καθάπερ τὸ τῆ σοφανὺς πεπωκὸς ἀρδὲν πολίτευμα καὶ τὰς ἀπυλογικὰς ψυχὰς τῶν δυνάμεων ἅπαν τὸ κρεῖττον ἡγαγῶ, id est, interprete Nic. Perotto: Praeterea quod olim ab Euripide sapientissime dictum fertur, unicum rectum consilium multorum manus vincere, hoc tempore ex iisdem operibus fidem accepit. Siquidem unus homo atq; una sententia multitudinē, quae antea invicta & insuperabilis fuerat, vicit ac profligatam urbem (Carthaginensem) & collapsos tot virorum animos instauravit atque erexit. Quidam addunt.* VIRIBUS INGENIUM POTIUS VINCIT

LXXXVIII.

VINCIT SOLERTIA VIRES.

Exiguus tranat ceu flumina magna sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenii.

Digitized by Google

LXXXIX.

TELIS, *muscipulæ inclusa, circa quam captam saltant undique mures, & suo adversario petulanter insultant, donec tandem illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas insolêtiæ sumat, symbolum est, quod etiam Suidas & Adrianus Iunius in Emblemat. notarunt, nimiæ insolentiæ ex summa impunitate ortæ, qua homines plusquam oportet superbire, & ferociores fieri solet. Maxima enim est illecebra, Cicerone in oratione Miloniana teste, peccandi, impunitatis spes. Idq; etiam Arithmologica sententia non improbanda declarat, quæ dicit à quatuor bonis matribus totidē pessimos liberos procreari, nimirum, à veritate odium, prosperitate superbiam, securitate periculum, & familiaritate contemtum. Quod sane inprimis de vulgi moribus intelligendum. Hæc enim, ut ait Livius lib. XXIV. natura multitudinis est; aut servit humiliter, aut superbe dominatur; libertatem, quæ media est, nec spernere modice, nec habere sciunt; & nō desunt magistri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter necesse fuit, ut respectu legum & supplicioru homines petulantes & scelerati in officio severe continerentur, ne licentia ipsorum crescente impune in alios quidvis tentare auderent. Itaq; Horatius quoq; ait, I. Serm. Sat. III.*

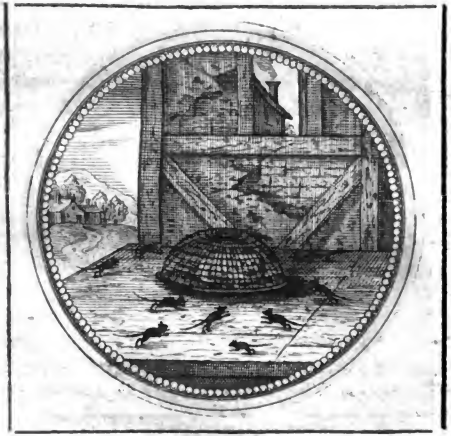
Iura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.

Et Isidorus II. Etymol. Factæ sunt leges, inquit, ut earum metu humana coherceatur audacia, tutaq; sit inter improbos innocentia. Contra verò, ut in Paradoxis Cicero præclare docet, sapiens vir nonnisi recta sequitur atq; colit, quia id salutare maxime esse judicat. Itemq; II. de legibus. Constat profecto ad salutem civium, civitatumq; incolumitatem, vitamq; hominum & quietam & beatam, inventas esse leges.

CAPTI-

LXXXIX.

CAPTIVAM IMPUNE LACESSUNT.

Hoſtem qui captum rides, fugerobur habentem;
Perrumpet felis carcere clauſa diu.

Digitized by Google

XC.

HAMÆLEON (*cuius accurata descriptio est Aristot. II. de hist. anim. cap. XI. animalculū Africanū est, nec infrequēs Indiæ, magnitudine Lacertæ grādioris, crura tamen sunt magis recta & alta, quod in varios colores mutari proverbium indicat, quo dicitur aliquis esse Chamæleōte mutabilior. Estq; satis appositus typus hypocritæ & assentatoris. Quod Plutarchus in erudito cōmentario de dignoscendo amico ab adulatore sic explicavit: Adulatori evenit quod Chamæleōti. hic enim omni colori se potest similē præstare demto albo, & adulator in iis quæ operæ pretiuū habēt simile se præstare nō valens, nihil nisi turpe imitādo exprimit. Idem autor alibi in cōment. de solertia animalium, ex Theoph. & Aristot. rationem conatur reddere, quod sit natura admodū meticulosus Chamæleon. Cum enim parum absit, quin totū eius corpus pulmone impleatur, is spiritu plenus ob raritatē & pellucidam cutim ita destenditur, ac aptam ad mutationē reddit superficiē corporis. Plinius verò paulo aliter lib. VIII. c. XXXIII. hæc de eo recensēt. Ipse celsus hianti ore solus animaliū nec cibo nec potu alitur, (notandum tamen, interdum muscis, formicis, & aliis insectis vesci) nec alio quam aëris alimento. Et coloris natura mirabilior. mutat namq; eū subinde, & oculis & cauda & tōto corpore, redditq; semper quēcunq; prox. attingit præter rubrum candidumq;. Quæ profectō assentatorib. opt. cōveniūt, quorū scopus præcipuus est, omnia imitari, & assensum cunctis præbere quā iis, à quorū ingenio longè absunt, qui scilicet cādido simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris verecundiæq; rubore sunt præditi. Quare Seneca Epist. XLIV. rectè disserit. veritas in omnem partem sui semper est eadem. Quæ decipiūt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspexeris. Tractavit autem idem argumētum quoq; Alciatus, quod lector poterit cum his conferre. Additum etiam alibi legitur,* NON DURAT HYPOCRISIS. NIL

XC.

NIL SOLIDI.

Turpis adulator formas se vertit in omnes,
At verax similis mens manet usq; sui.

Digitized by Google

CXI.

Ex apologo Aesopico symbolum hoc originem duxit. Cum enim (ut est in fabula) Iuppiter ad Iunonis nuptias animantes universas invitasset, illis omnibus tempestive advenientibus, sola testudo nimiū cessavit. De qua cum morae causſam sciſcitaretur, respōdisse fertur, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, *domus amica, domus optima. Et Euripidis versus in hāc sententiam adducitur à Clemente Alexandrino* στρωματ. ε.

μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει, *id est,*

Beatus est, domi qui agit feliciter.

Atque vetus est verbum Hesiodeum, οἴκοι βέλτερον εἶναι: *quia nusquam aliquis commodius ac liberius vivit quam domi suae, & addit idem poeta,* ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ ἔξω πτολεμίζειν, *i. quia molestum & noxium est foris versari. Quod tamen ita simpliciter non accipiendum, quasi etiā liberales & utiles peregrinationes non saepe haberent suum locum, sed proprie ad* αὐτάρκειαν *quandam & animi trāquillitatem ab omni curiositate alienam & remotam referendum est, non ad ignaviam & negligentiam inutilem. Nam Pythagoram, Lycurgum, Solonem, Platonem & alios plurimos, doctrinae liberalis causſa, suo tempore, etiam longinquas & difficiles profectiones ſuſcepiſſe hiſtoriae testantur. Et Plutarchus in libello* περὶ ἀδυμίας *nimiam* ἐκκλησίαν *καὶ ἀπεραξίαν, id est, propriae domus custodiam & inertiam plane improbat, ſicut etiam in altero cōmentario, quē ſcripſit contra τὸ λάθε βιώσας, id est, latenter esse vivēdum, idem testatur. Referendi et iam huc ſunt versus Ennii apud Cicer. in Ep. ad Trebatium, deſumpti ex Medea Euripidis. Quidam aſcribunt,* INTRA ME MANEO: *conveniens maxime virgini vel matronae honeſtae, domi ſe libenter continentis: atque ideo ſecundum Plutarchum in praeceptis conjugalibus traditur, Phidiam pinxiſſe Venerem inſiſtentem teſtudini.*

DOMUS

XCI.
DOMUS OPTIMA.

Est sua cuiq; domus tutissimus usque receptus,
Hanc ceu testudo fœmina casta colat.

Digitized by Google

CXII.

CYGNI *in vertice montis Parnassi Phœbo & Musis sacri commorantes, animi candorem ac integritatem designant, quæ propria & peculiaris inprimis verè doctis viris esse consuevit, qui suavi suo cantu, & dulcedine doctrinæ omnibus grati atq; fructuosi sunt. An verò Cygni ante mortem tam suaviter canant, quemadmodum multi ex Poëtis & Philosophis, atq; ipse Plato in Phædone sive animæ immortalitate, meminerunt, & Eustathius græcus interpres Homeri in Il. β. scribit, experientia esse cognitum, Cygnos esse canoros, cum Plinius, Aelianus, Athenæus alijq; non pauci hoc negent, adhuc dubitatur, quāvis apud Græcos & Latinos κύκνειον ἆσμα, id est, Cygneacantio in proverbium abierit. Ad montis verò huius fastigium testudo tardigrada suo lento at sedulo gressu ascendere, eoq; tādem pervenire nititur. Quo indicatur, nonnullos, quamvis ingenii tarditas vel alia eos non parum remorētur, assiduitate tamen & diligentia id omne compensare, ac tandem ad sapientiæ & doctrinæ veram possessionem ascendere, cum etiam Cato dicat (quæ sentētia B. Hieronymus quoq; usus est) sat cito, si sat bene. Quod breviter Aristoteles III. Ethic. dixit, βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, δὲ ἀνέλπιστον βεβαίως διαμένειν, id est, Negocia quidem aggrediendacunctanter, sed in susceptis constanter inhærendum. Ac Periandro uni ē septem sapientibus asscribitur, μελέτη τὸ πᾶν. In cura & diligentia consistunt omnia. Alibi legimus,* PEDETENTIM. *Vel,* AD LOCUM TANDEM. *Pertinet inprimis huc Homeri illud:*

κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν᾽

Nonnunquam assequitur tardus celerem citumq;.

ÆQUE

XCII.

ÆQUE TANDEM.

Tardigrada assequitur Cygnos testudo volucres,
Assiduus quo non scit penetrare labor?

Digitized by Google

XCIII.

QUAMQUAM *ex veteribus tàm Græcis quàm Latinis quidam, interá, hos Aelianus, & Orus Niliacus, tradiderint, Fibrum sive Castorem, urgentibus venatoribus & canibus, sibi ipsi partes genitales amputare, gnarum se propter ipsas peti: contrarium tamen Dioscorides, & Sextius quidam antiquus autor apud Plinium scribunt, & plures etiam recentiores hoc nõ posse fieri ostendunt, propter testes ipsius spinæ admodum inhærentes. Ad receptam tamen vulgo opinionem respiciens Tertullianus argutè dixit lib. 1. adversus Marcionẽ: Quis enim tam castrator carnis Castor, quam qui nuptias abstulit? Et sanè cùm Alciatus, Iovius, Garzonius & alii hoc ad Symbola & Emblemata sua accommodaverint, ac Marcellus Virgilius Florentinus in comment. ad Dioscoridem lib. 11. de Castore, talia scribat fuisse olim excogitata, quo aliqua aũtoritate munitæ ejusmodi subjectiones facilius vulgo possent imprimi, nos quoq, hic ipsi locum concedamus, cum doctrinam perutilem in se contineat, quæ cognosci potest ex brevi Πμυθίῳ, huic apologo Aesopico addito, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ζωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, id est, homines prudentes propter suam salutem nullam habere rationem pecuniæ. Quæ admonitio ad alia omnia impedimenta vel famæ bonæ vel etiam vitæ causſa, abjicienda tempore necessitatis referri potest. Cujus rei tum aliæ tum præclaræ expositiones extant apud Ammianum Marcellinum lib. XVII. & Constantinum Manassem, quem autorem nobilis & domus vir Ioannes Leunclavius in latinam linguam ex Græca erudite convertit. Paulus Iovius adhuc juvenis unica addita dictione,* ΑΝΑΓΚΗ, *hoc symbolum ipse usurpavit, quod ex Euripide in Hecuba forsitan sumsit, ubi ait,* τὸ γὰρ ἀνάγκη: *Dura est necessitas.*

MODO

XCIII.

MODO VITA SUPERSIT.

Vt vivat Caſtor ſibi teſtes amputat ipſe,
Tu quoque, ſi qua nocent, abjice, tutus eris.

Digitized by Google

XCIV.

E Talpa ex Aristotele hæc Plinius, eius hac in re interpres, lib. IX. cap. XXXVII. cõmemorat: *Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranam: atq; non levia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis, sciunt qui diligenter per anatomen inspexerunt. Et secundum eundem Plinium, quamvis semper in terra defossa vivat, liquidius audit obruta terra tam denso elemẽto.* Oppianus lib. III. Cyneget. vocat αὐτόχθονα φῦλα, *quod ex terra & pluvia credãtur gigni. Apud Suidã proverbium legitur,* ἀσπάλακος τυφλίτερος, *Talpa cæcior: Quo Cleomedes in Epicurum utitur lib. II. Et Aegyptii, teste Oro, hominem cæcum per eam denotabant, & apud Hesychium, ut Pierius refert, hieroglyphicũ est ignorantiæ. Hinc nobis discendum, quã cæca sit mortalitas, nisi aliunde cælesti luce illustretur. Vnde Socrates apud Platonẽ conqueritur, homines pauca scire vel potius nihil. Ac notum est Aristotelis dictum non quidem de talpis sed vespertilionibus, Metaphys. lib. II. cap. I.* ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, *id est, Quemadmodũ oculi vespertilionũ sese habent ad meridianã lucẽ, sic animi nostri mens ad ea quæ sui natura omnium manifestissima sunt. Similesq; querelæ extant multæ apud Pindarum, Lucretium, Persium & alios poëtas. Quibus tamen approbari Sceptiorum & Pyrrhoniorum* ἀκαταληψίαν, *id est, nullius rei veram & certam apprehensionem, minime est censendum; sed potius illis incitari debemus, ut eo accuratius veritati indagandæ & rerum causarũq; investigationi operam dare studeamus. Inscriptio est ex Symphosii Aenig.*

ATRIS

XCIV.

A TRIS OBSCURA TENEBRIS.

Heu mortale genus ceu talpæ, lumine captum,
Cœlesti donec restituatur ope.

VISUM

XCV.

VISUM *est in fine horum Symbolorum & Emblematum, quædam etiam* ἀμφίβια *&* ἀμφοτερόζωα, *id est, animalia ancipitia (ut Cicero vocat) quæ promiscue in aqua & terra vivunt, ad nostrum institutum transferre, qualia sunt lutra, fiber, & crocodilus. Lutram quidem græci vocant* ἔνυδριν, *vel secundum Varinum,* ἐνυδρὲν, *notam omnibus, præsertim illis qui piscinas habent uberiores, in quibus interdum magnas strages edit. Aelianus videtur caniculam fluviatilem nominare, quã nos cicuratam etiam vidimus. In piscibus & quidem meliorib. capiendis mira illi agilitas, & tanta sagacitas, ut dicatur ex aqua per rivulum effluente, longe admodum piscium odorem ex vivariis percipere, quæ ubi invaserit, in omnes sævit, quamvis non universos possit devorando absumere. Quæ profecto imago est admodum evidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil nisi cruentum & nefarium spirans omnibus est infesta, inprimis verò bonos & virtute præstantes viros è medio tollit. Nam secundũ Claudianum de* IV. *Consulatu Honorii,*

Sors ista tyrannis
Convenit, invideant claris fortesq; trucident.
Munitique gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant artes, trepidiq; minentur.

Et Cicero in libello de amicitia ait: Hæc est tyrannorum vita, nimirũ in qua nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis benevolẽtiæ potest esse fiducia, omnia semper suspecta atq; solicita sunt, nullus locus est amicitiæ. Nam secundum Sophoclem in Oedipo,

ὕβρις φυτεύει τυραννον.
Injuria creat tyrannum.

Quare Antisthenes Philosophus, ut est in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat, cujus caussam interroganti cuidã respondit: A carnifice quidem homines injusti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

SÆVIT

XCV.

SÆVIT IN OMNES.

Plures lutra necat pisces, quam condat in alvum:
Sic rabie tumidus sæva tyrannus agit.

Digitized by Google

XCVI.

CASTOR *Festo fiber quasi fimber dicitur, quod in extremis fluminum oris ac tãquam fimbriis degat, horrendi, quemadmodum Plinius loquitur, morsus, ut arborem ceu ferro cedat, adeo constãs in suo proposito atq; solers, ut quã ad ripas delegit primam dissecandam, cã non mutet, etiamsi diutius huic labori sit insistendum. Vade Plautus: sic me subes cotidie, quasi fiber salicem. Quodsi hominis partẽ aliquam apprehẽderit, nisi fracta cõcrepuerint ossa, nõ desistit. Quod tamẽ Aristoteles lib.* VIII. *de histor. animal. c.* V. *de lutra retulit, sicuti alterũ de arborib. lataci, quã vulgo Noerzam vocãt, ascribit. Nos hoc symbolo admonemur ad constantiam & perseverantiam in laboribus perferendis, secundum Virgilii* II. *Georgic. tritam γνώμην,*

Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Et sunt præclari hi versus Lucretii quoq; merito discendi, lib. I. *& in fine lib.* IV.

Nam leviter quamvis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen atq; labascit.
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio pertundere saxum?

Atq; Ovidianum quoque distichum omnibus est notum?

Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Hinc Charili versus proverbialis græcus apud Galenum lib. III. *de Temperament.*

πέτραν κοιλαίνει μᾶλλον ὕδατος ἐντελεχείη, *id est,*
Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo.

Ac Seneca VI. *Epist. ad Lucil. Nihil est quod non expugnet pertinax opera & intenta ac diligens cura. Item Epist.* XVI. *Perseverandum est & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.*

PERSE-

XCVI.

PERSEVERANDO.

Quid non perficiat labor improbus? aspicis, arbor
Vt cadat à morsu Castoris assiduo.

Digitized by Google

XCVII.

ROCODILUS Aegypti & Indiæ inquilinum animal est, & de eo Plutarchus in comment. de solertia animalium hæc tradit: Divinationi, non rationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque infra nec ultra illud spatium, ad quod Nilus sua annua eluvie perventurus est, progressus ova ponit, ut quicunq; agricola in ea incidat, cum ipse intelligere tum aliis prænarrare queat, quousque sit effluxurus amnis, adeo scite dimensus est, ne humidus ipse humido incubet. Plura idem autor in altero comment. de Iside commemorat, Plinius lib. VIII. ca. XXV. parit ova, inquit, quanta anseres, eaq; extra eum locum semper incubat prædivinatione quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus. Huc etiam pertinet proverbium sive præceptum Pittaci, unius ex septem Sapientibus, γνῶθι καιρόν, id est, Tempus nosce. Et Hesiodus monet,

μετρὰ φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Observato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, si quis tempus spectaverit aptum.

Et Pindarus Olymp. XII. ἔστιν δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, ἔστιν ἢ καιρὸς ἄριστος, id est, consentaneus autem unaquæq; in re est modus, quem intelligere, opportunitas est optima. Quæ providentia quàm sit utilis, Sopheeles in Electra demonstrat,

προνοίας ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, ἢ δὲν' ἄσοφόν:
Id est.
Providentia nullum hominibus aptum natum est
Lucrum capere melius, neque mente sapiente.

Et breviter Pindarus in Pythiis:

ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν,
Tempus pariter in omni re fastigium obinet.

TEM-

XCVII.

TEMPORE ET LOCO.

Nosse modum tempusq́, doces, Crocodile magister,
Et ventura diu tempora prospicere.

Digitized by Google

XCVIII.

ARISTOTELES *lib.* IX. *de hist. animal. cap.* VI. *ubi loquitur de nonnullis animalibus, quæ ipsa natura quadam instruxit quasi prudentia, ait, Crocodilis hiantib. aves trochilos involãtes depurgare dentes, quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiẽs commode secum agi, nihil ei nocet, sed cum egredi avem vult, cervices movet ne comprimat. Quidam hirudinibus, quib. os refertum Crocodilus habeat, ipsum à Trochilo liberari scribunt, ut Orus, (ex Phasianini versione.) Herodot. in Euterpe, Apulejus Apol. I. Amm. Marcellin. & Phile in Iamb. Plutar. in libello sæpius indicato paulo aliter hæc exponit: Trochilum nimirum avem ex earum genere, quæ circa lacus & fluvios versantur (quare de alio trochilo, quem ad regulum referũt, hic locus vix erit intelligendus) Crocodilũ custodire, non proprio victu, sed ejus reliquiis enutritã. Cũ enim sentit Ichneumonem luto, sicut athletæ pulvere solẽt, oppletũ crocodilo dormienti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic circumpræbet, ut eũ aperto ore intromittat, gaudeatq; eo tenues carniũ particulas, quæ dẽtib. suis inhæserãt, rostro sẽsim legente & deradẽte auferre, ac ubi jã os claudere vult, leniter mandibulã inclinans id significet, neq; etiã prius demittat, quam trochilũ evolasse senserit. Est hoc insigne exẽplum gratitudinis, quod semper ante oculos nobis obversari debet,* ἀγαθοὶ γὰρ (*ait Xenophon*) μεγάλα ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν ἐἀθασι, *id est, Boni pro parvis magna beneficia cõferre solent. Ac Cic. in orat. p Cn. Plancio summopere hanc virtutẽ plurib. verbis cõmendãs, Hæc, inquit, est mater omniũ virtutũ reliquarũ, & paulo pòst: Equidem nihil tam propriũ hominis esse existimo, quã nõ modo beneficio, sed etiã benevolentiæ significatione alligari, nihil tam inhumanum, tam immane, tam sævum, quã committere, ut beneficio non dicã indignus, sed victus esse videare.* Ac-

XCVIII.

ACCEPTUM REDDITUR OFFICIUM.

Vel trochili meritis Crocodili gratia conſtat,
Præclare meritis tu quoque redde vicem.

ICHNEU.

Digitized by Google

XCIX.

ICHNEUMON *Hesychio & Nicandro in Theriacis* ἐστὶ ἰχνεύτης, *magnitudine felis, vel secundum Aristotelem, ictidis, lutræ colore & pilo, cuius species esse putatur, vulgò vocāt murem Pharaonis, qualem ante paucos annos vivum Francofurti ostenderunt. Plutarchus hæc de illo refert. Parum differt ab induto thoracē ad prælium milite, tantum sibi circumdat cœni, tamq; densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus Crocodilum. Quod Isidorus etiam scribit lib.* XII. *cap.* VI. *Plinius addit, saturum Crocodilum in littore se supinum abjicere, ibi tum trochilum aviculam eius os purgare, in qua voluptate somno pressum eum Ichneumō conspicatus per eius fauces, ut telū aliquod immissus erodat alvum, & sic bestiam illam conficiat. Idem ferme scribūt Strabo, Diodorus Siculus & Oppianus, atq; hic quidem* III. *Cyneg. eleganter admodum & copiosè. Et extat de eadem hac re ænigma apud Athæneum, eiq; subjecta λύσις ex Eubulo Comico. Aristoteles & alii Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciunt. Est autem icon tyranni, qui ut Crocodilus in Nilo injustum imperium exercens: hominibus & animantibus non parcit, attamen à parvo & contemtibili Ichneumone interficitur, ita quoque non raro à viliss. homine tyrannus è medio tollitur, Vnde Iuvenalis Sati.* X.

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Qui vero huius argumenti plura cognoscere cupit, legat inprimis Xenophontis scriptum admodum eruditum, cui titulus Hiero, in quo tyrannum plane graphice depingit.

NUS-

XCIX.

NUSQUAM TUTA TYRANNIS.

Quem minime credas properabit fata tyranno:
Exitio Ichneumon sic crocodile tibi est.

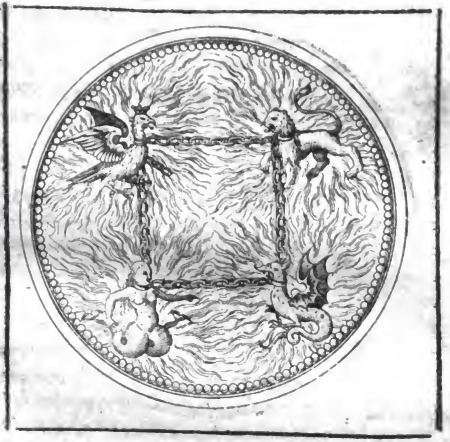
Digitized by Google

C.

QUIDAM eruditus vir Cæsar Trevisanus integrum cōmentarium edidit Italicum, de quodam Symbolo sive Emblemate, quod ipse vel Impresam vulgari nomine, vel Insigne, vel saltem quandam ingeniosam & amœnam inventionem appellare voluit. Ex hoc scripto nos præcipua quædam capita tantum, paulo tamen verbosius quam in aliis factum est, enarrare, & illo huic nostræ secundæ Centuriæ finem imponere constituimus. Curavit autem autor depingi quatuor diversi generis animalia, eo modo ut unum alterum respiceret. Inter illa aquila & leo è regione superius, & inferius Siren cum Dracone cōspiciebantur. His autem animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum divitiarum; quibus eorum proprietates accōmodat. Nam ad primum quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ rebus præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquila pertinet, quæ inter omnes alias aves volatu suo partes superiores cælipetit, & acie præterea oculorum singulari prædita est, unde veteres poëtæ Iovis esse ministrum fabulati sunt. Soli autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & divinum circa res cœlestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam cæteris universis animalibus dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis atque ignaviæ expers, ut autores rerum naturalium scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent, prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis ullam noxam inferat, ac præterea in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magnanimitatis conveniens est exemplum. Ad tertium genus

C.

AMOR CAUSSA OMNIVM.

Si rerum quæras fuerit quis finis & ortus,
Desine. nam cauſſa eſt unica ſolus amor.

Digitized by Google

genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetendæ consistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtæ, tam suavis vox est, ut omnes qui audiãt ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri, non est ignotum.) Draco ultimo generi comparatur, quod versatur circa divitias & opes mundanas; nam his illum præsidere ac custodire eas perhibent, & oculis quoque utitur acutissimis, quæ omnia divitiis conquirendis non male possunt applicari. Quod si cum μικροκόσμῳ quoque, id est, parvo mundo sive homine hoc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viventi, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inveniẽdarum meditatione occupatus, deinde os quoque illi ad cibum ingerendum inest; Leoni cum pectore conveniet, in quo consistit fortitudo; Sireni tanquam voluptuariæ & in aquis degenti inferior venter; & tandem Draconi per terram repenti pedes & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia undiquaque flamma mollis & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur. nam inter alia elementa ignis præcipuũ locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupat autem hæc flamma universum spatium circa quatuor animalia, quoniam ipsius vis & potentia per cunctas respenetrat atque sese diffundit. Quod etiam catena indicat, quibus animalia invicem colligantur, & sæpe unum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea circa Aquilam & Leonem, cum amor divinus & universalis sit præstantiss. circa inferiora autem animalia plumbea humanum atq; etiam bestialem significans. Huic μυθολογικῷ figmento autor addidit inscriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἀπάντων αἴτιος, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id est, Amor caussa omnium, & ad ipsum omnia: quod nimirũ ex amore vero omnes res originem ducant primumq; rerum sit princi-

Digitized by Google

principium, & sic tandem in ipsum universa quoq; revertãtur. Ingenioseh æc sane & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in scholapietatis Christianæ multo melius & rectius explicantur. Nam, ut taceam de Amore DEI *erga genus humanum (cujus vim & præstantiam nulla unquam lingua humana satis exprimere vel laudare potest) primum est Amor sive dilectio, quo* DEUS *diligitur propter se, & proximus propter* DEUM, *ut docet B. Augustinus de doctrina Christiana: qui lib.* VIII. *de Civitate* DEI *quoque ait, Platonem non dubitare hoc esse philosophari, scilicet* DEUM *amare, de quo habemus præcepta sacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis nostris sunt deponenda. Est deinde amor erga proximum, qui proprie Charitas dicitur, qui ex priore quasi uberrimo fonte promanat, qui enim* DEUM *amare negligit, diligere proximum nescit, ut veterum quidam dixit. Et secundum S. Paulum, 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas ex corde puro, conscientia bona ac fide non ficta. Et* SALVATOR *noster, Ioan.* XIII. *certum ac indubitatum signum suorum discipulorum dicit esse mutuam dilectionem. Huc etiam referri debet amor patriæ. nam quid illa nobis potest esse proximior? quam Ethnici etiam adeo magni fecere, ut pro illa mortem sæpe obierint. Et Seneca dicat,*

Præferre patriam liberis regem decet.

Maxime autem charitati adversatur amor sui, cum quo congruit amor huius seculi, quæ græcis est Φιλαυτία, *quæ omnium vituperabilium affectionum dicitur esse principium, sicut superbia est finis. Hũc stultum & improbum merito appellat Horatius, & Aristoteles* VI. *Ethic. infamem, alii cœcum: à quo vitio omnes quam longiss. abesse debemus. Est denique amor honestus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiam videtur describere in dialogo, quem Symposium sive de amore inscripsit) qui lõge lateq; sese extẽdit,*

Digitized by Google

ea tamen cõditione, ne ullo modo limites honesti excedat. Atq; extat egregium dictum apud Dionysium (ut fertur) Areopagitam in libro de divinis nominibus. Amorem sive divinum sive angelicum, sive spiritualem, sive animalem aut naturalem dicas, insitam quandam intelligę & connascentem virtutem, quæ superiora quidem ad inferiorum Providentiam prolicit, æqualia rursum ad socialem sui invicem communionem conciliat, ac postremo infima quæq; incitat, ut sublimiora potioraq; convertantur, immo veluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliant. Hæc ille. Postremo loco est inhonestus & voluptarius amor, priori plane contrarius, præsertim ille impudicus & ἐρωλικὸς, qui belluarum similes homines reddit, atq; ideo θηριότητα quandam Aristoteles vocat. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non solum privati homines à DEO *puniti graviss. sed etiam ideo sæpe numero integra regna funditus, eversa fuerint, tam sacræ quam profanæ historiæ plurima testantur.*

FINIS.

Digitized by Google